

SAUNOMISEN DISKURSSIT VERKKOKESKUSTELUSSA

Elina Smeds
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Elina Smeds	
Työn nimi Saunomisen diskurssit verkkokeskustelussa	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä s. 59 + liitteet
Tiivistelmä Maisterintutkielmassani tarkastelen, millaisia merkityksiä saunomiseen liitetään Suomi24-keskustelupalstalla. Tutkielma antaa kielitieteellistä tietoa, miten suomalaiset kuvaavat saunomista. Tutkimuskysymykset ovat: 1. Millaisia semanttisia preferenssejä muodostuu <i>saunoa</i>-hakusanan kollokaateista Suomi24-keskustelupalstalla? ja 2. Millaisia diskursseja saunomiseen liitetään Suomi24-keskustelupalstalla? Tutkimuksen aineistona on Suomi24-palstan keskusteluviesteistä muodostettu korpus, joka sisältää noin 62 000 keskusteluviestiä vuosilta 2001–2020. Tutkimus on korpusavusteista diskurssintutkimusta, ja tutkimuksen tarkempana menetelmänä toimii kollokaatioanalyysi. Muodostin kollokaateista 16 semanttista preferenssiä: <i>Osallistujat, Harrastaminen ja vapaa-aika, Aika, Syöminen ja juominen, Saunomisaktiviteetit, Sijainti, Alastomuus ja pukeutuminen, Lämmitys ja kuumuus, Nautinto ja rentoutuminen, Kodinhoito, Saunavuoroille jakautuminen, Yhdessäolo, Suhtautuminen ja kuvailu, Tila, Saunatyypit ja Saunomistapa</i>. Diskursianalyysissä keskityn tarkastelemaan neljää saunomisen diskurssia. <i>Saunominen kulttuurisena tapana</i> kuvaa saunomista säännöllisenä peseytymisen tapana, jota harrastetaan tiettyissä paikoissa ja tiettyinä ajankohtina. <i>Saunominen osana yhdessäoloa</i> taas luonnehtii saunomista sosiaalisena tilanteena, johon osallistutaan yhdessä läheisten, ystävien tai tuttavien kanssa. <i>Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista</i> esittää saunomisen olevan nautinnollinen ajanviettotapa, joka rinnastetaan esimerkiksi liikuntaan, mökkeilyyn ja muihin ajanvietteisiin. <i>Saunomisen normit</i> -diskurssi esittää, että saunomiseen liitetään tiettyjä sääntöjä tai tottumuksia muun muassa alastomuuteen ja saunavuoroille jakautumiseen liittyen. Erilaisia näkemyksiä herättävät muun muassa naisten ja miesten saunominen yhdessä perheen sisällä. Tutkimuksen tulokset kuvaavat suomalaista saunomista pysyvänä ja säännöllisenä kulttuurisena tapana, johon liitetään vapaa-aikaan, rentoutumiseen ja yhdessäoloon liittyviä merkityksiä.	
Asiasanat korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS), diskurssi, fraseologia, kollokaatti, saunominen	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1 Semanttiset preferenssit ja niiden suhteellinen osuus.....	18

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Semanttinen preferenssi Aika	19
TAULUKKO 2 Semanttinen preferenssi Sijainti.....	20
TAULUKKO 3 Semanttinen preferenssi Osallistujat	21
TAULUKKO 4 Semanttinen preferenssi Yhdessäolo	22
TAULUKKO 5 Semanttinen preferenssi Harrastaminen ja vapaa-aika	24
TAULUKKO 6 Semanttinen preferenssi Saunomisaktiviteetit	25
TAULUKKO 7 Semanttinen preferenssi Syöminen ja juominen	26
TAULUKKO 8 Semanttinen preferenssi Nautinto ja rentoutuminen	27
TAULUKKO 9 Semanttinen preferenssi Alastomuus ja pukeutuminen.....	28
TAULUKKO 10 Semanttinen preferenssi Saunavuoroille jakautuminen	30
TAULUKKO 11 Semanttinen preferenssi Saunomistapa	31
TAULUKKO 12 Semanttinen preferenssi Suhtautuminen ja kuvailu	32
TAULUKKO 13 Semanttinen preferenssi Saunatyypit.....	33
TAULUKKO 14 Semanttinen preferenssi Tila.....	33
TAULUKKO 15 Semanttinen preferenssi Kodinhoito	34
TAULUKKO 16 Semanttinen preferenssi Lämmitys ja kuumuus	35
TAULUKKO 17 Muut jäljelle jäävät kollokaatit	36

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	SAUNOMINEN POPULAARIKIRJALLISUUDESSA JA TUTKIMUKSESSA.....	3
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	5
	3.1 Fraseologinen kielikäsitys	5
	3.1.1 Kollokaatio	7
	3.1.2 Semanttinen preferenssi ja diskurssiprosodia.....	8
	3.2 Diskurssintutkimus.....	9
4	AINEISTO JA MENETELMÄT	12
	4.1 Korpuslingvistiikka	12
	4.2 Suomi24-korpus	13
	4.3 Aineistonkeruu ja kollokaatioanalyysi.....	14
	4.4 Korpusavusteinen diskurssintutkimus	15
	4.5 Semanttisten preferenssien ja diskurssien analyysi	16
5	AINEISTON ANALYYSI.....	17
	5.1 Merkitsevimmät kollokaatit.....	17
	5.2 Saunomisen semanttiset preferenssit	18
	5.3 Saunomisen diskurssit.....	37
	5.3.1 Saunominen kulttuurisena tapana	38
	5.3.2 Saunominen osana yhdessäoloa.....	42
	5.3.3 Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista	45
	5.3.4 Saunomisen normit.....	48
6	PÄÄTÄNTÖ	52

LIITE1: SAUNOA-NOODIN KOLLOKAATIT

1 JOHDANTO

Saunominen on merkittävä kulttuurinen perinne Suomessa. Unesco (Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö) lisäsi vuonna 2020 saunomisen aineettoman kulttuuriperinnön kansainväliseen luettelonsa. Tämä on ensimmäinen suomalainen kulttuurinen perinne, joka on lisätty luetteloon. (Suomen Saunaseura, ei pvm; Unesco, ei pvm.) Unesco (ei pvm) kuvaa suomalaisen saunakulttuurin olevan olennainen osa suomalaisten perheiden arkea, jossa peseytymisen lisäksi puhdistetaan tai rauhoitetaan mieltä. Suomen Saunaseuran (ei pvm) mukaan Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon pääsy on merkki siitä, että saunominen on elinvoimainen kulttuurinen perinne suomalaisessa yhteiskunnassa.

Maisterintutkielman tavoitteena on tutkia, miten saunomisesta keskustellaan verkkokeskustelujen kansalaiskeskusteluissa. Tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena on selvittää, millaisia diskursseja tai merkityksiä saunomiseen liitetään Suomi24-keskustelupalstalla. Tutkimuksen aineisto koostuu Suomi24-korpuksesta, joka sisältää keskusteluviestejä vuosilta 2001–2020. Toteutan tutkimuksen korpusavusteisena diskurssintutkimuksena (CADS), ja menetelmänä hyödynnän kollokaatioanalyysia. Pyrin löytämään diskursseja luokittelemalla *saunoa*-hakusanan kollokaatit semanttisiin preferensseihin, jotka voivat antaa viitteitä laajemmista diskursseista. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia semanttisia preferenssejä muodostuu *saunoa*-hakusanan kollokaateista Suomi24-keskustelupalstalla?
2. Millaisia diskursseja saunomiseen liitetään Suomi24-keskustelupalstalla?

Saunomista on mielestäni merkittävää tutkia sen vahvan kulttuurisidonnaisuuden takia. Sauna ja saunominen on suomalaisen kulttuurin ytimessä ja vahva osa suomalaista kansallisidentiteettiä. Tämän takia on olennaista tutkia, miten juuri suomalaiset itse kuvaavat saunomista ilmiönä ja minkälaisia merkityksiä he siihen liittävät. Lisäksi on kiinnostavaa nähdä, miten esimerkiksi alastomuuteen ja saunomiskäytäntöihin liittyvät teemat nousevat esille keskusteluissa. Tutkimuksen etuna on laaja korpusaineisto, joka kattaa kymmeniätuhansia verkkokeskusteluviestejä 20 vuoden

ajalta. Aineisto antaakin kattavan kuvan, miten suomalaiset merkityksellistävät saunomista luonnollisessa keskustelussa.

Sauna mielletään usein suomalaiseksi keksinnöksi, mutta todellisuudessa tätä ei olla pystytty todistamaan (mm. Korhonen, 1993, s. 97; Leimu, 2004, s. 373). Saunomiskulttuuri kuitenkin mielletään tyypillisesti suomalaiseksi ilmiöksi (mm. Leimu, 2004, s. 373), ja suomalaisia pidetään erityisenä saunakansana (Laaksonen, 2005, s. 136). Tilastokeskus arvioi vuonna 2022, että Suomessa on huoneistokohtaisia saunoja yhteensä noin 1,8 miljoonaa ja että saunoja olisi kaikkiaan yli 2,4 miljoonaa (Tilastokeskus, 2022). Lukumäärästä on kuitenkin risteävää tietoa, sillä esimerkiksi Unesco (ei pvm) mainitsee saunoja olevan Suomessa jopa 3,3 miljoonaa. Todellisesta lukumäärästä ei nähdäkseni ole varmaa tietoa.

Saunominen näkyy suomalaisessa yhteiskunnassa monella eri tasolla: arjessa, juhlassa, politiikassa ja populaarikulttuurissa, mikä kertoo saunomisen laajasta kulttuurisesta merkityksestä yhteiskunnassa. Se on usein liitetty politiikkaan ja vallassa olevien henkilöiden keskustelupaikaksi (Alasuutari, 2006, s. 98), ja erityisesti presidentti Urho Kekkonen muistetaan innokkaana saunojana. Saunominen on lisäksi esiintynyt suomalaisessa taiteessa ja kirjallisuudessa jo pitkään, esimerkiksi jo 1800-luvulla Akseli Gallen-Kallelan teoksissa *Saunassa* (1889) ja *Saunan ulkopuolella* (1891), vuonna 1835 ilmestyneessä Kalevalassa (Lönnrot, 2009) ja 1870 ilmestyneessä Seitsemässä veljeksessä (Kivi, 2010). Saunominen on näkyvästi esillä myös nykypäivänä esimerkiksi musiikissa ja televisiossa, joista esimerkkeinä ovat vuonna 2011 jääkiekon MM-kisojen yhteydessä tunnetuksi tullut *Poika saunoo* -kappale (Poju, 2011) sekä *Modernit miehet* -komediasarja (Savolainen, 2019).

Saunomiseen kuuluu tyypillisesti löylyjen ottaminen, ajanvietto läheisten kanssa sekä koivunoksista tehty vihta tai vasta. Perinteisesti saunomiseen on voinut kuulua myös saunalaulut, runot tai leikit (Saunaseura, 2023). Osa suomalaisista pitää saunaa jopa pyhänä paikkana, joka vaatii tietynlaista sopivaa käytöstä. Se on monelle myös tasa-arvon paikka, jossa ihmiset riisutaan sosiaalisista luokista ja arvoasetelmista. (Karhunen, 2013, s. 278–279; ks. Talasniemi, 2022, s. 31–34.) Ulkomailla ihmetellään ja ihailtaan suomalaista saunakulttuuria, jossa poikkeuksellista on avoin alastomuus. Kansainvälisesti alastomuus liitetään häpeään tai seksuaalisuuteen (ks. Cover, 2003, s. 55–56), mutta saunomisessa alastomuutta pidetään yleisesti ottaen luonnollisena ja siinä ei nähdä juurikaan mitään seksuaalista (Edelsward, 1991, s. 95). Tätä voidaan kuitenkin osittain pitää jopa tabuaiheena, jolla pyritään suojelemaan saunailmiön ”pyhyttä” (Edelsward, 1991, s. 95–97). Nähdäkseni sauna-alastomuus ja sekasaunat herättävät keskustelua suomalaisten keskuudessa esimerkiksi sen takia, että perheillä voi olla erilaisia käsityksiä ja käytänteitä, saunovatko miehet ja naiset yhdessä vai erikseen.

2 SAUNOMINEN POPULAARIKIRJALLISUUDESSA JA TUTKIMUKSESSA

Saunomista on käsitelty monissa yleistajuisissa teoksissa, kuten suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa kuvaavissa teoksissa (mm. Leimu, 2004; Laaksonen, 2005). Tämän lisäksi aihetta käsitellään kokonaisin teoksin, joissa tuodaan esille perustietoa saunomisesta suomalaisena traditiona (mm. Reinikainen, 1977; Laatikainen, 2019). Teoksissa tyypillisesti kuvataan saunomisperinteitä ja -historiaa sekä saunomisen merkitystä suomalaisille, mutta sen lisäksi saunomisen terveysvaikutuksia ja saunarakennuksen toimintaan ja varusteisiin liittyviä teemoja. Perustietoa tuovien yleistajuisten teoksien lisäksi jotkin teokset keskittyvät johonkin rajatumpaan teemaan, esimerkiksi saunomisen suhteeseen luontoon eri vuoden aikoina (Manninen & Veikkola, 2008), suomalaisten saunamuistoihin (Eerola, Sarpo, Seppälä & Tornaesus, 2023) tai saunaelämyksen luomiseen (Uusitalo & Tuomi, 2017). Saunomiskulttuuria on kuvannut esimerkiksi kulttuuriantropologi Lisa Edelsward, joka on perehtynyt aiheeseen Suomen matkoillaan (Edelsward, 1991; Leimu, 2004, s. 279).

Tieteellisessä tutkimuksessa saunominen aiheena on kiinnostanut erityisesti lääketieteissä, jossa on tutkittu muun muassa saunomistiheyden vaikutuksia ja yhteyksiä terveyteen useissa eri tutkimuksissa. Viime vuosien aikana on tutkittu esimerkiksi saunomistiheyden ja aivohalvauksen riskin välistä yhteyttä (Kunutsor, Khan, Zaccardi, T. Laukkanen, Willeit & J. Laukkanen, 2018) ja saunomistiheyden yhteyttä riskiin saada psykoosi (J. Laukkanen, T. Laukkanen & Kunutsor, 2018). Tämän lisäksi on tutkittu COVID-19-viruksen vaikutusta suomalaisten saunomistiheyteen (Liikkanen & J. Laukkanen, 2021). Liikuntatieteissä saunomista on tutkittu kaukoinfrapunasauunan vaikutuksista voimanharjoittelusta palautumiseen ja kestävyysharjoittelun vaikutukseen (Mero, Tornberg, Mäntykoski & Puurtinen, 2015). Lisäksi markkinoinnin ja viestinnän alalla on tutkittu suomalaisen pyrkimystä kertoa kansallisidentiteetistään saunakokemusten kautta (Tillotson, Tassiello, Rome & Helaniemi, 2020).

Humanistis-yhteiskuntatieteissä saunomista on nähdäkseni käsitelty vähäisesti, pääasiassa yhteiskuntatieteissä sekä taiteen ja kulttuurintutkimuksen laitoksella maisterintutkielmissa. Tutkimusaiheina ovat kiinnostaneet erityisesti yleiset saunat. Tarkastelun kohteina ovat olleet esimerkiksi Nylandin yleinen sauna aineettomana kulttuuriperintönä (Karhunen, 2013; 2014), sosiaalinen pääoma yleisessä saunassa (Vähäjylkkä, 2019) sekä yleisen saunan merkitys yhteiskunnassa (Palander, 2015). Näiden lisäksi on tutkittu sauna-alastomuutta yleisissä saunoissa ja siihen liittyviä merkityksiä, muutostarpeita ja -toiveita (Talasniemi, 2022). Sen sijaan aiempaa kielitieteellistä saunomiseen liittyvää tutkimusta ei olla juurikaan tehty. Tätä tutkimusta lähinnä on Riikosen (2019) maisterintutkielma, jossa tarkastellaan retorisen diskurssianalyysin keinoin suomalaisen identiteetin rakentumista saunan kontekstissa.

Tutkielmassaan Riikonen (2019) keskittyy analysoimaan, miten 16–20-vuotiaat nuoret rakentavat kielellisesti suomalaista kansallisidentiteettiä. Aihetta tarkastellaan rakentamisstrategioiden avulla, jotka kuvaavat erilaisia näkökulmia, miten nuoret kuvaavat suomalaista identiteettiä, kun he kirjoittavat saunan ja Suomen yhteydestä kansallisella tasolla. Strategioiksi nousevat jaetun kokemuksen, ainutlaatuisuus-, erottautumis- ja tunnettuusstrategiat sekä perheeseen liittyvät jaettujen arvojen ja etnisen ulkomuodon strategiat. Esimerkiksi jaetun kokemuksen strategiassa saunominen nähdään yhtenäisenä ja jatkuvana tapana, joka yhdistää sekä nykysuomalaisia että aiempia sukupolvia (Riikonen, 2019, s. 36). Ainutlaatuisuusstrategia taas kuvaa saunomisen ainutlaatuisuutta suomalaisessa kulttuurissa suhteessa muihin kansallisiin identiteetteihin (Riikonen, 2019, s. 39). Strategioiden lisäksi tutkielmassa tarkastellaan, miten kyseiset strategiat näkyvät nuorten omasta elämästään kirjoittamissa kertomuksissa. Tämä tutkimus täydentää saunaan ja saunomiseen liittyvää tutkimusta kielitieteiden näkökulmasta. Aiempaa tutkimusta saunomisen diskursseista ei nähdäkseni ole lainkaan.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimukseni taustalla vaikuttaa korpusavusteinen diskurssintutkimus (*corpus-assisted discourse studies, CADS*), joka perustuu fraseologiseen kielikäsitukseen. Esittelen tässä luvussa ensin fraseologista kielikäsitystä ja siihen liittyviä käsitteitä, kuten kollokaatio, semanttinen preferenssi ja diskurssiprosodia. Sen jälkeen siirryn kuvaamaan diskurssintutkimuksen keskeisiä teemoja ja diskurssin käsitettä tämän tutkimuksen näkökulmasta.

3.1 Fraseologinen kielikäsitys

Tutkimusalana **fraseologia** nähdään yleensä leksikologian eli sanastontutkimuksen osa-alueena, joka käsittelee tyypillisesti sanayhdistelmiä yksittäisten sanojen sijaan (Granger & Meunier, 2008, s. XIX). Fraseologisen kielikäsitteen mukaan kieli rakentuu säännönmukaisista rakenteista, joita toistetaan kielenkäytössä jatkuvasti (Jantunen, 2018b, s. 27). Kielikäsitys nähdään liittyvän muun muassa Hoeyn (2005) leksikaalinen priming -teoriaan (*lexical priming*) ja Sinclairin (1991) idiomiperiaatteeseen (*idiom principle*), joiden mukaan tietyt sanat esiintyvät tyypillisesti samojen sanojen tai sanarakenteiden yhteydessä (Sinclair, 1991, s. 109–111; Jantunen, 2018b, s. 27). Avaan fraseologian käsitettä tarkemmin näiden teorioiden avulla.

Perinteisesti kielen rakentumisessa on korostettu enemmän kielioppia kuin sanastoa (Hoey, 2005, s. 2), ja äärimmillään jopa väitetään, että kielioppi on valmis rakennelma, johon sanat upotetaan (Hoeyn, 2005, s. 1 mukaan esim. Chomsky, 1957, 1965). Hoey toi leksikaalinen priming -teoriassaan erilaisen näkemyksen tähän perinteiseen käsitykseen. Teoria painottaa kieliopin sijasta sanaston merkitystä, ja sen mukaan kielioppi on monimutkaisen ja systemaattisesti jäsenneilyn leksikon eli sanaston tulos. (Hoey, 2005, s. 1.) Leksikaalinen priming -teoria pohjautuu psykolingvistiseen näkökulmaan, jonka mukaan sanoja käytetään alitajuntaisesti samanlaisissa

yhteyksissä, kuten semanttisissa konteksteissa, kieliopillisissa funktioissa tai samojen sanojen kanssa, joissa puhuja on kohdannut niitä aiemmin (Hoey, 2007, s. 7–8). Toisin sanoen kieltä tuotetaan muistiin tallennettujen assosiaatioiden kautta (Jantunen, 2018b, s. 27), eli puhuja tyypillisesti liittyy sanan tiettyihin merkityksiin, tilanteisiin, tekstuaalisiin piirteisiin tai tiettyihin genreihin ja tyyliin sekä käyttää sanaa myös toistuvasti niissä (Hoey, 2007, s. 8). Kielen fraseologinen luonne ilmenee muun muassa synonyymisten sanojen käyttötavoissa, joita voidaan käyttää erilaisissa yhteyksissä niiden samanmerkityksisyydestä huolimatta. Esimerkiksi adjektiivia *kaunis* käytetään tyypillisesti puhuttaessa naisista tai säästä, kun taas adjektiivia *komea* käytetään puhuttaessa miehistä tai autoista. (Jantunen, 2018a, s. 6.) Molemmat sanat merkitsevät ulkoisilta ominaisuuksiltaan esteettisesti miellyttävää, mutta niitä käytetään eri yhteyksissä, minkä takia voitaisiin sanoa, että sanat ovat synonymian sijasta lähisynonymiaa (ks. Jantunen, 2004, s. 1–2, 9). Primingilla viitataan psykologiseen ilmiöön, jossa jokin sana voi nostaa mieleen jonkin toisen sanan. Esimerkiksi sana *body* [‘keho’] assosioidaan todennäköisesti nopeammin sanaan *heart* [‘sydän’] kuin sanaan *trick* [‘temppe’]. Tämä ilmiö voi selittää, miksi jotkin sanat esiintyvät toistuvasti yhdessä. (Hoey, 2005, s. 7–8.) Nähdäkseni fraseologisuus on tämän ilmiön toteuma tekstissä.

Sinclair (1991, s. 110–111) esittää kaksi kielenkäyttöä ohjaavaa periaatetta: vapaan valinnan periaatteen (*open-choice principle*) ja idiomiperiaatteen. Vapaan valinnan periaate korostaa kielioppia kielellisiä valintoja tehdessä. Näkemyksen mukaan kieli on monimutkaisten valintojen tulos ja kielen käyttäjällä on vapaat kädet valita sanoja tai ilmaisuja, joita hän käyttää. Valintoja ohjaa ainoastaan kieliopilliset rajoitukset eli kieli on ikään kuin täynnä aukkoja, jotka täytetään kieliopillisia rajoituksia noudattaen, mutta muutoin niissä voi esiintyä mitä tahansa sanoja. Sinclair kuitenkin korostaa, että vapaan valinnan periaate ei ota huomioon kaikkia kielellisiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä, joita taas idiomiperiaate ottaa. Idiomiperiaate hyväksyy sen, että kieliopilliset rajoitukset vaikuttavat kielenkäyttövalintoihin, mutta se esittää, että tämän lisäksi tehdään valintoja, jotka eivät ole kieliopillisista rajoituksista riippuvaisia. Teorian mukaan ympäröivän maailman luonne vaikuttaa kielen järjestäytymiseen ja kielenkäyttäjällä onkin käytössään osittain valmiita fraaseja, jotka ohjaavat kielenkäyttöä.

Perinteinen lähestymistapa fraseologisuudessa on keskittynyt tutkimaan idiomeja eli vakiintuneita fraaseja (Granger & Paquot, 2008, s. 28–29), kuten *itku pitkästä ilosta* tai *ei ole kaikki muumit laaksossa* (Jantunen, 2018a, s. 6). Sinclairin idiomiperiaatteen mukaan fraseologisuus ei kuitenkaan näy pelkästään vakiintuneiden fraasien kautta, vaan myös yksittäisten sanojen, jotka vetävät puoleensa toistuvasti samoja sanoja, kuten kollokaatteja (Sinclair, 1991, s. 112; Jantunen, 2018a, s. 6). Fraseologisuuden tutkimuksissa keskitytäänkin tutkimaan fraseologismeja eli leksikaalisen elementin myötäesiintymiä (Gries, 2008, s. 5), joita voivat olla esimerkiksi juuri kollokaatit tai

klusterit (ks. Jantunen, 2018b, s. 27; Lehto, 2018, s. 79). Fraseologinen lähestymistapa näkyy tutkimuksessani siten, että keskityn analyysissä kollokaattien tarkasteluun. Fraseologinen kielikäsitys on olennainen osa tätä tutkimusta, sillä korpusavusteinen diskurssintutkimus CADS (ks. luku 4.4) linkittyy fraseologiseen kielikäsitukseen. CADS:ssa nähdään, että kieltä tuotetaan fraseologisesti eli kieli rakentuu toisteisista ja säännönmukaisista rakenteista (Jantunen, 2018b, s. 26–27).

3.1.1 Kollokaatio

Firth on tuonut jo 1950-luvulla esille **kollokaation** käsitteen (Partington, 1998, s. 15; Sinclair, 1998, s. 15), jolla tarkoitetaan leksikaalista suhdetta kahden tai useamman sanan välillä, jotka esiintyvät usein toistensa kanssa tekstin sisällä (Sinclair, 1991, s. 170; Stubbs, 2002, s. 24). Tällaisia tilastollisesti merkitsevän usein tutkittavan sanan eli noodin läheisyydessä esiintyviä sanoja kutsutaan **kollokaateiksi** (Sinclair, 1991, s. 170; Baker, 2006, s. 95–96; McEnery, Xiao & Tono, 2006, s. 56). Esimerkiksi englanninkielinen verbi *provide* [‘hankkia, tarjota’] esiintyy tyypillisesti sanojen kanssa, jotka ilmaisevat jotakin asiaa, jota tarvitaan, kuten *money* [‘raha’], *help* [‘apu’], *food* [‘ruoka’] ja *shelter* [‘suoja, turva’] (Stubbs, 2002, s. 24), eli kyseiset sanat ovat verbin *provide* kollokaatteja. Kollokaation tavallisuus tekstin sisällä riippuu oleellisesti tekstin genrestä, rekisteristä ja tyypistä, mikä tarkoittaa, että jossakin tekstilajissa tyypillinen kollokaatti voi olla toisessa epätyypillinen (Partington, 1998, s. 17). Kollokaatit voivatkin rakentaa tekstin sisäistä sidosteisuutta, ja ne voivat liittyä joihinkin laajempiin aiheen ympärille muodostuviin diskursseihin (ks. Fairclough, 2003, s. 130–131).

Kollokaatio voidaan määritellä kolmella eri tavalla: assosiatiivisesti, tekstuaalisesti ja tilastollisesti (Partington, 1998, s. 15–16). Leech (1990, s. 17) tuo esille kollokaation assosiatiivisen määritelmän, joka korostaa sanojen taipumusta esiintyä toistensa kanssa niiden merkityksen perusteella. Määritelmä korostaa psykologista selitystä kollokaateille, jonka mukaan äidinkielen puhuja tunnistaa, mitkä sanat ovat normaaleja tai epänormaaleja missäkin tilanteessa (Partington, 1998, s. 16). Assosiatiivista määritelmää kuvaa muun muassa sanat *hevonen* ja *hirnua*, jotka liitetään yleensä toisiinsa niiden merkityksen perusteella (Jantunen, 2001, s. 173). Tätä määritelmää tukee myös Hoeyn (2007) leksikaalinen priming -teorian priming-käsite, joka esittää psykologisen selityksen, miksi jotkin sanat assosioituvat ihmisen mielessä toisiinsa (ks. 3.1). Sinclair (1991, s. 170) taas esittää tekstuaalisen määritelmän, jonka mukaan kollokaatio on kahden tai useamman sanan esiintymistä lähellä toisiaan tekstin sisällä. Tekstuaalinen määritelmä painottaa siis sanojen sijaintia, eli lähellä toisiaan esiintyvät sanat liittyvät tyypillisesti toisiinsa (Partington, 1998, s. 15). Tyypillisesti kollokaatioanalyysia hyödyntävissä tutkimuksissa asetetaan tarkka tarkastelualue, joka rajaa millä alueella kollokaatteja tarkastellaan. Tarkasteluväli voi olla esimerkiksi 4L–4R,

3L-3R tai 2L-2R, joilla kuvataan, kuinka monta sanaa on noodin molemmilla puolilla. (Jantunen, 2004, s. 19.) Assosiattiivisen ja tekstuaalisen määritelmän lisäksi on olemassa vielä tilastollinen määritelmä, joka kiinnittää huomiota sanojen tilastolliseen merkitsevyyteen esiintyä yhdessä (Partington, 1998, s. 16). Jantunen (2001, s. 173) mukaan määritelmässä on olennaista toistuvuus, eli kollokaation on toistuttava aineistossa tarpeeksi useasti, jotta se on tilastollisesti merkittävä. Kollokaatteja tutkitaankin tyypillisesti erilaisten tilastollisten testien avulla (ks. Barnbrook, 1996, s. 94-97). Tilastollinen määritelmä on hyödyllinen esimerkiksi korpuslingvistiikan tutkimuksissa, joissa aineistoina on suuria tekstimassoja, joita tutkitaan tilastollisten testien avulla (Partington, 1998, s. 16), kuten myös tässä tutkimuksessa. Nähdäkseni voitaisiin sanoa, että nämä kolme määritelmää kollokaatiosta eivät ole toisiaan vastaan vaan sen sijaan tukevat toisiaan. Esimerkiksi Hoeyn (2005, s. 3-4) mukaan kollokaattien löytämiseksi tarvitaan tietoa sanojen tilastollisesta jakaumasta, mutta pelkästään tilastollinen määritelmä ei selitä kollokaatioiden olemassaolon syytä, minkä taas assosiattiivinen määritelmä selittää. Samanlaisen huomion kollokaation määritelmien ristiriidattomuudesta on tehnyt esimerkiksi Pirkola (2016, s. 12).

Tässä tutkimuksessa kollokaateilla tarkoitan konkreettisesti noodin *saunoa* läheisyydessä esiintyviä sanoja, jotka esiintyvät tilastollisesti merkitsevän usein. Hyödynnän siis erityisesti kollokaation tekstuaalista ja tilastollista määritelmää. Sen sijaan assosiattiivinen määritelmä antaa nähdäkseni selityksen kollokaatioiden olemassaololle. Tilastollinen määritelmä näkyy erityisesti kollokaatioanalyysissa, jossa tutkin aineistoa tilastollisen menetelmän, MI-testin, avulla. Kerron kollokaatioanalyysistä ja MI-testistä lisää luvussa 4.3.

3.1.2 Semanttinen preferenssi ja diskurssiprosodia

Semanttisen preferenssin (*semantic preference*) ja diskurssiprosodian (*discourse prosody*) käsitteet liittyvät Hoeyn (2007, s. 8) esittämään leksikaalinen priming -teoriaan ja sitä kautta myös fraseologiaan. Käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan, eikä niiden ero ole aina täysin selvää (Stubbs, 2002, s. 66), minkä takia niitä käytetään myös jokseenkin päällekkäin eri tutkimuksissa (Baker, 2006, s. 66). Tässä tutkimuksessa hyödynnän pääasiassa semanttisen preferenssin käsitettä, mutta avaan myös diskurssiprosodian käsitettä niiden päällekkäisyyden vuoksi.

Sinclair (1996, 1998) on ottanut **semanttisen preferenssin** käsitteen käyttöön 1990-luvulla, mutta sitä on käyttänyt myöhemmin myös esimerkiksi Stubbs (2002). Sinclair (1998, s. 16) esittää, että myötäesiintymät voidaan jakaa semanttisten piirteiden perusteella siten, että samoja asioita merkitsevät tai niihin liittyvät sanat ovat omissa ryhmissään, kuten urheiluun tai kärsimykseen liittyvät sanat. Stubbs (2002, s. 65) on määritellyt semanttinen preferenssin merkityssuhteeksi jonkin sanaryhmän,

joka koostuu toisiinsa liittyvistä sanoista, sekä sanamuodon tai lemman välillä. Hän kuvaa ryhmän sanojen merkityssuhteiden olevan usein jollakin tavalla ilmiselviä. Esimerkiksi englanninkielinen adjektiivi *large* [‘suuri’] esiintyy usein määrää tai kokoa merkitsevien sanojen kanssa, kuten *number* [‘numero’], *scale* [‘asteikko’] ja *amounts* [‘määrä’], eli ne muodostavat oman merkitysryhmänsä suhteessa *large*-adjektiiviin. Sinclairin (1998, s. 16) mukaan semanttisessa preferenssissä ei ole olennaista sanaluokkia, vaan semanttinen preferenssi voi sisältää samankaltaisiksi mielletäviä sanoja eri sanaluokista.

Diskurssiprosodiat ilmaisevat usein puhujan asennetta keskusteltavaan asiaan. Esimerkiksi Stubbs (2002, s. 65) analysoi, että puhujan käyttäessä englannin kielen verbiä *provide* [‘hankkia, tarjota’] voidaan olettaa, että puhuja näkee asian jollakin tavalla hyväksyttävänä. Tämä johtopäätös nousee siitä, että verbi *provide* esiintyy hänen havaintojensa mukaan tyypillisesti sanojen kanssa, jotka nähdään jollakin tavalla tarpeellisina tai välttämättöminä, kuten *information* [‘tieto’], *support* [‘tuki’] ja *protection* [‘suojelu’]. Toinen esimerkki diskurssiprosodiasta on englannin kielen verbi *cause*, joka esiintyy epämiellyttävänä mielletävien kollokaattien kanssa, kuten *problem* [‘ongelma’], *death* [‘kuolema’] ja *pain* [‘kipu’] (Stubbs, 2002, s. 45–47, 65). Voitaisiin nähdä, että diskurssiprosodian ja semanttisen preferenssin keskeisin ero on se, että diskurssiprosodia liittyy asenteisiin sekä puhujien ja kuulijoiden suhteeseen johonkin tiettyyn sanaan. Sen sijaan semanttinen preferenssi keskittyy merkityksiin, jotka ovat puhujista riippumattomia. (Stubbs, 2002, s. 87.) Bakerin (2006, s. 87) mukaan diskurssiprosodioiden avulla voidaan löytää viitteitä jostakin laajemmasta diskurssista. Nähdäkseni tämä pätee myös semanttiseen preferenssiin. Diskurssiprosodian lähellä on lisäksi semanttisen prosodian käsite, joka liittyy myös pragmatiikkaan ja asenteellisuuteen (Sinclair, 1998, s. 20; Jantunen, 2018b, s. 29).

Suomenkielisessä kielitieteen tutkimuksessa diskurssiprosodian käsitettä on hyödynnetty runsaammin kuin semanttisen preferenssin. Semanttisen preferenssin käsitettä on käytetty muun muassa tutkiessa adverbeja *hyvin*, *kovin* ja *oikein* (Jantunen, 2004) ja *aivan* (Jantunen, 2009) sekä synonyymejä *ehkä* ja *mahdollisesti* (Pirkola, 2016) ja lähisyronyymejä *keho*, *vartalo* ja *ruumis* (Laakkonen, 2017). Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt ryhmittelemään kollokaatit niiden merkityksen perusteella, enkä keskity juurikaan asenteisiin, minkä takia hyödynnän juuri semanttisen preferenssin käsitettä.

3.2 Diskurssintutkimus

Diskurssintutkimuksessa olennaista on käsitys kielestä sosiaalisena toimintana, eli se keskittyy tutkimaan, millä tavalla kieltä käytetään ja mitä sillä tehdään. Taustalla on ajatus kielenkäytön kontekstisidonnaisuudesta; kielenkäyttö nähdään aina

liittyvän johonkin tiettyyn aikaan, paikkaan ja tilanteeseen, joita ohjaavat jotkin arvot, asenteet ja normit. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 14–16.) Kielenkäytöllä on esimerkiksi vaikutusta siihen, miten yhteiskunnassa puhutaan tai ajatellaan asioista, mutta samaan aikaan yhteiskunnassa vallitsevat normit ja asenteet vaikuttavat kielenkäyttöön. Kielenkäytöllä ja tilanteella voitaisiin sanoa olevan vastavuoroinen suhde, jossa molemmilla on vaikutusta toisiinsa. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 20, 33.) Diskurssintutkimuksessa kiinnitetään huomiota kielenkäytön tapoihin, joiden kautta voidaan esittää jonkinlaisia näkemyksiä tai käsityksiä maailmasta jossakin sosiaalisessa tai kulttuurisessa kontekstissa. Siihen sisältyy käsitys, että diskursseilla voidaan rakentaa tietynlaisia näkemyksiä tai identiteettejä. (Paltridge, 2006, s. 2.) Tällä tarkoitetaan sitä, että kielenkäytössä voi olla kiteytyneitä merkityksiä, jotka muokkaavat käsityksiä, tietoja tai ajattelutapoja puhunnan kohteesta (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 35). Geen (2005, s. 2) mukaan kielenkäytössä on aina jonkinlainen näkökulma, kuten nähdäänkö jokin asia normaalina, hyväksyttävänä, oikeana tai vääränä, todellisena tai epätodellisena ja niin edelleen. Keskeinen diskurssintutkimuksen kiinnostuksen kohde onkin se, miten maailmaa merkityksellistetään ja mitkä merkitykset ikään kuin ottavat suurinta jalansijaa tai ovat vallalla (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 15–16).

Diskurssintutkimusta tehdään useilla eri tieteenaloilla, minkä takia **diskurssin** käsitettä käytetään tutkimuksenteossa usealla eri tavalla. Eri konteksteissa sillä voidaan tarkoittaa eri asioita, ja diskurssin käsitettä kuvataankin dynaamiseksi ja monimerkityksiseksi. (Baker, 2006, s. 3; Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 27.) Perinteisesti kielitieteessä diskurssin käsite voidaan kuitenkin määritellä kahdella eri tapaa: yksikkömuotoisena diskurssina (*discourse*) tai monikkomuotoisina diskursseina (*a discourse, discourses*) (Fairclough, 2003, s. 124; Baker, 2006, s. 3; Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 35). Fairclough (2003, s. 3) kuvaa yksikkömuotoisen diskurssin käsitettä näkemykseksi kielestä, joka on käytössä ja johon vaikuttavat erilaiset sosiaalisen elämän elementit. Gee (2005, s. 7) tukee tätä näkemystä ja esittää diskurssin olevan kielenkäyttöä jossakin tietyssä tilanteessa. Sen sijaan monikkomuodossa diskursseilla viitataan Foucault'n ajatuksiin kielenkäytön tavasta merkityksellistää puhunnan kohdetta (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 33, 35–36). Gee (2005, s. 32–33) kuvaa diskurssien olevan sosiaalisesti laajalti tunnistettavia tulkintoja jostakin asiasta, kun taas Baker (2006, s. 3) ilmaisee diskurssien olevan kieltä, joka on lauseen tai lausekkeen yläpuolella. Tässä tutkimuksessa hyödynnän monikkomuotoista käsitettä diskursseista, jota avaan seuraavaksi tarkemmin.

Fairclough mukailee Foucaultin ajattelua diskursseista ja näkee diskurssien edustavan erilaisia näkemyksiä maailmasta (ks. Fairclough, 2003, s. 123–124). Hän esittää, että diskurssit liittyvät siihen, millaisia suhteita ihmisillä on maailmaan, ja niiden rakentumiseen vaikuttavat muun muassa ihmisten omat identiteetit ja sosiaaliset suhteet muihin ihmisiin. Tarkemmin diskurssit ovat näkökulmia tai mielikuvia,

jollaisena maailma nähdään huolimatta siitä, millainen se todellisuudessa on. Tämä tarkoittaa sitä, että diskurssi voi edustaa maailmaa sellaisena kuin se on, mutta se voi olla myös tulkinta tai mielikuva, millaisena se nähdään tai koetaan. (Fairclough, 2003, s. 124.) Yhden käsitteen ympärille voi muodostua useita eri diskursseja, jotka tarkastelevat tai hahmottavat sitä eri tavalla ja eri tekijöistä riippuen (Baker, 2006, s. 4). Suhteessa toisiinsa jokin diskurssi voi olla hallitsevampi kuin jokin toinen tai ne voivat kilpailla keskenään tai täydentää toisiaan (Fairclough, 2003, s. 124). Diskurssit eivät välttämättä ole pysyviä, vaan ne voivat ajan myötä muuttua, vaihdella, kadota tai suhautua toisiinsa (Fairclough, 2003, s. 126; Baker, 2006, s. 4).

Diskursseja rakennetaan kielen avulla, eli niistä voidaan löytää viitteitä tarkastelemalla esimerkiksi teksteissä käytettyä kieltä (Baker, 2006, s. 5). Diskurssit edustavat jotakin asiaa aina tietyistä perspektiivistä, jolloin ne sanallistavat maailmaa tai jotakin käsitettä eri tavoin. Tämän takia diskurssin selkeimpiä tunnusmerkkejä ovat juuri erilaiset kielelliset piirteet. Diskursseja voidaan havaita ja tunnistaa tarkastelemalla esimerkiksi sanastoa. (Fairclough, 2003, s. 129.) Fairclough (2003, s. 130–131) esittää, että sanavalintojen lisäksi on hyödyllistä tutkia sanojen välisiä semanttisia suhteita, kuten synonymiaa, hyponymiaa ja antonymiaa. Hän tuo esille, että eri diskurssien sanastot voivat olla samankaltaisia, eli samoja sanoja voidaan liittää eri diskursseihin, vaikka niitä käytetään eri tavoin. Sanojen käyttöeroja voidaankin tunnistaa ja analysoida esimerkiksi tarkastelemalla kollokaatteja. Tässä tutkimuksessa diskurssin käsitteellä tarkoitetaan laajalti sosiaalisesti jaettuina näkemyksiä tai tulkintoja saunomisesta. Käytännössä tutkin, millaisia merkityksiä muodostuu, kun saunomisesta keskustellaan.

4 AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Korpuslingvistiikka

Korpuslingvistiikka kuuluu kielentutkimuksen kentälle, ja se keskittyy tutkimaan kielenkäyttöä laajojen tekstikokonaisuuksien eli **corpusten** avulla. Korpukset ovat laajoja, tuhansia tai miljoonia sanoja sisältäviä, sähköisiä tekstikokoelmia, jotka sisältävät luonnollista kielenkäyttöä. (Baker, 2006, s. 1–2.) Yleensä ne edustavat jotakin tiettyä kieltä tai kielivarianttia (McEnery, Xiao & Tono, 2006, s. 5) sekä tekstilajia, kuten uutistekstejä, tieteellisiä artikkeleita tai keskusteluita (Stubbs, 2002, s. 25). Korpukset ovatkin tekstinäytteitä kirjoitetusta tai puhutusta kielestä, jotka ovat koneluettavassa muodossa (McEnery ym., 2006, s. 4), ja niiden avulla voidaankin tutkia esimerkiksi jonkin tietyn kielellisen ilmauksen esiintymiä tai kielen toimintaa tekstissä (Baker, 2006, s. 1–2; Partington, Duguid & Taylor, 2013, s. 5). Korpusdata kuvaa, mikä kielessä on tyypillistä ja epätyypillistä (Baker, 2006, s. 114), ja korpukset ovat yleensä tarkoitettuja juuri kielitieteelliseen tutkimukseen (Stubbs, 2002, s. 25). Korpuslingvistiset tutkimukset tukeutuvat kvantitatiiviseen eli määrälliseen tietoon (Baker, 2006, s. 2), jota kerätään aineistosta erilaisten tilastollisten testien, kuten MI- ja z-testin, avulla (ks. McEnery ym., 2006, s. 56). Näistä kerron lisää luvussa 4.3.

Osa tutkijoista näkee korpuslingvistiikan paremminkin metodina kuin omana tieteenalanaan, sillä siinä käytettyjä välineitä tai käytäntöjä voidaan hyödyntää analysoimaan kieltä ja sen toimintaa (Partington ym., 2013, s. 6). Korpuslingvistiikka ei kuitenkaan keskity analysoimaan vain jotakin osa-aluetta kielestä, kuten fonetiikka, semantiikka tai pragmatiikka, vaan sen avulla pystytään paneutumaan kielen eri tasoille (McEnery ym., 2006, s. 7). Partingtonin ym. (2013, s. 5) näkemyksen mukaan korpuslingvistiikka pyrkii kuvaamaan kirjoittajien tai puhujien ja lukijoiden tai kuulijoiden välistä vuorovaikutusta, mikä ilmenee teksteissä, jotka ovat peräisin aidoista

vuorovaikutustilanteista. Tämän lisäksi korpuslingvistiikka on erityisesti kiinnostunut kuvaamaan kielioppia.

4.2 Suomi24-korpus

Tutkimukseni aineistona toimii Suomi24-keskustelupalstan viesteistä muodostettu korpus. Suomi24-keskustelupalsta mainostaa olevansa Suomen suurin verkkoyhteisö, ja siellä voidaan käydä anonyymisti keskustelua eri aihealueista. Lagus, Pantzar, Ruckenstein & Ylisiurua (2016, s. 10) kuvaavat, että Suomi24-palstalla käydyt keskustelut voivat kohdistua kevyisiin arkipäiväisiin aiheisiin tai vaikeisiin tunteita herättäviin teemoihin. Keskustelunkohteina voivat olla esimerkiksi kiinnostuksenkohteisiin, harrastuksiin, vakaumuksiin tai eri elämäntilanteisiin liittyvät teemat. He toteavat, että anonyymiteetti avaa mahdollisuuden jakaa erilaisia tunnereaktioita ja mielipiteitä. Nähdäkseni myös erilaisista tabuaiheista keskusteleminen voi olla avoimempaa anonyymisesti. Suomi24-keskustelupalsta tutkimusaineistona mahdollistaa laajan tekstikokoelman arkisesta keskustelusta, minkä avulla voidaan tutkia eri kielen tason ilmiöitä (Lagus ym., 2016, s. 40).

Palstan keskustelijat voivat olla joko rekisteröityneitä tai rekisteröitymättömiä käyttäjiä. Rekisteröityneitten käyttäjien käyttäjätietoja ei kuitenkaan tallenneta tutkimusaineistoon, mikä tukee aineiston eettisyyttä. (Lagus ym., 2016, s. 9.) Anonyymiteettistä huolimatta keskustelupalstalle syntyy usein erilaisia yhteisöjä, jotka jakavat samanlaiset mielenkiinnonkohteet tai vakaumukset (Lagus ym., 2016, s. 10). Saunominen aiheena koskettaa lähes kaikkia suomalaisia, minkä takia uskon, että keskustelu ei rajoitu aiheen puolesta vain tiettyjen ihmisten tai ihmisryhmien välille. Kyselytutkimuksen mukaan keskustelupalstalla kuitenkin useimmiten kirjoittaa avio- tai avosuhteessa oleva keski-ikäinen mieshenkilö, joka asuu kaupungissa (Harju, 2018, s. 54).

Suomi24-korpus löytyy Kielipankin Korp-konkordanssihakuohjelmasta, ja se koostuu vuosien 2001–2020 aikana julkaistuista viesteistä ja 4,6 miljardista saneesta (Borin, Forsberg & Roxendal, 2012; Lagus ym., 2016, s. 11). Aineisto sisältää runsaasti suomalaisten käymiä keskusteluja, ja sitä pyritään päivittämään säännöllisin väliajoin. Aineistossa on viestejä, jotka joko aloittavat keskustelun tai kommentoivat jotakin olemassa olevaa keskustelua. (Lagus ym., 2016, s. 5–6.) Suomi24-aineiston ja foorumin omistaa Aller Oy. Suomi24-korpus on lisäksi tarkoitettu vapaaseen tutkimuskäyttöön, mikä tukee tutkimusaineiston eettisyyttä. (Ks. Lagus ym., 2016, s. 5.) Korp-hakuohjelman kautta pystyy tekemään hakuja esimerkiksi tietyllä sanalla, sen osalla tai sanaluokalla valitsemastaan tekstiaineistosta. Ohjelma esittää osumat **konkordansseina** (Lagus ym., 2016, s. 15), eli hakusanan esiintymien kokoelmana, jossa näytetään

minkälaisessa tekstiympäristössä eli kontekstissa jokin tietty esiintymä on tekstin sisällä (Sinclair, 1991, s. 32). Yhtä osumaa kutsutaan konkordanssiriviksi tai konkordanssiesiintymäksi. Hyödynnän tässä tutkimuksessa koko Suomi24-korpusta, jotta saunomiseen liittyvistä keskusteluista ja niihin liittyvistä diskursseista saisi mahdollisimman kattavan kuvan. Sinclairin (1991, s. 18) mukaan korpuksien käyttö tutkimuksessa perustuu sanojen esiintymiseen tekstissä, minkä takia korpuksen tulisikin olla mahdollisimman suuri.

4.3 Aineistonkeruu ja kollokaatioanalyysi

Olen kerännyt aineiston Kollotin-työkalun avulla. Kollotin on tutkijoille ja opinnäytenäytöntekijöille tarkoitettu työkalu, jonka avulla voidaan kerätä korpusaineisto kollokaatioanalyysia varten. Työkalu käyttää apunaan Kielipankin Korp-työkalua ja Python-Korp-kirjastoa. Kollottimella voidaan hakea valittujen sanojen tai ilmauksien kollokaatit sekä niiden MI- ja t-testien arvot. (Ks. I. Kumpulainen & A. Kumpulainen, 2021.)

Asetin kollottimeen hakuaineistoksi Korp-hakuohjelman Suomi24-korpuksen kokonaisuudessaan, eli vuodet 2001–2020, joka koostuu yhteensä 4 582 558 555 sanesta. Määritin hakulausekkeeksi lemmän SAUNOA, joka sisältää *saunoa*-verbin kaikki muodot. Ohjelma poisti aineistosta automaattisesti duplikaattivirkkeet eli konkordanssiesiintymät, jotka esiintyivät aineistossa useammin kuin kerran (ks. I. Kumpulainen & A. Kumpulainen, 2021). Haku löysi vuosilta 2001–2020 yhteensä 61 618 SAUNOA-lemman konkordanssiesiintymää. Duplikaatteina poistettuja konkordanssiesiintymiä oli 3 484 kappaletta. Kollottimen käsiteltyä aineiston ohjelma tuotti aineistosta konkordanssikorpustiedoston, joka sisältää kaikki konkordanssiesiintymät lemmatisoituna sekä alkuperäisessä muodossa.

Aineiston keruun jälkeen Kollotin suoritti aineistolle kollokaatioanalyysin, joka toimii tämän tutkimuksen menetelmänä. **Kollokaatioanalyysin** avulla voidaan tutkia hakusanaan liittyviä asiayhteyksiä ja niiden malleja, ja se antaa tietoa noodin kollokoivista sanoista ja niiden esiintymistiheyksistä (Barnbrook, 1996, s. 106). Kollokaatioanalyysissa tunnistetaan kollokaatteja (ks. 3.1.1) tilastollisten testien, kuten MI- (*mutual information*), z- ja t-testien avulla (McEnery ym., 2006, s. 56), jotka laskevat sanan tilastollista merkitsevyyttä tekstissä (Barnbrook, 1996, s. 94–97). Merkitsevyyttä arvioidaan frekvenssin avulla, eli sanan esiintymiskertojen perusteella korpuksen sisällä (Baker, 2010, s. 19). Z- ja t-testi ovat samankaltaisia, sillä ne vertailevat todellisen ja odotuksenmukaisen frekvenssin eroja keskihajonnan pohjalta, mutta ne on laskettu eri tavoin. Sen sijaan MI-testi tarkastelee noodin ja kollokaatin havaittua todennäköisyyttä esiintyä yhdessä verrattuna odotettuun todennäköisyyteen, jos ne esiintyisivät

aineistossa satunnaisesti. (Barnbrook, 1996, s. 94–98.) Baker (2010, s. 24–25) kuvaa, että suurimmat arvot saa sanat, jotka esiintyvät noodin kanssa usein yhdessä ja harvemmin erikseen, kun taas pienimmät arvot saa sanat, jotka esiintyvät vuorostaan harvemmin yhdessä ja useimmiten erikseen.

Kollotin teetti aineistolle sekä kollokaatioanalyysin ja laski t- ja MI-arvot. Valitsin tähän tutkimukseen tarkasteltavaksi MI-testin tulokset, sillä muun muassa Stubbsin (1995, s. 12) mukaan MI-testi painottaa t-testiä enemmän sisällöllisiä sanoja, kun taas t-testi nostaa enemmän esille kieliopillisia sanoja. Kieliopilliset sanat liittyvät tekstin rakenteeseen eivätkä varsinaisesti vaikuta sen merkitykseen (Barnbrook, 1996, s. 45), jolloin ne eivät yleensä paljasta diskurssien kannalta merkittäviä asioita (Baker, 2006, s. 100). Tämän takia näen tutkimuksen kannalta hedelmällisemmäksi tarkastella MI-testin tuloksia. Aineistonkeruun yhteydessä määrittelin kollokaatioanalyysiin liittyvän kollokaatiovälin sekä kollokaattiesiintymien raja-arvon (ks. 3.1.1). Asetin kollokaattien tarkasteluväliksi 4L–4R, eli sekä noodin vasemmalla että oikealla puolella on neljä sanaa. Suomen kielessä kyseistä tarkasteluväliä pidetään optimaalisena, sillä sen sisälle mahtuu keskipituinen suomenkielinen lause, joka on 5–7 sanan mittainen (Jantunen, 2018b, s. 29). Lisäksi asetin kollokaatiksi luokiteltavan sanan vähimmäisfrekvenssiksi luvun 50. Se vähentää mahdollisuutta, että aineistoon päätyy samalta kirjoittajalta peräisin olevia toistuvia roskapostiviestejä (Jantunen, 2018b, s. 29). Tässä tutkimuksessa alin kollokaatin merkitsevyydluku on 1,86, jota voidaan pitää pätevänä, sillä esimerkiksi Barnbrook (1996, s. 99) on esittänyt luvun 1,58 olevan MI-testissä kollokaatin merkitsevyyden raja-arvo.

4.4 Korpusavusteinen diskurssintutkimus

Tutkimuksen analyysi pohjautuu **korpuavusteiseen diskurssintutkimukseen** (*Corpus-assisted Discourse Studies, CADS*), joka yhdistelee kvalitatiivisen eli laadullisen diskurssintutkimuksen ja kvantitatiivisen eli määrällisen korpuslingvistiikan teoriaa ja metodeja (ks. Partington ym., 2013, s. 10–12). Sekä korpuslingvistiikka että diskurssintutkimus kiinnittävät huomiota luonnolliseen ihmisten väliseen vuorovaikutukseen (ks. Partington ym., 2013, s. 2–3, 5), ja molemmissa esiintyy käsitys kielen toisteisuudesta ja säännönmukaisuudesta (Jantunen, 2018b, s. 26). CADS voidaan määritellä tutkivan kielenkäyttöä, toimintaa tai muotoa sähköisten korpusten avulla. Kielenkäyttäjien nähdään tekevän jatkuvasti puolittietoisia kielellisiä valintoja kielenkäytössään, ja CADS pyrkiikin löytämään diskursseja, jotka eivät välttämättä ole selkeitä niin sanotusti ”paljain silmin katsottuna”. Suurista tekstimääristä saatu kvantitatiivinen tieto ja siitä tehtävä kvalitatiivinen analyysi voivatkin mahdollistaa sen, että voidaan löytää diskursseihin liittyviä ei-ilmeisiä merkityksiä. (Partington ym., 2013, s. 10–11.) Tässä

tutkimuksessa analyysin pohjana on Suomi24-korpuksesta kerätty laaja aineisto, jota analysoin kollokaatioanalyysin ja kvalitatiivisen diskurssintutkimuksen keinoin. Bakerin (2006, s. 114) mukaan kahden sanan välinen voimakas kollokaatio viittaa siihen, että kielenkäyttäjät yhdistävät sanat tai käsitteet toisiinsa, jonka takia kollokaatiot voivat antaa viitteitä diskursseista. Korpusaineistosta saatava tilastollinen tieto tukee aineistosta tehtäviä huomiota.

Diskurssintutkimusta ja korpuslingvistiikkaa on yhdistelty vasta 2000-luvulla, jonka takia CADS nähdään melko tuoreena tieteenalana (Jantunen, 2018b, s. 21). Ensimmäinen laajempi suomalainen CADS-tutkimus on Liisa-Maria Lehdon (2018) väitöskirja, joka tarkastelee japaninsuomalaisten kielipuhetta. Tämän jälkeen muita suomalaisia CADS-tutkimuksia on tehty esimerkiksi homouden ja heterouden diskursseista (Jantunen, 2018b) köyhyydestä (Lehti, Luodonpää-Manni, Jantunen, Kyröläinen, Vesanto & Laippala, 2020) ja *kansa*-sanasta (Johansson, Jantunen, Heimo, Ahonen & Laippala, 2018). Näiden lisäksi on toteutettu vertaileva MD-CADS-tutkimus tieteen liittyvästä keskustelusta (Kalja-Voima, Jarva & Tarvainen, 2023), ja viime vuosien aikana CADS:a on hyödynnetty useissa eri maisterin- ja kandidaatintutkielmissa.

4.5 Semanttisten preferenssien ja diskurssien analyysi

Olen pyrkinyt luokittelemaan SAUNOA-noodin kollokaatit semanttisiin preferensseihin niiden merkitysten perusteella. Semanttisten preferenssien analyysissä esittelen ryhmät yksitellen, ja pyrin keskittymään kollokaattien merkityksien tarkastelemiseen sekä pohjustamaan diskurssianalyysia. Kollokaatit ovat pääasiassa leksikaalisia eli sisältösanoja, minkä takia suurin osa on merkitykseltään läpinäkyviä. Kuitenkin jotkin kollokaatit olen sijoittanut ryhmiin sen perusteella, minkälaisessa kontekstissa tai funktiossa ne esiintyvät aineistossa. Olen kiinnittänyt kontekstiin huomiota pääasiassa monimerkityksisissä sanoissa, minkä avulla niiden merkitys tai käyttötarkoitus aukeaa paremmin. Diskurssien analyysissä pyrin tunnistamaan erilaisia tapoja merkityksellistää saunomista. Muodostamani semanttiset preferenssit antavat suuntaa, millaisia saunomisen diskursseja ilmenee Suomi24-keskustelupalstan keskusteluissa. Analyysissä kiinnitän huomiota toistuviin ilmiöihin ja huomioihin, jotka nousevat esille Suomi24-viesteissä. Varsinaisten diskurssien analyysissä nojaudun muodostamiini semanttisiin preferensseihin ja aineistoni kollokaatteihin. Aineistoesimerkit tulevat analyysissä tekemiäni havaintoja. Kollokaattien lisäksi nostan esille myös muita aineistoesimerkeissä käytettäviä sanavalintoja ja ilmauksia, jotka kuvastavat tarkastelemani diskurssia.

5 AINEISTON ANALYYSI

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen tuloksia ja analyysia. Ensimmäiseksi esittelen keskeisiä tietoja *saunoa*-noodin merkitsevimmistä kollokaateista Suomi24-korpuk-
sessa, jonka jälkeen siirryn semanttisten preferenssien ja diskurssien analyysiin. Ku-
vaan semanttisten preferenssien ja diskurssien analyysin ilmiöitä ja huomioita aineis-
toesimerkein¹. Suomi24-keskustelupalstan viestien esimerkit esiintyvät siinä kirjoitus-
asussa, jossa ne esiintyvät keskustelupalstalla. Analyysissa olen kursivoinut hakusa-
nan *saunoa* ja tummentanut kollokaatit.

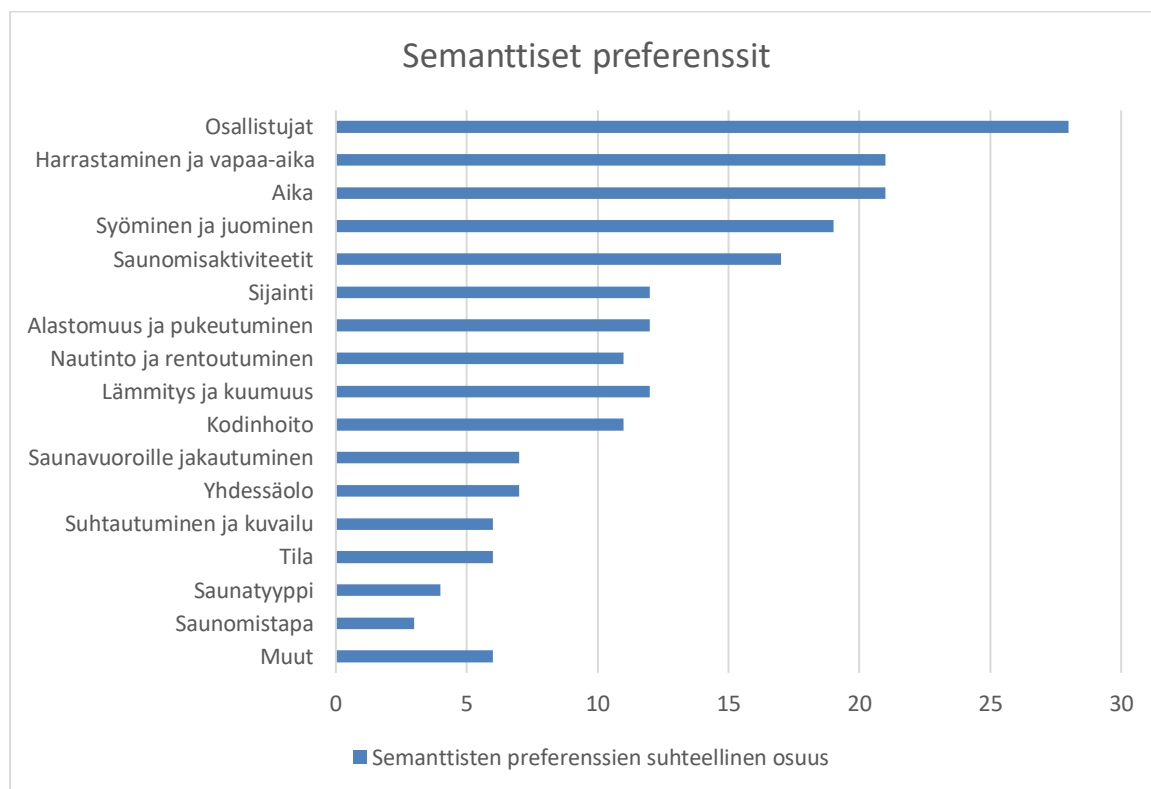
5.1 Merkitsevimmät kollokaatit

Tässä tutkimuksessa tarkastelen 200 merkitsevintä kollokaattia (liite 1), jotka Kollotin-
työkalu keräsi tutkimusaineistostani. Kollokaatit ovat pääosin sisältösanoja, jonka
myötä niiden merkitykset ovat melko läpinäkyviä. Aineiston kollokaateista suurin
merkitsevyysarvo on kollokaatilla SEKASAUNA, jonka MI-arvo on 9.60847022299762, ja
pienin kollokaatilla VAATE MI-arvolla 1.86477244711678. Olen jättänyt tarkoituksella
pois kollokaatin *saunoa*, sillä se toimii aineistoni noodina, minkä takia en näe sen ker-
tovan mitään uutta saunomisesta. Sen tilalle olen ottanut kollokaatin, joka tulee järjes-
tyksessä seuraavaksi. Lisäksi olen liittännyt kolme kollokaattia kahteen eri semantti-
seen preferenssiin, sillä niitä käytetään aineistossa tasaisesti kahdessa eri merkityk-
sessä. Kollokaatin PESTÄ olen sijoittanut Kodinhoito- ja Saunomisaktiviteetit-semant-
tisiin preferensseihin, kollokaatin TERASSI Tila- ja Yhdessäolo-preferensseihin sekä
kollokaatin ISTUA Saunomisaktiviteetit- ja Yhdessäolo-preferensseihin. Tarkastelen

¹ Kollotin-työkalu poistaa kollokaatioanalyysin yhteydessä aineistosta välimerkit (I. Kumpulai-
nen & A. Kumpulainen, 2021), minkä takia olen etsinyt analyysissa esiintyvät esimerkit Korp-
hakutyökalun edistyneellä haulla välimerkkeineen.

näitä kollokaatteja tarkemmin semanttisten preferenssien yhteydessä. Kollokaatteja näyttäytyy olevan yhteensä 203, sillä kahdestasadasta kolme kollokaattia on kahdessa eri ryhmässä.

5.2 Saunomisen semanttiset preferenssit

KUVIO 1 Semanttiset preferenssit ja niiden suhteellinen osuus

Muodostin *Saunoa*-noodin kollokaateista yhteensä 16 semanttista preferenssiä (kuvio 1). Jäljelle jääneet kollokaatit sijoitin ryhmään Muut (6)². Semanttiset preferenssit ovat suuruusjärjestyksessä: Osallistujat (28), Harrastaminen ja vapaa-aika (21), Aika (21), Syöminen ja juominen (19), Saunomisaktiviteetit (17), Sijainti (12), Alastomuus ja pukeutuminen (12), Lämmitys ja kuumuus (12), Nautinto ja rentoutuminen (11), Kodinhoito (11), Saunavuoroille jakautuminen (7), Yhdessäolo (7), Suhtautuminen ja kuvailu (6), Tila (6), Saunatyypit (4) ja Saunomistapa (3). Seuraavaksi esittelen semanttiset preferenssit tarkemmin yksitellen temaattisessa järjestyksessä. Ensimmäiseksi esittelen saunomisen ajankohtaan ja sijaintiin liittyvät semanttiset preferenssit.

² Sulussa olevat luvut kertovat kollokaattien määrän semanttisissa preferensseissä.

TAULUKKO 1 Semanttinen preferenssi Aika

AIKA
Päivä: LAUANTAI, SUNNUNTAI, PERJANTAI, HUOMENNA, EILEN
Vuodenaika: KESÄ, KESÄISIN, JUHANNUS, PAKKANEN
Säännöllisyys: VIKKO, LAUANTAISIN, PÄIVITTÄIN, 2-3
Muu ajankohta: ILTA, VIIKONLOPPU, VIIKKOLOPPU, SAUNAVUORO, TUNTI, JÄLKEINEN, JÄLKEEN, PÄÄTE

Aika-semanttinen preferenssi muodostuu neljästä alaryhmästä: Päivä, Vuodenaika, Säännöllisyys ja Muu ajankohta, jotka kaikki koostuvat kollokaateista, jotka ilmaisevat jollakin tavalla aikaa (taulukko 1). Päivä-alaryhmässä on kollokaatteja, jotka merkitsevät viikonpäiviä (esim. SUNNUNTAI), tai mennyttä tai tulevaa päivää (esim. HUOMENNA). Vuodenaikaa merkitseviä tai jollekin tietylle vuodenajalle sijoittuvia juhlia, kuten JUHANNUS, olen sijoittanut alaryhmään Vuodenaika. Sen sijaan saunomisen säännöllisyyteen liittyvät kollokaatit (esim. LAUANTAISIN ja PÄIVITTÄIN) ovat ryhmässä Säännöllisyys. Muut jäljelle jääneet aikaa merkitsevät sanat, kuten VIIKONLOPPU, TUNTI ja JÄLKEINEN, olen asettanut ryhmään Muu ajankohta.

Saunomisesta keskustellessa nousee saunomisen ajankohtaan liittyviä viestejä. Saunomista liitetään tapahtuvan tyypillisesti viikonlopun päivinä, kuten *perjantaina* ja *lauantaina* (esimerkki 1), juhannuksena ja ilta-aikaan. Vuodenajoista nousevat esille kesä (KESÄ, KESÄISIN) ja talviaika (PAKKANEN). *Pakkanen* merkitsee 'kylmää säätä ja talvipakkasia' (KS s.v. *pakkanen*), ja PAKKANEN-kollokaatti esiintyykin aineistossa tyypillisesti muodossa *pakkasilla* tai *pakkasella* (esimerkki 2). Keskustelussa viitataan myös menneeseen adverbilla *eilen* ja tulevaan adverbilla *huomenna*. Aineistosta nousee erityisesti esille saunomisen säännöllisyys ja saunomista mielletäänkin tapahtuvan tyypillisesti viikoittain, kuten *2-3 kertaa viikossa* (esimerkki 3).

1. *Saunominen* mökillä **perjantaina** ja **lauantaina** on ihan hyvää vaihtelua arkeen.
2. Lämmintä vettä ja lämpöä piisannut vaikka isokin porukka on **pakkasella** saunonut.
3. En *sauno* joka päivä, mutta **2-3** kertaa viikossa.

Näiden lisäksi aineistossa esiintyy myös muita kollokaatteja, joilla viitataan saunomisen ajankohtaan, aikaan saunomisen jälkeen tai saunomisen keston. Saunomisen ajankohtaan liittyviä kollokaatteja ovat edellä mainittujen lisäksi ILTA, VIIKONLOPPU ja SAUNAVUORO. Saunavuorolla viitataan tyypillisesti johonkin ennalta määrättyyn ajankohtaan, jolloin saunominen tapahtuu, kuten esimerkissä 4

saunavuorollani. Saunomisen kesto tai saunan lämpeäminen esitetään aineistossa kestävän tyypillisesti *tunnin* verran (esimerkki 5). Kollokaatti PÄÄTE esiintyy aineistossa tyypillisesti *saunoa*-verbin jälkeen translatiivissa *päätteeksi*. Substantiivi *pääte* merkitsee 'loppupäätä tai loppukohtaa' (KS s.v. *pääte*), ja aineistossa sen avulla ilmaistaan saunomisen loppupuolta ja esimerkiksi silloin tapahtuvaa toimintaa, kuten esimerkiksi 6 siivoamista.

4. Ajattelin, että jos saisin hänet lähtemään **saunavuorollani** *saunomaan* ja puhuisin näistä asioista siellä.
5. **Tunnin** verran tytöt jaksoivat *saunoa*, kunnes palasivat tuvan puolelle.
6. *Saunomisen* **päätteeksi** minun piti pestä lauteet ja pesuhuoneen penkit.

Saunomisen jälkeistä aikaa kuvataan kollokaateilla JÄLKEINEN ja JÄLKEEN, jotka esiintyvät samalla tavalla tyypillisesti verbin *saunoa* jälkeen.

TAULUKKO 2 Semanttinen preferenssi Sijainti

SIJAINTI
Paikka: MÖKKI, KYLPYLÄ, KESÄMÖKKI, TALOYHTIÖ, KOTONA, KYLÄ, UIMAHALLI, LUONA, LUOKSE, LUO   Luonto: RANTA, SAARI

Sijainti-semanttinen preferenssi muodostuu alaryhmistä Paikka ja Luonto (taulukko 2), joiden kollokaatit ilmaisevat, missä tai millaisessa ympäristössä saunominen tapahtuu. Sijaintia kuvataan joko rakennusta merkitsevien substantiivien avulla (esim. MÖKKI, KYLPYLÄ), esimerkiksi *olimme eräällä mökillä saunomassa* (esimerkki 7) tai adpositioiden *luona*, *luokse* ja *luo* avulla. Adpositioilla ilmaistaan genetiivitäydennyksen kanssa lähellä tai tykönä olemista (VISK § 690–692), kuten esimerkiksi 8 *hänen luonaan*.

7. Kesällä olimme eräällä **mökillä** *saunomassa* ja juhlimassa nelikymppisiä, me kaikki olimme samaa ikäpolvea.
8. Perjantaina *saunoimme* hänen **luonaan** ja laitoimme kasvonaamiot sun muuta ihonhoitajuttuja ja puhuimme vain kaikenmaailman juttuja.

Sijaintia ilmaistaan myös luontoa kuvaavien substantiivien (RANTA, SAARI) avulla, esimerkiksi *järven rannalla saunoen* (esimerkki 9). Sauna tyypillisesti pyritäänkin sijoittamaan veden äärelle (Reinikainen, 1977, s. 28). Aineiston perusteella saunomista harrastetaan omassa kodissa, taloyhtiön saunassa (esimerkki 10), ystävien ja tutujen luona, mökillä tai jossakin julkisessa paikassa, kuten uimahallissa tai kylpylässä.

9. Oli tarkoitus viettää Juhannus järven **rannalla** *saunoen* ja grillaten.

10. Kohta pitäis mennä **taloyhtiön** saunaan, mutta *saunominen* on tylsää näin kuumalla ke-
lillä.

Seuraavaksi siirryn esittelemään saunomisen sosiaalista puolta, joita ilmentävät
semanttiset preferenssit Osallistujat ja Yhdessäolo.

TAULUKKO 3 Semanttinen preferenssi Osallistujat

OSALLISTUJAT
Ihmissuhde: SISKO, PARISKUNTA, KAVERI, TYÖKAVERI, TUTTAVA, ANOPPI, TYTÄR, NAAPURI, TYTTÖYSTÄVÄ, POIKA
Ryhmä: MIESPORUKKA, KAVERIPORUKKA, PORUKKA, PERHE
Seura: YKSIN, KAHDESTAAN, YHDESSÄ, KIMPPA, SEURA, KANSSA, KANS, KAA, KESKE- NÄÄN, KESKEN
Muut osallistujat: ISÄNTÄ, SAUNOJA, VIERAS, LOORDI

Osallistujat-semanttinen preferenssi muodostuu alaryhmistä Ihmissuhde, Ryhmä, Seura ja Muut osallistujat (taulukko 3). Alaryhmät kuvaavat saunomiseen osallistuvia henkilöitä. Ihmissuhde-ryhmä muodostuu läheisiä ihmisiä tai ihmissuh-
teita merkitsevistä kollokaateista, kuten TYTÄR, PARISKUNTA ja TYÖKAVERI, kun taas Ryhmä-alaryhmässä on kollokaatteja, jotka merkitsevät ihmisporukoita, joissa on use-
ampi jäsen, kuten KAVERIPORUKKA, PORUKKA ja PERHE. Seura-ryhmässä on kollokaat-
teja, kuten KAHDESTAAN, KIMPPA ja KESKENÄÄN, joilla ilmaistaan, minkälaisella ko-
koonpanolla saunotaan samanaikaisesti, ja Muut osallistujat -alaryhmässä on yleisni-
miä, kuten ISÄNTÄ ja SAUNOJA.

Aineistosta nousee erityisesti esiin perhettä tai sukulaisia merkitseviä kollokaat-
teja. Perheen kuvataankin olevan keskeisin ryhmä, jonka kanssa tyypillisesti sauno-
taan yhdessä (Edelsward, 1991, s. 152). Kollokaateista nousevat esille myös muut lä-
heiset ihmissuhteet, kuten parisuhde, työkaverit, sukulaisuussuhteet, kaverit ja naa-
purit. Kollokaateista nousee erityisesti naissukupuolta merkitseviä yleisnimiä, kuten
SISKO, TYTTÖYSTÄVÄ ja TYTÄR (esimerkki 11).

11. Perillä odottelivatkin söpöt **tyttäret** valmiina *saunomaan*.

Ryhmiä kuvataan tyypillisesti substantiivilla *porukka*, ja kollokaateissa niitä määritel-
lään erityisesti kaveri- ja miesporukoiksi (esimerkki 12). Ihmissuhde-ryhmän tavoin
myös perhe nousee esille.

12. Tuota löylykilpailua kyllä kieltämättä joskus esiintyy kun isommalla **miesporukalla** *saunotaan* esim. firman saunailloissa.

Muut osallistujat -alaryhmässä on kollokaatteja, jotka tarkoittavat yleisesti saunoja. Saunojien rooleja kuvastavat kollokaatit ISÄNTÄ ja VIERAS (esimerkki 13), jotka ovat merkitykseltään toistensa vastakohtia. *Isäntä*-substantiivi merkitsee 'jonkin kutsun tai juhlan järjestäjää' (KS s.v. *isäntä*), kun taas *vieras*-sanaa käytetään substantiivina, jolla tarkoitetaan 'vierailevaa osallistujaa' (ks. KS s.v. *vieras*). Aineistossa *isäntä* viittaa saunailan järjestäjään ja *vieras* esiintyy tyypillisesti monikollisessa muodossa *vieraat*. Näiden kollokaattien perusteella saunailat näyttävät sosiaalisina tapahtumina, joihin voidaan kutsua useita ihmisiä.

13. *Saunomisen* päätteeksi **isäntä** osoitti **vierailleen** nukkumispaikan olohuoneen lattialta, siitä vessaan vievän käytävän puolelta.

LOORDI nousee aineiston kollokaatiksi saman nimimerkin takaa olevan kirjoittajan viesteistä. Viesteissä kirjoittaja viittaa itseensä *loordi*-substantiivilla, kuten esimerkiksi 14 *Morjensta vaan, itse Loordi tässä*. Kollokaatti ei siis itsessään kerro saunomisesta mitään.

14. Morjensta vaan, itse **Loordi** tässä, *saunottu* ja grillattu koko ilta, XO-konjakkia mennyt neljään pekkaan kaksi litran pulloa ja keissi olutta.

Seura-alaryhmän kollokaateilla kuvataan saunaseuraa muun muassa yksinolemista merkitsevällä adverbilla *yksin* (esimerkki 15) tai yhdessäoloa merkitsevillä sanoilla *yhdessä*, *kimppa* ja *kanssa*. Saunaseuraa voidaan ilmaista myös *keskenään* ja *kahdestaan* adverbeilla. Usein niillä rajataan, että johonkin tiettyyn ryhmään kuuluvat henkilöt, kuten lapset (esimerkki 16), naiset ja miehet tai pariskunnat saunovat keskenään.

15. Elämä kun on valintoja ja ainakin itse *saunon* ihan **yksin** enemmän kuin tappelen kummalle löylykauha kuuluu.
16. Voisitte reilusti keskustella asiasta ja jos lapset haluaa **keskenään** *saunoa* niin suotakoon se heille.

Osallistujat-semanttista preferenssiä lähellä on Yhdessäolo-preferenssi, jonka esittelen seuraavaksi. Molemmat semanttiset preferenssit kuvastavat yhdessäoloon liittyviä teemoja: Osallistujat-preferenssi kuvastaa teemoja muun muassa yleisnimien tai yhdessäoloa merkitsevien adverbien avulla, kun taas Yhdessäolo-semanttisessa preferenssissä yhdessäolo nousee esille ennemminkin toiminnasta.

TAULUKKO 4 Semanttinen preferenssi Yhdessäolo

YHDESSÄOLO
ISTUA, TERASSI, VIETTÄÄ, JUTELLA, SAUNAILTA, KUTSUA, KUTSU

Semanttinen preferenssi Yhdessäolo sisältää kollokaatteja, jotka liittyvät yhteiseen tekemiseen tai aikaan muiden ihmisten kanssa, kuten SAUNAILTA ja JUTELLA (taulukko 4). Saunominen näkyy tässä semanttisessa preferenssissä yhtenä yhteisen ajanvieton aktiviteettina.

Kollokaatti VIETTÄÄ esiintyy aineistossa esimerkiksi muodoissa *viettää iltaa* tai *viettää aikaa* (esimerkki 17), mutta sillä voidaan viitata myös erilaisten juhlapyhien, kuten joulun tai juhannuksen viettoon. Kollokaatti ISTUA esiintyy aineistossa tyypillisimmin idiomina *istua iltaa*, kuten esimerkissä 18. Idiomi merkitsee 'seurustella, jutella tai istua iltaa jonkun kanssa tai jonkin asian ääressä' (Muikku-Werner, Jantunen & Kokko, 2008, s. 84). Nämä ajanviettoa merkitsevät ilmaisut viittaavat yhdessäoloon, jonka osana saunominen on.

17. Sain seurakseni ikivanhan ystävän, jonka kanssa aiomme **viettää** aikaa grillaten ja *saunoen*.
18. *Saunoa* ja **istua** iltaa rakkaiden ihmisten kanssa.

KUTSU merkitys on 'suullinen tai kirjallinen pyyntö tai kehoitus saapua jonnekin' (KS s.v. *kutsu*), ja KUTSUA merkitys on 'pyytää tai kehottaa jotakuta saapumaan jonnekin' (KS s.v. *kutsua*), kuten esimerkissä 19. Kollotin-työkalu on muodostanut sanoista omat kollokaattinsa todennäköisesti sen takia, että substantiivin *kutsu* ja verbin *kutsua* taivutuksien paradigmoissa on nähtävissä samankaltaisuutta (ks. VISK § 53). Aineistossa KUTSU-kollokaatti esiintyy kuitenkin useimmiten *kutsua*-verbin käskymuotona (esimerkki 20). Kutsumisella viitataan aineistossa tyypillisesti juuri pyyntöön yhdessäolosta, jonka päätarkoituksena tai osana saunominen on.

19. Mieheni oli **kutsunut** bändikavereitaan mökillemme *saunomaan* ja veneilemään.
20. En yhtään ihmettele, miksi tämä sama porukka ei enään **kutsu** sinua kanssaan *saunomaan*.

Kollokaatti TERASSI³ merkitsee 'ravintolan, baarin tms. ulkopuolella olevaa tarjoilu- ja oleskelutilaa' (ks. KS s.v. *terassi*), kuten esimerkissä 21 *ravintolan terassilla*. Terassilla oleminen viittaa tyypillisesti vapaa-aikaan ja yhdessäoloon ystävien tai läheisten kanssa, minkä takia olen sijoittanut kollokaatin tähän ryhmään.

21. Tosi hyvä loma oli ..uitiin *saunottiin* .. syötiin ravintolan **terassilla**.

Seuraavaksi siirryn esittelemään semanttiset preferenssit, jotka liittyvät temaatteisesti vapaa-ajan ja saunomisen aktiviteetteihin. Ensimmäiseksi esittelen Harrastaminen ja vapaa-aika -semanttisen preferenssin ja sen jälkeen Saunomisaktiviteetit.

³ *Terassilla* viitataan myös mökin tai saunan terassiin, minkä takia kollokaatti on sijoitettu myös semanttiseen preferenssiin Tila.

HARRASTAMINEN JA VAPAA-AIKA
Liikunta: ULKOILLA, LENKKEILLÄ, LENKKEILY, ULKOILU, HIIHTÄÄ, LIIKUNTA, LENKKI, KÄVELY, TANSSI, TANSSIA
Harraste: KALASTELLA, VENEILLÄ, KALASTAA, PELAILLA, LUKEMINEN, TELKKARI, LEFFA
Mökkeily ja lomailu: MÖKKEILY, MÖKKEILLÄ, YÖPYÄ, NUKKUA

Semanttinen preferenssi Harrastaminen ja vapaa-aika (taulukko 5) sisältää kollokaatteja, joita käytetään aineistossa listauksissa, joissa luetellaan, mitä vapaa-ajalla tehdään saunomisen lisäksi. Harrastaminen liittyy joko liikuntaan (esim. LENKKEILY, TANSSIA, LIIKUNTA) tai muihin vapaa-ajan harrasteisiin (esim. KALASTAA, LUKEMINEN, TELKKARI), jonka takia olen muodostanut niistä omat alaryhmänsä Liikunta ja Harraste. Näiden lisäksi alaryhmäksi muodostui Mökkeily ja lomailu -ryhmä, jossa on mökkeilyä ja yöpymistä merkitseviä kollokaatteja (esim. MÖKKEILLÄ, NUKKUA).

Aineistossa keskustelijat tyypillisesti kuvaavat menneitä ja tulevia tapahtumia tai millä tavalla he tyypillisesti viettävät vapaa-aikaansa. Valtaosa semanttisen preferenssin kollokaateista ilmentävät sellaisia ajanvietteitä tai harrastuksia, joita voidaan harrastaa koti- tai mökkiympäristössä. Ajanvietteissä korostuvat toiminnalliset ajanvietteet, jotka voidaan liittää ulkona harrastettaviksi, kuten hiihtäminen ja lenkkeily. Kollokaattia LENKKI käytetään tyypillisesti verbin *käydä* kanssa, kuten esimerkissä 22.

22. Eilen tein suursiivouksen, kävin pienellä **lenkillä** ja *saunoin*.

Myös rauhallisemmat, sisätiloihin liitettävät tekemiset, kuten television katseleminen ja lautapeliä, kuten *Aliaksen pelailu* (esimerkki 23), tulevat esille. Kollokaatit TELKKARI ja LEFFA esiintyvät aineistossa tyypillisesti verbin *katsoa* kanssa, kuten esimerkissä 24, jolloin kollokaatit viittaavat ajanviettotapaan. Saunominen esiintyy kollokaattien rinnalla listauksissa, jotka on sidottu yhteen useimmiten rinnastuskonjunktioilla *ja* (esimerkit 23 ja 24). Saunominen ilmeneekin aineistossa yhtenä aktiviteettina muiden aktiviteettien rinnalla.

23. **Pelailtiin** Aliasta ja *saunottiin* ja uitiin, kannettiin vettä saunaan syyspimeässä kynttilän + taskulampun valossa.

24. Jos teillä on mahdollisuus viettää aikaa kahdestaan tehkää vaikka yhdessä ruokaa ja katsokaa joku hyvä **leffa**, *saunotte* ja muuta mukavaa, ei sen yllätyksen tarvitse olla mitään suurta.

Sen sijaan yöpymistä merkitseviä kollokaatteja YÖPYÄ ja NUKKUA käytetään aineistossa tyypillisesti silloin, kun viitataan yön yli retkeilyyn, mökkeilyyn, lomailuun

tai vierailuun kodin ulkopuolella (esimerkki 25). Tämän takia Mökkeily ja lomailu -alaryhmä on tämän semanttisen preferenssin alla.

25. Yhtenä kesänä oltiin kanoottiretkellä perheen kanssa ja silloin **yövyttiin** ja *saunottiin* opastuskeskuksessa.

Seuraavaksi esittelen Saunomisaktiviteetit-semanttisen preferenssin, joka on lähellä edellä esittämäni ryhmää Harrastaminen ja vapaa-aika. Preferenssit eroavat toisistaan siten, että Saunomisaktiviteetit-ryhmän aktiviteetit viittaavat suoraan saunomisen yhteydessä tehtäviin aktiviteetteihin. Sen sijaan Harrastaminen ja vapaa-aika -preferenssi sisältää saunomiseen rinnastettuja harrasteita ja liikuntalajeja.

TAULUKKO 6 Semanttinen preferenssi Saunomisaktiviteetit

SAUNOMISAKTIVITEETIT
Uiminen: AVANTO, AVANTOUINTI, PULAHTAA, UINTI, UIDA, JÄRVI
Muut saunomisaktiviteetit: PESEYTYÄ, KYLPEÄ, VIHTOA, VIHTA, PALJU, KYLPY, SUIHKU, PESU, PESTÄ, LOMASSA, ISTUA

Saunomisaktiviteetit-semanttinen preferenssi sisältää kollokaatteja, jotka viittaavat saunomisen yhteydessä tehtäviin aktiviteetteihin. Preferenssi muodostuu kahdesta alaryhmästä: Uiminen ja Muut saunomisaktiviteetit (taulukko 6).

Aineistossa saunomisen yhteydessä esiintyy useita uimiseen liittyviä kollokaatteja, kuten UIDA ja UINTI. Suoraan uimista merkitsevien sanojen lisäksi uimista kuvataan kollokaateilla PULAHTAA ja JÄRVI. Kyseiset kollokaatit esiintyvät aineistossa tyyppillisesti yhdessä, kuten esimerkissä 26 *pulahdin järveen*. Myös talviuinti-harrastus nousee esille kollokaateissa AVANTO ja AVANTOUINTI.

26. Olen nauttinut täällä mökin lämmössä olostani, eilen *saunoin* ja **pulahdin järveen**.

Loput saunomisen yhteyteen liitettävät aktiviteetit olen sijoittanut alaryhmään Muut saunomisaktiviteetit. Kollokaatit liittyvät joko saunatiloissa tehtäviin aktiviteetteihin tai toimintoihin, kuten vihtomiseen (VIHTOA, VIHTA) tai peseytymiseen (esim. SUIHKU, PESU). Kollokaatti SUIHKU esiintyy aineistossa usein verbien *käydä* ja *mennä* kanssa, esimerkiksi *käydä suihkussa* (esimerkki 27). ISTUA-kollokaatti on Yhdessäolo-semanttisen preferenssin lisäksi myös tässä ryhmässä, sillä aineistossa sillä viitataan usein myös saunan lauteilla istumiseen.

27. Tommoista ei pitäisi sallia, sillä poikien ja tyttöjen kuuluu *saunoa* ja käydä **suihkussa** erikseen.

KYLPEÄ-kollokaatti esiintyy tavallisen keskustelun lisäksi jonkin verran myös kommenteissa, joissa siteerattiin Pojun *Poika saunoo* -kappaletta (esimerkki 28). Kappale nousi suosioon vuonna 2011, kun Suomi voitti jääkiekon maailmanmestaruuden (Poju, ei pvm). Todennäköisesti siteeraaminen liittyykin jääkiekkoaiheisiin keskusteluihin ja Suomen menestymiseen MM-kisoissa. Kappaleen sanoista nousevat esille saunominen ja juhliminen.

28. Nyt poika *saunoo* Se **kylpee**, se laulaa ja huutaa Kannusta samppanjaa Meidän poika on tullut kotiin Nyt poika saunoo Se valvoo se riekkuu ja rällää Katseella mällää Meidän poika on tullut kotiin

Kollokaatin LOMASSA merkitys on 'välissä' (ks. KS s.v. *lomassa*). Keskusteluissa tuodaankin myös ilmi saunomisen yhteydessä tehtäviä tai tapahtuvia asioita kyseisen kollokaatin avulla. Se esiintyy aineistossa tyypillisesti *saunoa*-verbin jälkeen *saunomisen lomassa* (esimerkki 29).

29. Mutta ulkokautta siitä oleskeluterassilta niitä halkoja sinne pesään pistettiin *saunomisen lomassa*.

Seuraavaksi siirryn esittelemään syömiseen ja juomiseen liittyvää semanttista preferenssiä, joka kuvastaa saunomisen liittyvän rentoutumiseen ja nautiskeluun.

TAULUKKO 7 Semanttinen preferenssi Syöminen ja juominen

SYÖMINEN JA JUOMINEN
Syöminen: GRILLATA, GRILLAUS, RUOKALAITTO ⁴ , MAKKARA, SYÖMINEN, SYÖDÄ, PAISTAA, RUOKA
Juominen: RYYPÄTÄ, JUODA, OLUT, KALJA, SIIDERI, VIINI, JUOMINEN, JUOMA, VIINA, KERA, JUHLIA

Syöminen ja juominen -semanttinen preferenssi muodostuu syömistä, ruoanlaittoa ja ruokaa tai juomista ja juomia merkitsevistä kollokaateista. Preferenssi koostuu kahdesta alaryhmästä: Syöminen ja Juominen (taulukko 7).

Syömistä ja ruokaa merkitsevissä kollokaateissa tulee pääosin esille grilliruokia tai grillausta tarkoittavia sanoja, kuten GRILLATA ja MAKKARA. Grillaukseen liittyy myös kollokaatti PAISTAA, sillä se esiintyy aineistossa useimmiten substantiivin *makkara* kanssa (esimerkki 30). Aineistossa ilmenee myös muita kuin grilliruokia tarkoittavia sanoja esimerkiksi kollokaatin SYÖDÄ kanssa, mutta ne eivät ole nousseet kollokaateiksi asti. Alaryhmän kollokaatit esiintyvät aineistossa tyypillisesti listauksissa, joissa tuodaan esille mennyttä tai tulevaa vapaapäivän, illan, mökkireissun tai juhlan,

⁴ Aineistossa substantiivi *ruoanlaitto* on lemmatisoitunut väärin muotoon RUOKALAITTO.

kuten juhannuksen ohjelmaa (esimerkki 30). Saunominen esiintyy aineistossa tyypillisesti yhtenä listauksissa mainittuna aktiviteettina, joka on rinnastettuna muihin aktiviteetteihin.

30. Mutta sitä ennen juhlittiin Jussia, *saunottiin*, **paistettiin makkaroita**, istuttiin kokon äärellä, kerrottiin tarinoita, tanssittiin laiturilla mökkiradion tahtiin ja valvottiin aamuyöhön asti.

Juominen-alaryhmä muodostuu pääasiassa alkoholijuomia, kuten KALJA, SIIDERI ja VIINA, tai niiden juomista merkitsevistä kollokaateista, kuten RYYPÄTÄ ja JUODA. Aineiston perusteella alkoholijuomien nauttiminen saunomisen tai saunaillan yhteydessä näyttäytyykin olevan ominaista saunomiskulttuurille. Muun muassa esimerkiksi 31 tuodaan esille alkoholijuomien nauttiminen juuri saunomisen yhteydessä.

31. Sitten istutaan siellä rajatuvalla, missä syödään emännän tekemät eväät, kalastellaan ja joskus otetaan pikkaisen **viinaakin** *saunomisen* lomassa.

Saunominen ja alkoholijuomat näkyvät aineistossa syömisen tavoin keskustellessa vapaa-ajanvietosta, mökkeilystä sekä juhlista, mutta sen lisäksi myös ”ryppyreissuista” (esimerkki 32). Adposition *kerä* merkitys on ‘kanssa, ohella’ (KS s.v. *kerä*). KERA esiintyy aineistossa tyypillisesti juomia merkitsevien substantiivien yhteydessä, kuten *oluen kerä* (esimerkki 33), minkä takia olen ryhmitellyt kollokaatin tähän alaryhmään.

32. Perheen isä innostui myös, mutta hän ehdotti, että vuokrataan ennemmin se mökki poikaporukalla ja mennään viikoksi *saunomaan* ja **ryyppäämään**.
33. Siinä sitten urakan jälkeen vielä tuli *saunottua* muutaman **oluen kerä**, kertoi olevansa erittäin hämillään tästä asiasta mitä internetissä on hänestä puhuttu.

Seuraavassa semanttisessa preferenssissä nautiskelun teemat nousevat esille suoraan rentoutumista kuvaavista kollokaateista sekä niihin liittyvistä toiminnoista.

TAULUKKO 8 Semanttinen preferenssi Nautinto ja rentoutuminen

NAUTINTO JA RENTOUTUMINEN
Rentoutuminen saunassa: RAUHA, LEVÄTÄ, RENTOUTTAA ⁵ , RENTOUTUA, NAUTTIA, NAUTINTO
Nautinto saunan ulkopuolella: HIERONTA, HIEROA, KYNTTILÄ
Seksuaalisuus: NAIDA, RAKASTELLA

⁵ Kollokaatti RENTOUTTAA on lemmatisoitunut osittain virheellisesti. Kyseinen kollokaatti esiintyy aineistossa verbimuodon lisäksi myös adjektiivina *rentouttava*.

Nautinto ja rentoutuminen -semanttinen preferenssi sisältää kollokaatteja, jotka liittyvät rauhoittumiseen, rentoutumiseen tai seksuaalisuuteen. Ryhmä muodostuu kolmesta alaryhmästä: Rentoutuminen saunassa, Nautinto saunan ulkopuolella ja Seksuaalisuus (taulukko 8). Rentoutuminen saunassa -alaryhmä sisältää kollokaatteja, kuten RENTOUTUA, NAUTTIA ja RAUHA, joilla viitataan aineistossa rauhoittumiseen saunassa. Esimerkissä 34 esitetään, että saunassa käymisen jälkeen olotila on *rentoutunut*.

34. *Saunomisen* jälkeen olo on **rentoutunut** ja virkistynyt.

Nautinto saunan ulkopuolella -alaryhmä sisältää kollokaatit HIERONTA, HIEROA ja KYNTTILÄ. Niitä käytetään ensimmäisen alaryhmän tavoin keskustellessa rentoutumisesta, mutta niillä ei suoraan viitata saunomiseen. Saunominen näyttäytyykin tässä alaryhmässä yhtenä rentoutumisen, rauhoittumisen tai mielihyvän tuottamisen muotona (esimerkki 35).

35. Tietoisesti voisi hakeutua tekemään mielihyvää tuottavia juttuja, kokeilla eri liikuntalajeja, *saunoa*, mennä **hieronta** ym hoitoihin.

Kollokaatti KYNTTILÄ esiintyy aineistossa tyypillisesti verbin *polttaa* kanssa, kuten esimerkiksi 36 *poltettu kynttilöitä*. Seksuaalisuus-alaryhmässä ovat kollokaatit NAIDA ja RAKASTEELLA, joita käytetään aineistossa tyypillisesti keskustellessa romanttisista suhteista (esimerkki 37). Viesteissä saunominen ja seksin harrastaminen liitetään nautintoon ja yhteiseen ajanviettoon.

36. Täällä on syöty kalkkunarullaa ja laatikoita sekä juotu vähän hyvää punaviiniä, poltettu **kynttilöitä** ja *saunottu*.

37. Silloin kun meillä on yhteinen pitkä viikonloppu, niin vietämme sen yleensä kotonani, ollen vain yhdessä lähekkäin, *saunoen* ja **rakastellen**.

Seuraavaksi esittelen semanttiset preferenssit, jotka liittyvät saunomiskäytäntöihin, alastomuuteen ja saunavuoroille jakautumiseen.

TAULUKKO 9 Semanttinen preferenssi Alastomuus ja pukeutuminen

ALASTOMUUS JA PUKEUTUMINEN
NATURISMI, ALASTI, NATURISTI, ALASTOMUUS, NAKU, ALASTON, KIETOUTUA, PYYHE, UIKKARIT, UIMAPUKU, VAATE, PÄÄLLÄ

Semanttinen preferenssi Alastomuus ja pukeutuminen koostuu kollokaateista, jotka kuvaavat saunojien alastomuutta, kuten ALASTI, vaatetusta, kuten UIMAPUKU ja PYYHE, tai alastomuusharrastusta, kuten NATURISMI (taulukko 9). Aineistossa ilmenee keskustelua siitä, onko alasti saunominen luontevaa ja keiden kanssa saunotaan alasti. Keskusteluissa tuodaan tyypillisesti esiin omia kokemuksia. Viesteissä tulee ilmi kaksi

vastakkaista näkökulmaa: alastomuus nähdään joko tavallisena ja luontevana (esimerkki 38) tai epäluontevana (esimerkki 39).

38. Omassa tuttavapiirissä (kolmenkymppin molemmin puolin) *saunotaan* aina **alasti**.
39. Kenenkään mökillä en missään nimessä *sauno* **nakuna**, en sukulaisten, perheenjäsenten eikä ystävien seurassa.

Vaihtoehtoisesti saunojen esitetään pukeutuvan joko uimapukuun tai käyttävän pyyhettä. Pyyhkeeseen pukeutumista kuvataan useimmiten kollokaatilla KIETOUTUA (esimerkki 40). Kollokaatit UIKKARIT, UIMAPUKU, VAATTEET ja PYYHE muodostavat kollokaatin PÄÄLLÄ kanssa statusrakenteen, joka toimii lauseessa tavan adverbiaalina (ks. VISK § 877), kuten esimerkissä 41 *uikkarit päällä*.

40. Toiset haluavat *saunoa* **pyyhkeeseen kietoutuneena** se on heille täysin luvallista, eikä se häiritse minua millään tavalla.
41. *Saunoimme* **uikkarit päällä**, yleisen mukavuuden vuoksi.

Kollokaattien NATURISMI ja NATURISTI avulla käydään keskustelua siitä, voidaanko saunomista pitää naturismina⁶ vai ei. Suurimmassa osassa kommentteissa nousee esille mielipide, että saunominen ei ole naturismia alastomuudesta huolimatta. Näkökulmaa perustellaan esimerkiksi siten, että saunassa ollaan alasti vain *saunomisen* vuoksi ja naturismiin nähdään liittyvän jotain muutakin, mitä ei kuitenkaan määritellä kommentteissa (esimerkki 42). Saunomista tyypillisesti kuvataankin pelkkänä saunomisena naturismin sijasta. Kollokaattien takaa ilmenee lisäksi keskustelua, onko naturistien saunominen pelkästään saunomista vai voidaanko se liittää naturismiin (esimerkki 43) sekä ovatko saunojat yleisestikin naturisteja. Aineistossa ilmenee myös joitakin vastakkaisia mielipiteitä, joissa saunominen nähdään olevan naturismia (esimerkki 44).

42. *Saunominen* on *saunomista* ja **naturismiin** kuuluu paljon muutakin, kuin pelkkä löylyssä olo.
43. Saahan naturistit *saunoa*, jos he *saunoa* haluaisivat, mutta naturistien saunominenkin on vain *saunomista*, eikä **naturismia**.
44. *Saunominen* on **naturismia** jos *saunominen* täyttää **naturismin** määritelmän ja hyvin useinhan se täyttää.

Seuraavaksi esittelen semanttisen preferenssin Saunavuoroille jakautuminen, johon olen sijoittanut kollokaatteja, joita käytetään keskustellessa, ketkä saunovat yhdessä ja ketkä erikseen.

⁶ Timo Taajaranta (2008) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan *Vaatteitta paras – kuvastimessa suomalainen naturismi* suomalaista naturismia suomalais-ugrilaisessa kansantieteessä Helsingin yliopistossa. Tutkimus ei ole saatavilla verkossa.

SAUNAVUOROILLE JAKAUTUMINEN

SUKUPUOLI, VASTAKKAINEN, ERIKSEEN, SEKASAUNA, YHTEINENSAUNA ⁷ , YHTEINENSAUNOA, VUORO

Saunavuoroille jakautuminen -semanttinen preferenssi sisältää kollokaatteja, kuten VASTAKKAINEN, ERIKSEEN ja SEKASAUNA (taulukko 10), joita käytetään aineistossa silloin, kun keskustellaan, keitä saunomiseen osallistuu yhtä aikaa. Aineistosta nousee esille, että naiset ja miehet saunovat tyypillisesti erikseen ja omilla vuoroillaan (esimerkki 45). Kollokaatit SEKASAUNA, YHTEINENSAUNA ja YHTEINENSAUNOA tuovat esille vastakkaisen menettelyn perinteiselle sukupuolijaolle, jossa naiset ja miehet osallistuvat saunomiseen yhdessä (esimerkki 46).

45. Miehet ja naiset tietenkin *saunoivat erikseen*, mutta sitten firma tarjosi syötävää ja juotavaa ja iltaa vietettiin vapaamuotoisissa merkeissä.
46. Itselleni se on puhdistautumis- ja rentoutumispaikka, *saunonpa* sitten miesporukassa tai **yhteissaunassa**.

Kollokaattien avulla käydään keskustelua esimerkiksi siitä, onko sekavuoroille osallistuminen tai vastakkaisen sukupuolen edustajan kanssa saunominen tavanomaista. Viesteissä tuodaan tyypillisesti esiin kokemuksia omasta lähipiiristä. Sekavuoroista keskustellessa tuodaan esille näkökulmia, osallistutaanko saunomiseen saunomisen takia vai *katsellakseen vastakkaista sukupuolta* (esimerkki 47). Keskusteluissa nousee esille myös pohdintaa siitä, voiko parisuhteessa oleva henkilö saunoa muiden vastakkaista sukupuolta edustavien henkilöiden kanssa kuin oman kumppaninsa kanssa (esimerkki 48).

47. Minä en ainakaan mene saunaan ensisijaisesti katsellakseni **vastakkaista sukupuolta** vaan *saunomaan*.
48. Oma mieheni ei enää *sauno sekasaunoissa*, koska kunnioittaa minua ja sitä seikkaa, että se loukkaisi minua!

Keskustelujen perusteella voidaan päätellä, että jakautuminen miesten ja naisten vuoroille nähdään saunomisessa normina. Tämä vastaa aiempaa tutkimusta, sillä esimerkiksi Talasmäen (2022, s. 37–39) tutkimuksen saunatulevaisuus-kyselyn vastauksissa esitetään, että binäärinen sukupuolijako on tyypillisesti esillä saunakulttuurissa. Toisaalta myös sekasaunoissa saunominen nousee vahvasti esille aineistosta. Seuraavaksi esittelen semanttiset preferenssit Saunomistapa ja Suhtautuminen ja kuvailu.

⁷ Kollokaatit YHTEINENSAUNA ja YHTEINENSAUNOA on lemmatisoituneet Kollotin-ohjelmassa virheellisesti. Ne esiintyvät aineistossa muodoissa *yhteissauna* ja *yhteissaunominen*.

TAULUKKO 11 Semanttinen preferenssi Saunomistapa

SAUNOMISTAPA
NORMAALISTI, KAAVA, KUNNOLLA

Saunomistapa-preferenssi koostuu kollokaateista NORMAALISTI, KAAVA ja KUNNOLLA (taulukko 11), joita käytetään keskustellessa, millä tavalla saunotaan. Aineistossa tavan adverbini NORMAALISTI esiintyy tyypillisesti viesteissä, joissa kuvataan tavanomaisena tai odotustenmukaisena pidettyä saunomista. Kollokaatti esiintyy aineistossa esimerkiksi silloin, kun keskustellaan saunomisen ajankohdasta sekä saunomiskäytännöistä, jolloin keskustelijat tuovat ilmi omia kokemuksiaan ja tapojaan (esimerkki 49). Lisäksi keskustelua ilmenee erilaisista terveyteen liittyvistä teemoista, kuten pystyykö saunomaan tavalliseen tapaan, jos on raskaana (esimerkki 50), käynyt leikkauksessa, ottanut lävistyksiä tai tatuointeja tai jos on huono terveydentila. Lisäksi keskusteluissa nousee esille seksuaalisuus ja voiko saunoa tavalliseen tapaan vastakkaisen sukupuolen kanssa.

49. **Normaalisti** *saunomme* keskiviikkoisin, mutta eilen se jäi kun oli illalla asoy:n yhtiökoukous.
50. Kyllä minä ainakin *saunoin* esikoista odottaessani ihan **normaalisti** (n. 2krt /vko) ja aion saunoa tässäkin raskaudessa.

Aineistossa tavan adverbini KUNNOLLA esiintyy tyypillisesti yhdessä *saunoa*-verbin kanssa muodossa *saunoa kunnolla* (esimerkki 51). Tällaiset adessiivisijaiset adverbini luonnehtivatkin usein toimintaa verbien kanssa (VISK § 655). Adverbini *kunnolla* tarkoittaa jonkin asian tekemistä 'kunnollisesti, hyvin tai oikein' (KS. s.v. *kunnolla*), minkä perusteella voidaan päätellä, että viesteissä viitataan oikeaoppiseen tai perusteelliseen saunomiseen.

51. Joka päivä pesen itseni ja kerran viikossa *saunon* **kunnolla**.

Kollokaatti KAAVA taas ilmenee aineistossa idiomina *pitkän kaavan mukaan* (esimerkki 52), joka merkitsee jonkin asian tekemistä 'perusteellisesti, pitkäkestoisesti, hitaasti' (Muikku-Werner ym., 2008, s. 97). KAAVA-kollokaatti olisi sopinut myös semanttiseen preferenssiin Aika, sillä idiomini merkityksessä on ajankuluun liittyviä merkityksiä. Pitkäkestoisen ajankulun lisäksi siinä on tapaan liittyviä merkityksiä, minkä takia olen sijoittanut kollokaatin tähän ryhmään.

52. Lämmitän saunan, teen koivuvastan ja *saunon* "pitkän **kaavan** mukaan".

Seuraavaksi esittelen semanttisen preferenssin Suhtauminen ja kuvailu, jossa on kollokaatteja, joilla kuvataan saunomista tapahtumana sekä omaa suhtautumista saunomiseen.

SUHTAUTUMINEN JA KUVAILU
Suhtautuminen: TYKÄTÄ, MUKAVA, MIELELLÄÄN, HUVITTA
Kuvailu: PERINNE, LUONNOLLINEN

Suhtautuminen ja kuvailu -preferenssi (taulukko 12) muodostuu kollokaateista, joilla aineistossa viitataan, miten saunomiseen suhtaudutaan tai miten sitä kuvaillaan. Mielipiteitä saunomisesta tuodaan esille muun muassa TYKÄTÄ-verbillä ja MIELELLÄÄN-adverbilla, joilla useimmiten ilmaistaan positiivista suhtautumista saunomiseen, kuten esimerkissä 53 *mielellään saunoi*.

53. Siksiä rouvakin **mielellään** *saunoi* meillä kun ei ole omaan saunaan päässyt vuosiin.

Adessiivisijainen adverb *mielellään* kuvastaakin inhimillistä tilaa (VISK § 655) tehdä jotakin 'mielihyvin tai halukkaasti' (ks. KS s.v. *mielellään*). MIELELLÄÄN- ja TYKÄTÄ-kollokaatteja käytetään myös silloin, kun tuodaan esille negatiivista suhtautumista, joka liittyy yleensä siihen, että keskustelija ilmaisee, ettei itse pidä saunomisesta, kuten esimerkissä 54 *en muutenkaan tykkää saunomisesta*. Tyypillisesti suhtautuminen on kuitenkin positiivista. *Huvittaa*-verbin merkitys on joko 'hauskuuttaa, viihdyttää' tai 'miellyttää, haluttaa' (KS. s.v. *huvittaa*). HUVITTA-kollokaatti esiintyy aineistossa viittaamaan jälkimmäiseen merkitykseen, kuten esimerkistä 55 ilmenee, jolloin se kuvaa suhtautumista. Tässä ryhmässä on nähtävillä positiivista asenteellista diskurssi-prosodiaa (ks. luku 3.1.2), sillä verbit *mielellään*, *tykätä* ja *huvittaa* viittaavat positiiviseen suhtautumiseen, mitä myös aineisto kuvaa yleisesti.

54. En muutenkaan **tykkää** *saunomisesta* ja yhdessä riisuuntuminen puolivieraiden kanssa, jossa jokainen käyttää toistaan huh.

55. on se hyvä kun on kerrostaloasunnossa oma sauna ;) voi *saunoa* milloin **huvittaa!**

Saunomista itsessään kuvataan aineistossa normaalina ja luontaisena, joka ilmenee tarkastellessa PERINNE- ja LUONNOLLINEN-kollokaatteja. Niiden avulla tuodaan esille keskustelijoiden omia mielipiteitä siitä, että alastomuus ja sekasaunoissa saunominen kuuluu saunomiskulttuuriin, kuten esimerkissä 56. Näiden lisäksi PERINNE-kollokaatilla ilmaistaan, että saunominen on olennainen osa suomalaista kulttuuria ja se kuuluu osaksi illanviettoja ja monia suomalaisia juhlapyhiä, kuten joulun ja juhannukseen (esimerkki 57).

56. on aina ollut **luonnollista** että *saunotaan* myös sekasaunoissa.

57. *Saunon* jouluisin **perinteen** vuoksi, muuten vain harvoin.

Seuraavaksi siirryn esittelemään saunarakennukseen tai -tilaan liittyviä semanttisia preferenssejä, joista ensimmäinen muodostuu saunatyyppejä merkitsevistä kollokaateista.

TAULUKKO 13 Semanttinen preferenssi Saunatyyppejä

SAUNATYYPPI
SÄHKÖSAUNA, PUUSAUNA, RANTASAUNA, SAVUSAUNA

Saunatyyppejä-semanttinen preferenssi muodostuu kollokaateista SÄHKÖSAUNA, PUUSAUNA, RANTASAUNA ja SAVUSAUNA, jotka kuvaavat erilaisia olemassa olevia saunoja (taulukko 13). Näiden lisäksi Suomessa on muitakin saunatyyppejä, kuten höyrysauna ja infrapunasauuna (Visit Jyväskylä, ei pvm), mutta ne eivät nouse aineistossa kollokaateiksi. Viesteissä kollokaateilla tyypillisesti ilmaistaan toteavasti, minkälaisessa saunassa saunotaan tai on saunottu, kuten esimerkissä 58 *ensimmäiset saunomiset rantasaunassa saunottu*.

58. Ensimmäiset saunomiset **rantasaunassa saunottu** tälle keväälle ja uitu vielä jäiden seassa.

Aineiston viesteistä nousee esille näkökulma, jonka mukaan puulämmitteistä saunaa pidetään parempana kuin sähkösaunaa. Sähkösaunasta keskustellessa ilmenee keskustelua korkeista sähkölaskuista ja miedoista löylyistä. Esimerkissä 59 ilmeneekin vertailua sähkö- ja puusaunan välillä, jossa puusaunan paremmuutta määritellään adjektiivilla *kunnon*. Savusaunassa saunomista mielletään sen sijaan harvinaisempaan, sillä joissakin viesteissä keskustelijat tuovat esille, etteivät he ole käyneet savusaunassa lainkaan tai vain harvoin (esimerkki 60).

59. Itse kerrostalossa asustelevana ihmisenä, olen sitä mieltä, että kyllähän siinä **sähkösaunassakin saunoo**, mutta aidot ja alkuperäiset löylyt saa ainoastaan kunnon puusaunasta...
60. Olimme Pieksämäellä istuttamassa metsää, kun *saunoin* ensimmäistä kertaa **savusaunassa**.

Tätä ryhmää lähellä on seuraavaksi esittelemäni semanttinen preferenssi Tila, joka kuvaa saunatilaan liittyviä elementtejä, kuten varusteita, joita tyypillisessä saunassa esiintyy.

TAULUKKO 14 Semanttinen preferenssi Tila

TILA
SÄHKÖKIUAS, LAUTEET, KIUAS, PUKUHUONE, SAUNA, TERASSI

Tila-semanttinen preferenssi muodostuu kollokaateista, jotka ilmaisevat saunatilassa tai sen läheisyydessä olevia rakennelmia, tiloja tai varusteita, kuten LAUTEET,

PUKuhuone ja Kiuas (taulukko 14). Kollokaattien perusteella voidaan päätellä, millaisia tyypillisiä elementtejä löytyy saunatiloista. SÄHKÖKIUAS-kollokaatti ilmenee edellisen semanttisen preferenssin tavoin keskusteluissa, joissa sähkölämmitteistä saunaa kuvataan kalliimmaksi tai huonommaksi kuin puulämmitteistä saunaa (esimerkki 61).

61. Näin puhuvat kaupunkilaiset jotka ovat tottuneet *saunomaan* kalliilla **sähkökiukailla** jotka ovat ihan onnettomia verrattuna kunnon puukiukaaseen!

Kollokaatti LAUTEET esiintyy aineistossa nominatiivimuodon lisäksi tyypillisesti adessiivimuodossa *lauteilla*, kuten esimerkissä 62. Kollokaatti ilmenee aineistossa tyypillisesti silloin, kun viitataan varsinaiseen saunomistilanteeseen, jolloin saunojat nauttivat saunan lämmöstä lauteilla. Subjektin kanssa kollokaatti esiintyy tyypillisesti verbien, kuten *istua* ja *maata* kanssa, jotka voivat esiintyä myös *skele-* tai *ile-*johdoksen kanssa, kuten *istuskella*, *makoilla* ja *loikoilla* (ks. VISK § 360; 362). Lisäksi kollokaatti esiintyy verbien, kuten *jutella* ja *keskustella* kanssa. Sauna toimiikin tyypillisesti keskustelupaikkana. Kollokaatin TERASSI merkitys on tässä ryhmässä 'oleskelutasanne talon edustalla' (ks. KS s.v. *terassi*), jolla viitataan yleensä saunan terassiin, kuten esimerkissä 63.

62. Mutta se hyvä puoli on yksin *saunoessa* että voi loikoilla **lauteilla** mielin määrin ja saa ottaa oman mielen mukaan sopivat lölyt.
63. Nyt tarttis lähtee vielä *saunomaan* vilvotella **terassilla** ja sit kattoo illan päätteeks valioliiää plussalta.

Seuraavaksi esittelen semanttisen preferenssin Kodinhoito, jossa esiintyy kodinaskareisiin liittyviä kollokaatteja.

TAULUKKO 15 Semanttinen preferenssi Kodinhoito

KODINHOITO
Saunan kuivaaminen ja ilmanvaihto: KUIVATTA, KUIVUA, KUIVATA, PESÄ, KOSTEUS, POISTO, ILMANVAIHTO, AUKI
Muu kodinhoito: SIIVOTA, PYYKKI, PESTÄ

Kodinhoito-semanttinen preferenssi sisältää kodin askareisiin liittyvistä kollokaateista. Preferenssi muodostuu kahdesta alaryhmästä: Saunan kuivaaminen ja ilmanvaihto sekä Muu kodinhoito (taulukko 15).

Saunan kuivaaminen ja ilmanvaihto -alaryhmän kollokaatit, kuten ILMANVAIHTO, KUIVUA ja KOSTEUS esiintyvät viesteissä, joissa keskustellaan ilmanvaihdon tärkeydestä saunomisen aikana ja sen jälkeen. Keskustelua herättävät erityisesti ilmanvaihtoventtiilit tai "räppänät" ja missä vaiheessa ne pidetään auki ja kiinni.

POISTO-kollokaatti viittaa aineistossa kosteuden poistoon tai ilmanvaihtoon, kuten esimerkissä 64.

64. Saunan kattoventtiili suljetaan *saunomisen* ajaksi, jolloin **poisto** tapahtuu pesuhuoneen puolelta tai lattian tuntumassa olevan poistoiventtiilin kautta.

Puusaunoissa saunaa pyritään kuivaamaan lisäämällä saunomisen lopuksi saunan *pesään* puita (esimerkki 65). PESÄ-kollokaatti esiintyykin aineistossa tyypillisesti merkityksessä 'uuni, tulisija' (ks. KS s.v. *pesä*). Sen sijaan AUKI-kollokaattia käytetään useimmiten viittaamaan ilmanvaihtoventtiilien tai oven auki pitämiseen saunomisen jälkeen, kuten esimerkissä 66 *saunan ovet auki*. Aineiston perusteella saunan perusteellinen kuivaus nähdään tärkeänä, jotta saunan rakenteet eivät kerää kosteutta. Saunan kuivaaminen estää kosteusvaurioiden, kuten homehtumisen, lahoamisen ja ruostumisen syntymistä (Saunologia, 2021).

65. Kyllä saunassa on kuuma sekä kylmä vesi saatavilla ja sauna tuuletetaan jokaisen saunomisen jälkeen (tai laitetaan vielä **pesään** puita *saunomisen* jälkeen jotta sauna **kuivuu** hyvin).
66. Jos ilmanvaihtoa ei ole niin aina on jätettävä suihkun ja saunan ovet **auki** *saunomisen* ja suihkun jälkeen.

Muu kodinhoito -alaryhmä muodostuu kollokaateista SIIVOTA, PYYKKI ja PESTÄ, joita käytetään keskustellessa yleisesti kotitöistä. PESTÄ-kollokaatti esiintyy viesteissä, joissa keskustellaan kodinaskareista, kuten ikkunoiden, mattojen tai *pyykkien* pesusta (esimerkki 67). SIIVOTA-kollokaatti ilmenee usein myös synnytyksen käynnistymiseen liittyvässä keskustelussa, kuten esimerkissä 68 tuodaan ilmi, että synnytystä on pyrittä käynnistämään erilaisilla arkisilla askareilla tai toiminnoilla.

67. Minulle tämä vapaus merkitsee sitä, että voin edelleen lauantaisin siivota, **pestä pyykkiä** ja *saunoa*.
68. Minä tein kaikkea mahdollista että synnytys olisi käynnistynyt (ravasin portaita, kävin kävelyllä, *saunoin*, sekstasin ja **siivosin** ym.y.m.), mutta ei.

Saunominen esiintyy tässä ryhmässä tyypillisesti yhtenä listattuna toimintona tai aktiviteettina. Viimeisenä esittelen semanttisen preferenssin, joka kuvaa saunan tai talon lämmitystä sekä saunan lämpötilaa.

TAULUKKO 16 Semanttinen preferenssi Lämmitys ja kuumuus

LÄMMITYS JA KUUMUUS
Lämmitys: LÄMMITYS, LÄMMITTÄÄ, LÄMMITÄ, TAKKA, PUU
Kuumuus: KUUMA, LÄMPÖ, LÄMPÖTILA, LÄMMIN, ASTE, LÖYLY, HIKOILLA

Olen muodostanut Lämmitys ja kuumuus -semanttisen preferenssin kahdesta alaryhmästä: Lämmitys ja Kuumuus (taulukko 16). Ensimmäisessä alaryhmässä Lämmitys on kollokaatteja, jotka kuvaavat saunan tai talon lämmittämistä. Saunan lämmitysmenetelmiksi nousevat esille sähkö ja puu. Kollokaatit LÄMMITTÄÄ ja LÄMMITÄ ilmenevät tyypillisesti viesteissä, joissa keskustelijat tuovat ilmi lämmittäneensä tai aikovansa lämmittää saunan. LÄMMITÄ-kollokaatti on lemmatisoitunut virheellisesti, ja se esiintyy aineistossa muodossa *lämpiää* (esimerkki 69).

69. Nyt on sitten *saunottu*, ja tunnissahan tuo **lämpiää** 75asteeseen, joten ihan kohtuu aika mielestän.

LÄMMITYS-kollokaatti ilmenee viesteissä, joissa nousevat esille sähkönkulutukseen ja lämmityksen keston (esimerkki 70) tai saunanhuoltoon ja kodinaskareisiin liittyvät teemat. Saunan lämmitys liittyy joissain kommentteissa myös saunan kuivaimiseen, kuten edellisessä semanttisessa preferenssissä. TAKKA-kollokaatilla viitataan tyypillisesti kodin lämmitykseen (esimerkki 71).

70. Kaukolämpötilassa 35 neliön yksiö vie normaalikulutuksella 1000kWh, sauna vie noin 10 kWh per lämmityskerta (30min **lämmitys** ja 30min *saunominen*)

71. huonoa taas on tuo että kun löin **takan** täyteen ja menin *saunomaan*, palatessa sisällä oli 36 astetta lämmintä.

Toisessa alaryhmässä Kuumuus on saunan lämpötilaan, kuumuuteen ja hikoiluun liittyviä kollokaatteja, kuten LÄMMIN, ASTE ja HIKOILLA. Saunan lämpötilaa kuvataankin tyypillisesti *kuumaksi* ja *lämpimäksi*. Saunan tarkkaa lämpötilaa kuvataan kollokaattien ASTE ja LÄMPÖTILA avulla, kuten *100 asteen lämpötilassa* (esimerkki 72). Löyly merkitsee 'saunassa kiukaalle vettä viskattaessa syntyvä kuuma höyry tai kuumuus' (KS s.v. *löyly*). LÖYLY-kollokaattia määritellään aineistossa lukuisilla eri adjektiiveilla, kuten *kova* (esimerkki 73), *kuuma* ja *kunnon* tai *mieto* ja *pehmeä*. Saunan kuumuus aiheuttaa tyypillisesti hikoilemista, minkä takia olen sijoittanut HIKOILLA-kollokaatin tähän ryhmään.

72. Eiköhän jokainen ole meistä *saunonut* siellä 100 **asteen lämpötilassa**.

73. Osa koirista kuulemma rakastaa *saunomista*, eikä kovatkaan **löylyt** niitä pelota...

Seuraavaksi kerron kollokaateista, joita en sijoittanut mihinkään semanttiseen preferenssiin, vaan sijoitin ne ryhmään Muut.

TAULUKKO 17 Muut jäljelle jäävät kollokaatit

MUUT
KÄYDÄ, HARRASTAA, IHO, VESI, VÄLTÄÄ, KYTÄTÄ

Ryhmä Muut muodostuu jäljelle jääneistä sanoista, jotka eivät sopineet mihinkään muuhun ryhmään (taulukko 17). Kollokaatit KYTÄTÄ, IHO, VESI ja VÄLTÄÄ ovat merkitykseltään läpinäkyviä, mutta niiden ympärille ei muodostunut tarpeeksi samanlaisia sanoja. *Välttää*-verbi merkitsee 'karttamista tai varomista' (KS s.v. *välttää*). Aineistossa VÄLTÄÄ-kollokaatti ilmenee tyypillisesti terveyteen liittyvissä viesteissä, joissa tuodaan ilmi, että saunomista kartetaan väliaikaisesti terveyssyistä (esimerkki 74). Vastaavasti IHO-kollokaatin takaa nousee esille ihonhoitoon liittyviä teemoja sekä saunomisen vaikutuksia siihen.

74. Urheilua ja *saunomista* tulisi **välttää** hikoilun ja sen aiheuttaman tulehdusriskin takia.

Kollokaatti VESI esiintyy aineistossa monessa eri yhteydessä tai merkityksessä. Sillä viitataan luonnonvesiin ja uimiseen, mutta myös juoma- ja peseytymisvetenä. Jätin kollokaatin semanttisten preferenssien ulkopuolelle, sillä sitä käytettiin tasaisesti eri konteksteissa, eikä vain jossakin tietyssä tilanteessa tai merkityksessä. *Kytätä*-verbin merkitys on 'katsella kiinteästi, vahdata, vaania' (KS s.v. *kytätä*). KYTÄTÄ-kollokaatti ilmenee aineistossa keskustellessa alastomuudesta sekä muiden seurassa saunomisesta. Kollokaatti jäi ulkopuolelle Alastomuus ja pukeutuminen -semanttisesta preferenssistä, sillä kollokaatti ei itsessään suoraan viittaa alastomuuteen tai pukeutumiseen. Sen sijaan sillä viitataan epätoivottavaan toimintaan, joka kohdistetaan muihin saunojiin.

Kollokaatit KÄYDÄ ja HARRASTAA ovat monimerkityksisiä verbejä. KÄYDÄ esiintyy aineistossa useiden eri verbien ja substantiivien kanssa, esimerkiksi *saunomassa, uimassa, suihkussa, kalassa, lenkillä ja lomalla*. Sen sijaan HARRASTAA ilmenee runsaasti erilaisten substantiivien kanssa, kuten harrasteita, liikuntaa, seksiä tai naturismia merkitsevien sanojen kanssa. Monimerkityksisyyden takia kollokaatteja oli haastavaa ryhmitellä mihinkään yksittäiseen ryhmään, minkä takia jätin ne semanttisten preferenssien ulkopuolelle.

5.3 Saunomisen diskurssit

Esittelen tässä luvussa selkeimpiä aineistosta nousevia saunomisen diskursseja, jotka ilmentävät saunomista eri näkökulmista. Olen muodostanut diskurssit semanttisten preferenssien ja niissä olevien kollokaattien merkitysten ja funktion perusteella. Selkeimpiä diskursseja ovat:

1. Saunominen kulttuurisena tapana
2. Saunominen osana yhdessäoloa
3. Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista
4. Saunomisen normit

Diskursseissa on nähtävillä useita semanttisia preferenssejä, ja jotkin niistä ovat osana useampaa eri diskurssia. Semanttisissa preferensseissä oli myös viitteitä Sauna tilana -diskurssiin, jonka jätin pois analyysistä. Koin että diskurssi viittasi enemmän saunatilaan liittyviin seikkoihin, kuten saunatyyppeihin ja tilanhoitoon, kuin varsinaisesti saunomiseen. Tässä tutkimuksessa keskityn sen sijaan saunomiseen tapana. Aineistoesimerkeissä hakusana eli noodi *saunoa* esiintyy kursivoituna ja kollokaatit tummennettuna.

5.3.1 Saunominen kulttuurisena tapana

Saunominen kulttuurisena tapana -diskurssi kuvaa saunomisen olevan säännöllinen peseytymiseen liittyvä tapa, joka on osana arkea ja juhlaa. Tämä diskurssi kuvaa yleisesti, millaisia mielikuvia saunomiseen liitetään ajankohdan, paikan ja saunomistilanteen näkökulmasta. Diskurssi on nähtävissä pääasiassa semanttisissa preferensseissä Aika, Sijainti, Saunomisaktiviteetit ja Vapaa-aika ja rentoutuminen.

Aineistossa saunominen mielletään peseytymiseen liittyväksi tavaksi, jota ilmaistaan suoraan peseytymistä merkitsevien tai siihen viittaavien sanojen avulla, kuten PESU, PESTÄ, SUIHKU ja KYLPEÄ. Esimerkissä 75 kirjoittaja ilmaisee, että hän on menossa saunomaan juuri peseytymistä varten. Viestissä hän kuvaa puhdistavansa *herkkää nahkaansa*. Substantiivi *nahka* merkitsee tässä yhteydessä 'ihmisen ihoa' (ks. KS s.v. *nahka*), jota kirjoittaja määrittelee adjektiivilla *herkkä*.

75. Lähden nyt *saunomaan* ja **pesemään** herkkää nahkaani.

Peseytymisen lisäksi saunomiseen kuuluu erilaisia toimintoja, kuten löylyjen ottaminen ja vihtominen. Alasuutari (2006, s. 101) kuvaa saunomistapahtuman koostuvan tyypillisesti lauteilla istumisesta, peseytymisestä ja vilvoittelusta terassilla, mitä voidaan toistaa useamman kerran. Tämä näkyy myös aineiston kollokaateissa, joissa kaikki nämä elementit tulevat esille (mm. ISTUA, PESEYTYÄ, TERASSI). Saunomista kuvataan aineistossa muun muassa ilmaisulla *istua löylyissä*, kuten esimerkiksi 76.

76. Kun vihdoinkin aloimme *saunomaan* ja **istuimme löylyissä**, niin mieheni vastoin tapojaan ei heittänyt kukaan ollenkaan löylyä.

Keskusteluissa nousee erityisesti esille uiminen saunomisen yhteydessä, minkä takia aineistossa on runsaasti siihen liittyviä kollokaatteja, kuten UIDA, UINTI, AVANTO ja PULAHTAA. Saunomista ja uimista kuvataan tyypillisesti kerronnallisesti, kuten esimerkiksi 77 *eilen hän kävi avannossa ja saunomassa*. Palinin, Hailan, Johanssonin, Hjerpen, Kahlan, Kauppalan ja Sarantola-Weissin (2004, s. 377) mukaan uiminen on tullut osaksi saunomiskulttuuria 1800–1900-luvun taitteessa, eikä se sitä aiemmin kuulunut saunaperinteisiin. He mainitsevat talviuimisen yleistyneen uimahallien yleistyttyä.

77. Eilen hän kävi **avannossa** ja *saunomassa* kerhonsa/’urheiluseuransa’ porukassa.

Saunominen mielletään säännölliseksi ja arkiseksi rutiiniksi, mikä tulee esille viesteissä, joissa kirjoittajat esittävät omia saunomistottumuksiaan. Viesteissä tyypillisesti tuodaan esille, kuinka usein tai milloin kirjoittaja itse tavallisesti saunoo. Saunominen ilmenee aineistossa säännöllisenä tapana, joskin keskustelijoiden välillä ilmenee eroavaisuuksia, kuinka säännöllistä saunominen on omassa arjessa. Saunomisen säännöllisyyttä voidaan kuvata muun muassa määrävälistä toistuvuutta ilmaisevalla substantiivikantaisella adverbilla *päivittäin* (ks. VISK § 651), kuten esimerkissä 78. Tämän lisäksi saunomiskertojen määrää viikon aikana voidaan ilmaista numeraalien avulla, joista vahvimmin nousee esille 2–3 kertaa viikossa saunominen. Keskusteluissa saunomisajankohtaa voidaan ilmaista myös *saunavuorona*, joka sijoittuu johonkin tiettyyn määrättyyn ajankohtaan, kuten esimerkissä 79 kirjoittaja kuvaa saunovansa *yhtiön saunavuorolla tiistaisin klo 14*. Aineiston perusteella saunominen onkin parhaimmillaan juuri viikoittaista tai päivittäistä, mikä kuvastaa sen olevan vakiintunut tapa suomalaisten arjessa.

78. Meillä ollaan hygieenisia ja huolehditaan **päivittäisestä** *saunomisesta* ja suihkuista.

79. Toiseksi kulutan yhtiön sähköjä ja vesiä ja *saunon* yhtiön **saunavuorolla** (tiistaisin klo 14, parempaa aikaa en saanut).

Saunomisajankohdat keskittyvät viikonlopun päiviin, mikä ilmenee aineiston viikonpäiviä merkitsevistä kollokaateista. Aineistossa näistä kollokaateista LAUANTAISIN ja LAUANTAI ovat merkitsevyyсарvoiltaan suurimpia. Myös aiemman tutkimuksen mukaan lauantai on viikonpäivistä ylivoimaisesti suosituin saunomispäivä (ks. Edelsward, 1991, s. 127–128; Paakkanen & Simpura, 1993, s. 338). Lauantaisauna on perinteisesti ollut työläisille työviikon päättävä puhdistautumishetki ennen sunnuntaipyhää (Laatikainen, 2019, s. 212). Esimerkistä 80 voidaan tulkita, että kirjoittaja pitää lauantaita viikonpäivistä tärkeimpänä saunapäivänä, sillä hän ilmaisee järjestävänsä lauantaille *pienstä saunajuhlan tuntua*. Samassa esimerkissä tulee esille myös saunomisen säännöllinen tapa, jota ilmaistaan kestoja ja jatkuvuutta ilmaisevalla taivutusmuotoisella substantiivilausekkeella *kolmasti viikossa* (ks. VISK § 652), jossa *kolmasti* on substantiivin *viikossa* määräte.

80. *Saunotaan* kolmasti **viikossa**, mutta **lauantaille** järjestän pienstä saunajuhlan tuntua.

Arkisen säännöllisen rutiinin lisäksi saunominen nähdään osaksi vapaa-aikaa tai lomaa (ks. luku 5.3.3). Kulttuurisessa kontekstissa tämä näkyy esimerkiksi siinä, että saunominen nähdään olevan osana suomalaisia juhlia, kuten juhannusta (esimerkki 81). Aineistosta ilmenee, että juhliin liitetään kuuluvan joitain tiettyjä perinteitä tai aktiviteetteja. Esimerkiksi juhannukseen liitetään erityisesti vihtominen tai

vastominen⁸, kuten esimerkissä 81 *minä teen joka juhannukseksi vihdan, saunomisen jälkeen heitän vasemman olan yli saunan katolle*. Juhannussaunan lisäksi myös joulusauna on tyypillinen perinne suomalaisessa kulttuurissa (mm. Laatikainen, 2019, s. 224–227, 231–236). Aineistossa juhlanvietto voi tulla esille myös kontekstia tarkastelemalla, kuten esimerkissä 82, josta voidaan tulkita kirjoittajan viettäneen joulua sivulauseesta *kun kuusen alle oli ilmestynyt uusia paketteja*. Tämän tutkimuksen aineistoon kuitenkin nousee merkitsevyysarvoltaan kollokaatiksi vain JUHANNUS, mikä kertoo siitä, että Suomi24-palstalla keskustellaan saunomisesta enemmän juhannuksen kontekstissa.

81. Minä teen joka **juhannukseksi vihdan**, *saunomisen* jälkeen heitän vsaemman olan yli saunan katolle.
82. Illalla *saunoimme yhdessä* ja saunan **jälkeen** olin yllättynyt kun kuusen alle oli ilmestynyt uusia paketteja.

Aineistossa on ylipäätään runsaasti vuodenaikoihin viittaavia tai sääolosuhteisiin liittyviä kollokaatteja. Kaikista vahvinten tulee esille juuri kesäaika, mikä ilmenee juhannuksen lisäksi suoraan kesää merkitsevistä kollokaateista (KESÄ, KESÄISIN), mutta tämän lisäksi myös kesään liitettävien aktiviteettien kautta, kuten VENEILLÄ, UIDA ja KALASTAA. Sen sijaan pakkassään ja talviaikaan viittaavat kollokaatit AVANTO, PAKKANEN ja HIIHTÄÄ. Muut vuodenajat eivät nouse esille, mikä voi johtua siitä, että kesä ja talvi ovat toistensa vastakohtia muun muassa sääolosuhteiden ja ajankäyttötapojen takia. Vuodenaikoihin liittyvät sanat ilmentävät sitä, että saunomista voidaan harrastaa vuodenajasta huolimatta.

Saunomispaikka voidaan tulkita suoraan paikkoja merkitsevistä substantiiveista tai kontekstista. Tyypillisimmäksi saunomispaikaksi ilmenee yksityiset saunat, kuten oma, ystävän tai tuttavien kodin ja mökin saunat. Sen sijaan yleisistä tai julkisista saunoista keskustellaan lähinnä uimahallien ja kylpylöiden saunoista. Vahvintosta nousee esille mökit, joka ilmenee runsaasta mökkeihin liittyvistä kollokaateista (MÖKKI, MÖKKEILY, MÖKKEILLÄ, KESÄMÖKKI). Paikkoja merkitsevistä kollokaateista suurin merkitsevyysarvo on juuri kollokaatilla MÖKKI, joskin kollokaatti MÖKKEILY on tätäkin merkitsevempi. Tästä voitaisiin tulkita, että mökkiä pidetään mieluisampana tai tyypillisimpänä saunomisympäristönä tai sen olevan olennainen osa mökkeilyä. Aineistosta tuleekin ilmi, että mökille lähdetään usein juuri saunomaan, kuten esimerkiksi 83 *päätin mennä mökille saunomaan*.

83. Illalla päätin mennä **mökille** *saunomaan* ja istumaan iltaa ilta-auringossa.

Mökillä saunominen voidaan tulkita myös saunomisympäristöä kuvaavista viesteistä, joissa esiintyy esimerkiksi luontoa kuvaavia substantiiveja, kuten JÄRVI,

⁸ Substantiivi *vasta* ei nouse aineistossa merkitsevyysarvoltaan kollokaatiksi asti, mikä kertoo siitä, että *vihta*-substantiivie käytetään *vastaa* enemmän Suomi24-keskusteluissa.

RANTA ja SAARI, jotka voivat viitata juuri mökkeilyyn. Esimerkistä 84 voidaan tulkita, että todennäköinen saunomispaikka on mökki, sillä saunomisympäristöä kuvataan ilmaisulla *järven rantaan hiljaisuuteen*. Perinteinen sauna tyypillisesti sijoitetaan luonnon ja veden äärelle, jos vain on mahdollista (Reinikainen, 1977, s. 28). Myös monet aineiston aktiviteetteihin liittyvät kollokaatit viittaavat veden äärellä olemiseen, kuten VENEILLÄ, KALASTAA, AVANTO ja *uinti*, kuten esimerkissä 84.

84. Voi että on ihanaa päästä **järven rantaan** hiljaisuuteen *saunomaan* ja **uimaan** ja tietysti grillaamaan.

Aineistossa esiintyy myös joitain viestejä, joissa kuvataan kansanperinteeseen liittyviä saunataikoja tai -uskomuksia. Kansanuskomuksissa kotitontun uskottiin suojelevan talonväkeä, ja sille saatettiin valmistella esimerkiksi kylpy valmiiksi (Laatikainen, 2019, s. 280–282). Tämä ilmenee esimerkistä 85, jossa saunatontun esitetään vartioivan taloa, kun kotitontulle on jätetty *pesuvadillinen vettä, vihta ja kaljalasi*. Uskomusten tai taikojen esittäminen jää aineistossa kuitenkin vähäisiksi.

85. Jätä joulusaunaan *saunottuasi* pesuvadillinen **vettä, vihta** ja kaljalasi niin kotitonttu pääsee joulusaunaan ja kiitokseksi hyvin vartioi taloasi tulevan vuoden.

Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että saunominen on kulttuurisena kokemuksena suomalaisia yhdistävä tekijä. Jaettu kokemus rakentuu muun muassa säännöllisestä saunomisen tavasta ja siitä, että sauna kuuluu suomalaiseen kotiin. Saunominen nähdään yhdistävän suomalaisia nykyaikana, mutta myös menneisyydessä. (Riikonen, 2019, s. 36–38.) Tämä näkökulma saunomisesta esiintyy myös tässä diskurssissa. Saunomisen säännöllisyys, paikkasidonaisuus ja saunomiseen liitetyt aktiviteetit ovat diskurssien näkökulmasta laajalti hyväksytyjä, eikä niistä synny varsinaisesti mielipiteitä jakavaa keskustelua. Tämä johtunee juuri saunomisen jaetusta kulttuurisesta kokemuksesta, minkä takia mielestäni on luonnollista, että mielipiteitä jakavia näkökulmia ei juurikaan ole. Eroavaisuuksia näkyy lähinnä kirjoittajien omista kokemuksista, kuten kuinka säännöllinen tapa saunominen on omassa elämässä. Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että suomalaiset pitävät saunomista, sen pitämistä nautinnollisena sekä saunassa käymistä itsestänselvyytenä (Riikonen, 2019, s. 37). Tämän tutkimuksen aineistossa esiintyy joitain viestejä, joissa kirjoittajat tuovat esille, etteivät he harrasta säännöllistä saunomista. Pääasiassa aineisto kuitenkin kuvaa positiivista tai neutraalia suhtautumista saunomiseen ja säännöllisen saunomisen kulttuuria.

5.3.2 Saunominen osana yhdessäoloa

Saunominen osana yhdessäoloa -diskurssi sisältää näkökulman, jossa saunominen nähdään osana sosiaalista kanssakäymistä. Diskurssi muodostuu pääasiassa Osallistujat ja Yhdessäolo -semanttisten preferenssien kollokaateista. Yhdessäolo on vahvasti esillä saunomiskulttuurissa, mutta aineistosta ilmenee, että sen muoto on varioiva. Yhdessäolo saunomisessa voi olla arkista ja tottumukseen perustuvaa tai erikseen järjestettyä. Yhdessäolo voi rajautua tilanteittain tiettyjen ihmissuhteiden välille, kuten ystävyys-suhteiden tai perheenjäsenten välille. Lisäksi saunominen voidaan nähdä pyhähtymisenä esimerkiksi kahdenkeskiseen keskusteluun.

Adverbi YKSIN merkitsee 'yksikseen, itsekseen, ilman muiden läsnäoloa' (KS s.v. *yksin*), ja se on ainoa yksinoloa merkitsevä kollokaatti aineistossa. Kollokaatin MI-arvo on noin 2.79, ja se on sijalla 127, jolloin se ei yksittäisenä kollokaattina nouse varsin korkealle. Sen sijaan yhdessäoloa merkitseviä sanoja on runsaasti, minkä perusteella voidaan tulkita, että saunomiseen nähdään liittyvän vahvasti yhdessäoloon liittyviä merkityksiä. Yhdessäolo ilmenee aineistosta yleisnimien, ryhmien sekä yhdessäoloon viittaavien adverbien kautta. Näitä adverbeja ovat esimerkiksi *kanssa*, joka merkitsee 'seurassa, parissa' (KS s.v. *kanssa*), ja *yhdessä*, jonka merkitys on 'samalla kertaa, samanaikaisesti, yhtäaikaa' (KS s.v. *yhdessä*). Esimerkissä 86 yhdessäolon merkitys tulee esille määritteestä *kavereitteni kanssa*, jossa adverbi *kanssa* esiintyy juuri mukana olemista merkitseväenä postpositiona (ks. VISK § 863) substantiivin *kaveri* jälkeen. Yleisnimiä merkitsevät kollokaatit esiintyvätkin aineistossa useimmiten vastaavanlaisissa rakenteissa, minkä perusteella ne viittaavat yhdessäoloon liittyvään diskurssiin. Yleisnimet kuvaavat tyypillisesti juuri saunomisseuraa. Yhdessäoloa voidaan kuvata myös ilman subjektia, kuten esimerkissä 87 *Suomessa saunotaan yhdessä*. Esimerkissä adverbi *yhdessä* esiintyy passiivimuotoisen *saunoo*-verbin kanssa, jossa ei itsessään esiinny ilmisubjektia (ks. VISK § 1313), mutta tässäkin adverbi tuo yhdessäoloon liittyvän merkityksen. Esimerkki lisäksi implikoi, että yhdessäolo kuuluu suomalaiseen saunomistapaan olennaisesti.

86. Siis kyllä minäkin **kavereitteni kanssa** saunon ja kovasti parannellaan maailmaa.

87. Eikö se ole aika normaalia, että Suomessa *saunotaan yhdessä* ja vähissä vaatteissa?

Vahvimmin aineistosta nousee esille arkinen saunominen perheen ja läheisten kanssa. Saunominen nähdään olevan merkittävä osa perheen yhdessäoloa ja aineistosta nouseekin esille erityisesti perhettä tai perheenjäseniä merkitseviä kollokaatteja (SISKO, TYTÄR, POIKA, PERHE). Myös Edelsward (1991, s. 152) kuvaa, että perhe on keskeisin ryhmä, jonka kanssa saunotaan yhdessä. Perheen merkitys näkyy myös aiemmissa sauna-aiheisissa tutkimuksissa (mm. Riikonen, 2019). Edellisessä diskurssissa mainitsemani saunomisen jaettu kokemus rakentuu aiemman tutkimuksen mukaan myös käsityksestä, että erityisesti perheet saunovat keskenään (ks. Riikonen, 2019, s.

37). Perheiden tavallisen arkisen saunomisen lisäksi saunomiseen liittyvä yhdessäolou-
nousee esille erikseen järjestetyistä saunailloista. Saunaillat ovat sosiaalisia tapahtu-
mia, joihin voidaan kutsua esimerkiksi perheitä, työyhteisöä tai opiskelijakavereita
(Edelsward, 1991, s. 160–161). Aineistosta nousee esille juuri erilaisia ihmissuhteita
merkitseviä yleisnimiä, kuten TYÖKAVERI, KAVERI ja NAAPURI. Tämän lisäksi saunail-
lan seurue voi nousta esiin viestin kontekstista. Esimerkistä 88 voidaan tulkita, että
saunailtaa on vietetty työkavereiden kanssa, mihin viittaa *firman pikkujoulut*.

88. Firman pikkujoulurientojen yhteydessä oli **saunailta** ja *saunottiin* sekaporukalla.

Tilanteissa, joissa saunotaan perheen ulkopuolisten henkilöiden kanssa, osallis-
tujille voidaan antaa roolit ISÄNTÄ ja VIERAS. Perheen ulkopuolisia henkilöitä tyypilli-
sesti kutsutaan saunomaan, kun taas perheen sisällä varsinaista kutsumista saunomi-
seen ei ilmene, vaan saunomista tyypillisesti ilmaistaan vain toteavasti tapahtuvan tai
kuvataan tottumuksena, kuten esimerkissä 89 *kun on tottunut saunomaan pienestä asti*
perheen kans. Vieraiden kanssa saunominen sen sijaan järjestetään erikseen kutsumalla
heidät saunomaan tai esimerkiksi ilmaisemalla, että he tulevat vierailulle, kuten esi-
merkissä 90 *meille tuli vanhemmanpuoleinen pariskunta kylään*. Myös Edelsward (1991, s.
160–161) kuvaa, että suomalaisessa kulttuurissa on tyypillistä, että kodin vieraat tyyp-
illisesti kutsutaan saunomaan.

89. Kun on tottunut *saunomaan* pienestä asti **perheen kans**, se on ihan kiva yhteinen hetki
perheen kanssa.

90. Tämä onkin jo melko tuore tapaus, viime talvena meille tuli vanhemmanpuoleinen **pa-
riskunta** kylään *saunomaan* ja vähän kaljoittelemaan.

Huomionarvoista henkilöitä merkitsevissä kollokaateissa on naissukupuolta
merkitsevien substantiivien suurempi määrä suhteessa miessukupuolta merkitseviin
substantiiveihin. Tämä voi mahdollisesti johtua siitä, että tyypillisenä Suomi24-kes-
kustelijana toimii yleensä keski-ikäinen mieshenkilö, joka on avio- tai avosuhteessa
(ks. Harju, 2018, s. 54). Naissukupuolta merkitsevät kollokaatit TYTÄR, TYTTÖYSTÄVÄ,
SISKO ja ANOPPI, kun taas miessukupuolta merkitsevät ainoastaan kollokaatit POIKA ja
ISÄNTÄ. Sen sijaan ryhmiä määritellään useammin *miesporukoiksi* tai *porukoiksi*, joihin
kuuluu sekä naisia että miehiä. Aineistossa ei juurikaan nouse esille naisporukalla
saunominen. Jos saunomisporukoissa on ollut mukana naisia, tämä tuodaan yleensä
erikseen esille, kuten esimerkissä 91 *sinne eksyi yksi nainenkin*. Sen sijaan naissukupuol-
lesta puhutaan runsaammin yksikkömuodossa, mikä nousee esille juuri ihmissuhteita
merkitsevissä kollokaateissa.

91. Heidän oli tarkoitus *saunoa* **miesporukalla**, mutta ”sattumalta” sinne eksyi yksi nai-
nenkin.

Aineistossa kuvataan jonkin tietyn rajatun ryhmän saunomista yhdessä esimerkiksi adverbeilla *keskenään*, joka merkitsee 'toistensa kanssa' (ks. KS s.v. *keskenään*) ja *kesken* 'keskuudessa, joukossa, parissa' (ks. KS s.v. *kesken*). Kyseiset adverbit ovat distributiivisia tavan adverbeja (ks. VISK § 653), joilla voidaan viitata keskusteltavaan ryhmään kaikkine jäsenineen tai jakaa sen pienempiin osiin. Aineistossa saunomisryhmä voi muodostua esimerkiksi sukupuolen, iän, parisuhdetilanteen, mielenkiinnonkohteiden tai ammatin perusteella, kuten esimerkissä 92 saunaseurue ilmenee subjektista *Suomen poliitikot*. Subjekti esiintyy yhdessä distributiivisen tavan adverbin *keskenään* kanssa (ks. VISK § 653), joka kuvaa keskusteltavaa joukkoa. Esimerkistä tulee myös ilmi, että ulkomaalaisille vieraille on tarjottu osallistumista saunomiseen. Seuraa voidaan rajata myös distributiivisella tavan adverbilla *kahdestaan* (ks. VISK § 653), joka esimerkissä 93 rajaa keskustelussa nostetut toimijat *poika* ja *tyttöystävä* yhdeksi ryhmäksi. Esimerkistä voidaan tulkita, että pojalla on toive yhdessäoloon saunassa, mutta hän haluaa rajata seuran kahdenkeskiseen yhdessäoloon kumppaninsa kanssa.

92. Ainahan suomen poliitikot on *saunoneet keskenään* ja ainahan ulkomaisille vieraille on saunaa tarjottu, eikö siitä voisi päätellä jotain??
93. Aivan ymmärrettävää, että **poika** haluaisi *saunoa kahdestaan tyttöystävänsä kanssa*.

Saunominen nähdäänkin olevan perheiden lisäksi myös merkittävä osa juuri pariskuntien yhdessäoloa. Tämä näkökulma esiintyy myös muun muassa Edelswardin (1991, s. 152) kuvauksessa saunomisesta. Lisäksi Alasuutari (2006, s. 102) esittää, että saunominen luo parisuhteelle yhteistä aikaa arjen keskelle. Tämä näkökulma ilmenee muun muassa esimerkin 94 jälkimmäisestä lauseesta *ja yleensä valvotaan jonkin aikaa lasten nukkumaanmenon jälkeen*, jossa kirjoittaja kuvaa luultavimmin pariskunnan kahdenkeskistä aikaa iltaisin. Esimerkin kohdasta *saunotaan ja jutellaan siellä kaikenlaista* voi tulkita, että saunominen toimii heille kahdenkeskisen keskustelun paikkana.

94. Joka ilta *saunotaan* ja **jutellaan** siellä kaikenlaista, ja yleensä valvotaan jonkin aikaa lasten nukkumaanmenon jälkeen.

Parisuhteiden lisäksi aineistossa ilmenee, että sauna on yleisestikin rauhallinen paikkana käydä keskusteluja, kuten esimerkissä 95 äidin ja tyttären välillä. Esimerkissä saunomista kuvataan *hyvänä avautumiskanavana*, kun saunomiseen osallistuu vain tietyt henkilöt. Keskusteluja saatetaan jopa odottaa, kuten esimerkin 96 kirjoittajan kysymyksestä *miksi emme voisi jutella niitä näitä* ilmenee. Keskusteluihin liittyvät viestit implikoivat, että saunominen mielletään ihmissuhteita ylläpitäväksi tai rakentavaksi tekijäksi, sillä se avaa mahdollisuuden käydä keskusteluja rauhassa esimerkiksi juuri kahden kesken. Laatikainen (2019, s. 262) kuvaa teoksessaan tätä näkökulmaa tukevaa ajatusta, että saunominen voi lähentää ihmissuhteita ja saada ihmiset keskustelemaan syvistä ja raskaistakin aiheista.

95. *Saunominen* vain äidin ja **tyttären kesken** on myös hyvä avautumiskanava.
96. Naiset ovat kuin mykkiä *saunoessaan*, miksi emme voisi **jutella** niitä näitä ja ystävystyä.

Tästä diskurssista voidaan päätellä, että saunominen nähdään olevan suuri osa läheisiä ihmissuhteita, erityisesti perheen ja parisuhteen yhdessäoloa. Saunominen ei rajoitu välttämättä vain kahden ihmisen yhdessäoloon, vaan yhdessäolo voi olla myös suurempien porukoiden yhdessäolon tapa ja paikka. Saunominen yhdessäolon paikkana voi ylläpitää tai syventää olemassa olevia suhteita, ja sen avulla voi myös rakentaa myös uusia.

5.3.3 Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista

Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista –diskurssissa saunomista ei nähdä vain peseytymisenä vaan se mielletään ajanviettotavaksi, joka tuottaa nautintoa. Diskurssi kuvaa saunomisen yhtenä vapaa-ajan aktiviteettina esimerkiksi liikunnan, mökkeilyn ja muiden ajanvietteiden rinnalla. Myös alkoholijuomien nauttiminen nähdään olevan olennainen osa saunomista ja rentoutumista. Diskurssi on nähtävissä esimerkiksi Harrastaminen ja vapaa-aika, Nautinto ja rentoutuminen sekä Syöminen ja Juominen -semanttisissa preferensseissä.

Saunomista kuvataan aineistossa suoraan nautintoa, rauhoittumista ja rentoutumista kuvaavilla tai merkitsevillä sanoilla, kuten RENTOUTTAA, RENTOUTUA, NAUTTIA, NAUTINTO, RAUHA ja LEVÄTÄ. Saunominen mielletäänkin tyypillisesti mielihyvää tuottavaksi tapahtumaksi, josta saatetaan hakea hetkeä omalle rauhoittumiselle ja levolle. Esimerkin 97 kohdasta *läppäri saa jäädä unholaan, nautin vain saunomisesta* voi tulkita, että kirjoittajalle saunominen on juuri rauhoittumisen hetki ilman ylimääräisiä virikkeitä. Saunassa rentoutumiseen mielletään usein myös yksinoloon liittyviä merkityksiä, kuten esimerkissä 98 ilmauksessa *omassa rauhassa* ilmenee. Saunomisesta nauttiminen ei rajoitu kuitenkaan vain yksinoloon, vaan siihen liitetään tämän lisäksi myös yhdessäoloon liittyviä merkityksiä (ks. luku 5.3.2).

97. Ja kun saunon, läppäri saa jäädä unholaan, **nautin** vain *saunomisesta* ja välillä vilvoitellen ja käyn uimassa... :•)
98. Omassa rauhassa hiljaisuudessa on **nautinto** *saunoa*.

Aineistossa saunominen mielletään psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia parantavana toimintona. Keskusteluissa ilmeneekin näkökulma, jossa saunomista suositellaan hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Fyysisen hyvinvoinnin edistäminen tulee pääasiassa esille esittämällä saunomisen edistävän palautumista liikunnan jälkeen, kuten esimerkissä 99 *lihaksia* rentouttamalla. Fyysiseen hyvinvointiin liittyvät keskustelut jäävät aineistossa kuitenkin suhteellisen vähäisiksi.

99. olen todennut *saunomisella* olevan lihaksia **rentouttava** vaikutus.

Psyykkisen hyvinvoinnin kohottaminen tulee fyysistä vahvemmin esille aineistosta. Keskustelijat kuvaavat sen olevan esimerkiksi lepoa tuottava ja stressiä lievitävä tekijä omassa arjessa. Saunominen listataan myös muiden mielihyvää tuottavien asioiden, kuten esimerkiksi 100 *hieronn*an ja eri *liikuntalajien* kanssa. Saunomisen yhteyttä hyvinvointiin on tutkittu runsaasti. Saunominen muun muassa vahvistaa vastustuskykyä, edistää endorfiinihormonin eli mielihyvähormonin lisääntymistä sekä on hyväksi verenkierrolle (Suomen Saunaseura, ei pvm).

100. Tietoisesti voisi hakeutua tekemään mielihyvää tuottavia juttuja, kokeilla eri liikuntalajeja, *saunoa*, mennä **hieronta** ym. hoitoihin.

Rentoutumisen ja nautinnon teemat tulevat esille myös samalla, kun keskustelijat kuvaavat vapaa-ajanviettotapojaan. Aineistossa keskustelijat kertovat esimerkiksi menneistä tapahtumista, tulevaisuuden suunnitelmista sekä kuvaavat tyypillisiä vapaaapäiviään ja harrastuksiaan tai kehottavat toisiaan tekemään jotakin. Esimerkissä 101 kirjoittaja kuvaa luultavimmin kuluvaan viikonloppua ja rentoutuvansa saunomisen lisäksi *lueskelemalla*, *lenkkeilemällä* ja *laittamalla hyvää ruokaa*. Kuten esimerkiksi ilmenee saunomista ei tavallisesti esitetä vapaa-ajan tai yhdessäolon päätarkoituksena, vaan se yleensä esiintyy juuri erilaisissa listauksissa. Aineistossa saunominen kytetään yhteen erilaisten ajanvietteiden kanssa useimmiten rinnastuskonjunktioilla *ja*, kuten esimerkiksi 101. Rinnastuskonjunktioilla liitetään yhteen syntaktisesti samantyyppisiä elementtejä (VISK § 817) eli niillä nähdään olevan jotain yhteistä ja ne mielletään samanarvoisiksi (VISK § 1079).

101. Ihana rentoutua raskaan työviikon päätteeksi lueskella, **lenkkeillä**, *saunoa* ja laittaa hyvää **ruokaa**.

Aineiston kollokaateiksi on noussut runsaasti tällaisia ajanvietteitä, joita käytetään aineistossa samantyyppisesti. Ajanvietteet liittyvät pääosin liikuntaan (LENKKEILLÄ, HIIHTÄÄ), mökkeilyyn (VENEILLÄ, KALASTELLA) ruoanlaittoon (GRILLAILLA, RUOKALAITTO), juomiseen (RYYPÄTÄ) sekä muihin vapaa-ajanvietteisiin, kuten lukemiseen (LUKEMINEN) ja television katselemiseen (LEFFA, TELKKARI). Ajanviettotavat vaihtelevat kontekstin mukaan, eli saunominen liitetään yhteen sellaisten aktiviteettien kanssa, jotka sopivat tilanteen luonteeseen. Keskusteluissa ilmenevät ajanviettokontekstit voivat perustua esimerkiksi miljööseen tai ihmissuhteisiin. Ne voivat olla esimerkiksi mökkeilyä, rentoutumista yksin tai perheen kanssa kotona, ystäväporukalla tapaamista tai pariskuntien yhteistä aikaa. Vahvinten aineistosta nousee esille mökkeilyyn liittyvät vapaa-ajanviettotavat. Esimerkistä 102 voi tulkita, että mökkeilyyn viittaavat muun muassa aktiviteetit *veneillä* ja *kalastella* sekä *oma saari* miljöönä.

102. Silloin veneillään, kalastellaan, käydään omassa **saarella** eväsretkellä, *saunotaan* ja tehdään kaikki sapuskat ulkona "grillissä" ... ja katsellaan auringonlaskuista järvenselkää saunan terassiltaai että!!!

Aineistossa ilmenee jonkin verran myös viestejä, joissa saunominen ja jotkin muut aktiviteetit, kuten hiihtäminen ja kalastus, liitetään valtionpäämiesten tai poliitikkojen tapaamisiin. Saunominen on usein liitetty politiikkaan ja vallassa olevien henkilöiden keskustelupaikaksi (Alasuutari, 2006, s. 98). Nähdäkseni tässä vapaa-ajan ja työn raja ei ole selkeä, vaan saunominen on rennompia tilanteita käydä poliittisia keskusteluja. Useimmiten aineistossa viitataan presidentti Urho Kekkoseen (esimerkki 103). Kekkonen muistetaan innokkaana saunojana, ja hänen vierailunsa Tamminiemmen saunassa saunoikin lukuisia poliitikkoja ja muita yhteiskunnallisesti merkittäviä henkilöitä (Kansallismuseo, ei pvm). Kekkonen tapasi usein esimerkiksi neuvostoliittolaisten poliitikkojen kanssa saunassa (ks. Edelsward, 1991, s. 164).

103. Presidentti Kekkonen se tykkäsi metsästä, **kalastaa** ja *saunoa* Hrutsevin ja Breznevinkin kanssa

Aineistossa saunomiseen liitetään myös alkoholijuomien nauttiminen. Suomessa alkoholilla ja saunomisella nähdään olevan vahva kulttuurinen yhteys toisiinsa, vahvempi kuin aterianjuomisella (Paakkanen & Simpura, 1993, s. 331, 339). Alkoholijuomien kulttuurinen merkitys saunomisen yhteydessä näkyy aineistossa runsaana alkoholijuomia (OLUT, KALJA, SIIDERI, VIINI, VIINA) tai juomista (RYYPÄTÄ, JUODA, JUOMINEN) merkitsevinä kollokaatteina. Aineistossa alkoholijuomia merkitsevistä kollokaateista OLUT-kollokaatti on merkitsevyysarvoltaan suurin ja KALJA toiseksi suurin. Niitä käytetään siis muita alkoholijuomia runsaammin keskustellessa saunomisesta. Aiemmat tutkimustulokset tukevat tätä tulosta, ja toteavat alkoholijuomista juuri oluen olevan suosituin saunajuoma (mm. Paakkanen & Simpura, 1993, s. 335, 339). Aineistosta ilmenee, että alkoholijuomien juominen mielletään tyypillisesti rentoutumiseen ja nautiskeluun. Esimerkissä 104 kirjoittaja esittää juomistilanteen mielekkääksi kuvaamalla sitä sanoin *ompa mukava istustella saunomisen jälkeen, nautiskellen suomalaista olutta*. Saunajuomia nautitaan tyypillisesti juuri saunomisen jälkeen tai vilvoittelun yhteydessä (Edelsward, 1991, s. 16; Paakkanen & Simpura, 1993, s. 335), mikä kuvastaa myös tämän tutkimuksen aineistoa.

104. Ompa mukavaa istuskella *saunomisen* jälkeen, nautiskellen suomalaista **olutta**.

Tästä diskurssista voidaan päätellä, että saunominen nähdään olevan iso osa suomalaista vapaa-ajanviettoa. Saunominen ulottuu monelle osa-alueelle suomalaisessa vapaa-ajanvietossa, ja sitä rinnastetaan harrastettavan laajalti erilaisten ajanvietteiden kanssa ja erilaisissa yhteyksissä. Aineistossa saunomista kuvataan nautinnolliseksi ja mielihyvää tuottavaksi toiminnaksi, johon liitetään tyypillisesti myös alkoholijuomien nauttiminen.

5.3.4 Saunomisen normit

Saunomisen normit -diskurssi kuvaa saunomista tapahtumana, johon liitetään erilaisia käytänteitä tai näkemyksiä, jotka liittyvät alastomuuteen ja saunavuoroille jakautumiseen. Kaikista käytänteistä ei kuitenkaan ole selkeää yhtenäistä mielipidettä, vaan keskustelu on kirjavaa ja moninaista. Mielipiteet käytänteistä vaihtelevat esimerkiksi perheittäin. Diskurssi on nähtävillä semanttisissa preferensseissä Alastomuus ja pukeutuminen, Saunavuoroille jakautuminen sekä Osallistujat.

Kirjoittajat tuovat aineistossa tyypillisesti esille omia kokemuksiaan ja tottumuksiaan alastomuuteen liittyen. Aineistosta ilmenee, että alastomuus mielletään tavanomaisimpana saunomistapana, mikä nousee esille alastomuutta merkitsevistä kollokaateista (ALASTI, ALASTON, ALASTOMUUS, NAKU). Alastomuus esitetään kuuluvan olennaisesti saunomiskulttuuriin, ja sen kuvataan olevan luonnollinen osa saunomista. Keskustelijat nostavat usein myös esille, että alastomuus ei ole saunomisen pää-tarkoitus, kuten esimerkissä 105 *alastomuus ei ole saunassa itsetarkoitus tai saunomisen syy, vaan sauna-alastomuus on saunomisen seuraus*, eli toisin sanoen peseytymiseen kuuluva luonnollinen tapa.

105. Alastomuus ei ole saunassa itsetarkoitus tai saunomisen syy, vaan sauna-alastomuus on *saunomisen* seuraus, käytännössä **alastomana** saunominen onnistuu paremmin alastomana, kuin turkikset ja raappa-alusasu kerrospukeutujan päällä.

Alastomuudelle vaihtoehtoisena valintana nähdään saunominen joko uimapuku tai pyyhe päällä (PYYHE, UIMAPUKU, UIKKARIT). Tämän tutkimuksen aineistosta ilmenee jokseenkin painostavaa mielipidettä, jossa alastomuutta vaaditaan tai odotetaan kansasaunojilta. Aineistossa osa keskustelijoista tuo ilmi, että pyyhe päällä saunomista ei liitetä suomalaiseen saunomiskulttuuriin, ja osaa kyseinen tapa häiritsee. Sen sijaan uimapukuihin suhtaudutaan neutraalimmin. Esimerkissä 106 kirjoittaja tuo esille mielipiteen *kyllä se pyyhe rajoittaa niiden alastomuutta, jotka haluis saunoa alasti*. Kirjoittaja perustelee näkökulmaa toteamalla *he eivät tunne oloaan luontevaksi alasti samassa saunassa pyyhehyypiöiden kanssa*. Viestistä voidaan tulkita, että kirjoittaja on närkästynyt aiheesta ja toivoisi kaikkien saunovan alasti. Hän kuvaa pyyhe päällä saunovia henkilöitä *pyyhehyypiöiksi*. Substantiivi *hyypiö* on halventava sana, jonka merkitys on 'outo, kumma, omituinen ihminen' (KS s.v. *hyypiö*).

106. Kyllä se pyyhe rajoittaa niiden **alastomuutta** jotka haluis *saunoa* alast, koska HE EIVÄT TUNNE oloaan luontevaksi alasti samassa saunassa pyyhehyypiöiden kanssa.

Osa keskustelijoista näkeekin pyyhkeen outona tai poikkeavana tapana saunoa, ja aineistossa toistuu näkökulma, jonka mukaan pyyhe päällä saunovilla nähdään olevan jonkinlainen tarve peittää oma alastomuutensa. Myös yleisiä saunoja tarkastelevassa saunatulevaisuuskyselyssä ilmenee, että alastomuus nähdään yleisesti

luontevana, mutta joskus se koetaan epämiellyttävänä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti pakotettuna (ks. Talasniemi, 2022, s. 42).

Kuitenkin osa kirjoittajista taas suhtautuu erilaisiin saunoihin neutraalisti ja tuo esille, että saunojilla on vapaus valita, miten he haluavat saunoa. Tästä huolimatta esimerkiksi juuri pyyhe päällä saunovia ihmisiä saatetaan kuvata muun muassa adjektiivilla *ujo* (esimerkki 107), jonka merkitys on 'muita ihmisiä arasteleva, seurassa olonsa vaivaantuneeksi tunteva' (KS s.v. *ujo*). Sen sijaan alastomuus nähdään itsevarmuuden merkinä ja tavanomaiseen saunomiseen kuuluvana asiana. Avoimesta alastomuudesta huolimatta aineistossa ilmenee yleisesti jaettu näkemys, jonka mukaan muiden saunojiin tuijottaminen nähdään epähyväksyttävänä, kuten esimerkissä 108 *saunassa saunotaan, eikä kytätä toisia saunoja*. Alastomuus on siis normi, mutta muiden ihmisten alastomien kehojen tuijottaminen nähdään epäsopivana toimintana.

107. Ujo voi *saunoa pyyhkeeseen kietoutuneena* ja näin hän voi olla osana saunaporukkaa.
108. Etkö ymmärrä, että saunassa *saunotaan*, eikä *kytätä* toisia *saunoja* tai harrasteta muutakaan pervoilua?

Erilaisia näkökulmia alastomuudesta nousee esille useimmiten silloin, kun keskustellaan sekasaunoista. Näkökulmat ovat vaihtelevia – osa kirjoittajista näkee alasti saunomisen tavallisena kenen kanssa tahansa, eli saunomista saatetaan harrastaa sukupuolesta huolimatta, tyypillisimmin ystävien tai sukulaisien kanssa. Esimerkissä 109 kirjoittaja kuvaa yhteissaunomisen olevan tuttavapiirissään *oletus*, mutta hän ei kuitenkaan tuo ilmi, onko saunomista harrastettu alasti. Osa keskustelijoista mainitsee suoraan yhteissaunomisen tapahtuvan alasti, mutta tyypillisimmin tämä jätetään mainitsematta.

109. Tutun **porukan kesken** *saunoessa "yhteissauna"* on oletus, eikä meilläpäin edes keskustella mistään eri sukupuolien saunavuoroista.

Sen sijaan osa haluaa saunoa vain samaa sukupuolta olevien henkilöiden tai kumppaninsa kanssa. Aineiston perusteella tyypillisin tapa, miten saunavuoroille jakaudutaan, onkin jako sukupuolen perusteella. Tämä näkyy aineiston kollokaateissa ERIKSEEN ja KESKENÄÄN, joita käytetään usein monikkomuotoisten substantiivien *miehet* ja *naiset* kanssa, kuten esimerkissä 110. Esimerkistä tulee ilmi, että naiset ja miehet saunovat omilla vuoroillaan. Erityisesti kodin vieraiden kanssa jakaudutaan tyypillisesti sukupuolien perusteella (Edelsward, 1991, s. 160).

110. Jos esim. sukulaiset kokoontuvat mökille viettämään juhannusta, kyllä yleensä naiset *saunovat keskenään* ja miehet *keskenään*.

Aineistosta nousee vahvasti esille, että esimerkiksi perheiden välillä on erilaisia käytänteitä, keiden kanssa saunotaan yhdessä. Aineistosta ilmenee kaksi näkemystä,

joiden mukaan saunominen koko perheenä on joko tyyppillistä tai epätyypillistä. Aineistossa osa keskustelijoista näkee tavallisena, että koko perhe saunoo yhdessä perheenjäsenten i'istä ja sukupuolista huolimatta. Esimerkissä 111 kirjoittaja kuvaakin hänen 14- ja 21-vuotiaiden *tyttären* ja *poikansa* saunovan yhdessä. Tapaa hän luonnehtii adjektiivilla *luonnollinen*.

111. Poikamme 21 v ja **tyttäreemme** 14 v, *saunomme yhdessä* ja se on meistä ollut luonnollista.

Kuitenkin vahvinten nousee esille käsitys, että naiset ja miehet alkavat saunomaan erikseen, kun lapset siirtyvät murrosikään. Sen sijaan ennen murrosikään tulemista nähdään tavallisena, että koko perhe saunoo yhdessä. Myös Edelswardin (1991, s. 152–153) mukaan perheenjäsenet voivat saunoa yhdessä sukupuolesta huolimatta, mutta erityisesti lasten kasvettua, voi tulla toivetta sanoa erikseen. Aineistosta ilmenee, että osa lapsista murrosiän aikana on lopettanut saunomisen myös samaa sukupuolta edustavan vanhemman kanssa, kuten esimerkissä 112 *poika isänsä* kanssa. Vastaavissa viesteissä kirjoittajat tuovat toisinaan esille, että he tyyppillisesti haluavat saunoa yksin.

112. Itse lopetin *saunomisen* isän **kanssa** siinä murrosiän alkupuolella muutama vuosi sitten vaikka poika olenkin.

Perhesuhteissa ja saunavuoroille jakautumisessa keskustelua herättää erityisesti isän ja tyttärien saunominen yhdessä. Aineistossa murrosikäisen tai aikuisen tyttären saunominen isänsä kanssa nähdään pääosin oudoksuttavana tai epähyväksyttävänä, kuten esimerkissä 113. Kirjoittaja ilmaisee näkemyksen, jonka mukaan isän ja tyttären yhteinen saunominen *ei ole normaalia*. Hän korostaa näkemystään ilmauksella *hyi helvetti*, jossa interjektio *hyi* ilmaisee vastenmielisyyttä (ks. KS s.v. *hyi*) yhdessä kirosan *helvetti* kanssa. Esimerkissä 114 aihetta puolustellaan toteamalla, että saunominen tyttären kanssa on hyväksyttävää, jos saunominen on *molemmille täysin ei-seksuaalista*.

113. Mutta se ei kuitenkaan ole normaalia, että aikuinen **tytär** ja isä *saunovat yhdessä alasti* hyi helvetti
114. Ei ole väärää *saunoa* **tyttären kanssa**, jos se on molemmille täysin ei-seksuaalista ja ok.

Aineistossa ilmeneekin jonkin verran seksuaalisuuteen liittyvää keskustelua, jossa yleisesti vastakkaisen sukupuolen kanssa saunomisesta nähdään jotakin seksuaalista. Esimerkiksi parisuhteissa olevien henkilöiden saunominen vastakkaisen sukupuolen kanssa nähdään arveluttavana ja loukkaavana, kuten esimerkissä 115.

115. Mun mies on tehnyt paljon sellaista, mikä on loukannut mua, esim vilkuillut muita ja *saunonut* naisten **kanssa (alasti** tietenkin).

Aineistosta voidaan päätellä, että suomalaisessa saunakulttuurissa on erilaisia käytänteitä tai käsityksiä, jotka liittyvät alastomuuteen. Alastomuus nähdään normina, mutta näkemykset siitä, keiden kanssa saunotaan alasti herättää mielipiteitä. Osa keskustelijoista näkee avoimen alastomuuden normaalina saunomiseen kuuluvana asiana, kun taas osa näkee alastomuuteen liittyvän jonkinlaista herkkyyttä. Herkkyys voi ilmetä halusta saunoa yksin tai vain läheisten tai samaa sukupuolta edustavien henkilöiden kanssa sekä seksuaalisuuteen liittyvien teemojen keskeltä.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkimuksessa pyrin tarkastelemaan, miten saunomista merkityksellistetään Suomi24-keskustelupalstalla. Tutkimuskysymyksen keskittyivät selvittämään, millaisia saunomisen semanttisia preferenssejä ja diskursseja Suomi24-korpuksesta muodostuu. Aineistoni 200 kollokaatista muodostin yhteensä 16 semanttista preferenssiä, jotka sisältävät sanoja, jotka ovat merkitykseltään samankaltaisia. Aineistosta muodostamani saunomisen semanttiset preferenssit ovat: Osallistujat, Harrastaminen ja vapaa-aika, Aika, Syöminen ja juominen, Saunomisaktiviteetit, Sijainti, Alastomuus ja pukeutuminen, Lämmitys ja kuumuus, Nautinto ja rentoutuminen, Kodinhoito, Saunavuoroille jakautuminen, Yhdessäolo, Suhtautuminen ja kuvailu, Tila, Saunatyypit ja Saunomistapa. Semanttiset preferenssit antavat suuntaa neljälle saunomisen diskurssille, joita käsitelin tutkimuksen analyysissä. Saunominen kulttuurisena tapana -diskurssi ottaa saunomiseen näkökulman, jossa saunominen nähdään vakiintuneena ja säännöllisenä peseytymisen tapana. Diskurssissa saunominen mielletään peseytymiseen liittyväksi tapahtumaksi, joka suoritetaan tiettyinä ajankohtina ja tietyissä paikoissa. Saunominen osana yhdessäoloa -diskurssi näkee saunomisen sosiaalisena paikkana, jossa vietetään aikaa läheisten, kuten perheen, kumppanin ja ystävien kanssa, kun taas Saunominen osana vapaa-aikaa ja rentoutumista -diskurssi kuvaa saunomisen olevan nautinnollinen ajanviette, joka linkitetään yhteen muiden vapaa-ajanvietteiden kanssa. Saunomisen normit -diskurssi kuvaa saunomista tapana, johon liittyy erilaisia näkemyksiä alastomuuteen ja saunavuoroille jakautumiseen liittyen. Aineistosta ilmenee, että saunojilla voi olla erilaisia käsityksiä, saunovatko eri sukupuolta olevat henkilöt toistensa kanssa esimerkiksi perheen sisällä.

Tutkimuksen tulokset vastaavat aiempaa käsitystä saunomisesta kulttuurisena, säännöllisenä ja yhteisöllisenä tapana (ks. Riikonen, 2019). Aiemmassa tutkimuksessa saunominen aiheena on kiinnostanut erityisesti lääketieteiden alalla, missä on tutkittu runsaasti saunomisen terveyshyötyjä (mm. Kunutsor, Khan, Hassan, Francesco, T. Laukkanen, Willeit & J. Laukkanen, 2018; T. Laukkanen, J. Laukkanen & Kunutsor,

2018). Kuitenkin tämän tutkimuksen tuloksissa fyysisiä terveyshyötyjä vahvemmin nousi esille saunominen mielihyvää tuottavana toimintana. Tämä on mielestäni hie- man yllättävää, sillä aihe on ollut esillä viime vuosina tutkimusten lisäksi esimerkiksi mediassa. Toisaalta tämä tulos voi kertoa siitä, että saunominen liitetään vahvemmin rentoutumiseen, peseytymiseen, vapaa-aikaan ja yhdessäoloon kuin fyysiseen hyvin- vointiin.

Kielitieteellisessä tutkimuksessa nousee esille vastaavia tuloksia kuin tässä tut- kimuksessa. Riikonen (2019, s. 36) kuvaa tutkimuksessaan saunomisen olevan suoma- laisia yhdistävä ja arkinen asia, mihin kuuluu samat tietyt tavat. Tämä näkyy tutki- muksessani Saunominen kulttuurisena tapana -diskurssissa, jossa saunominen ilme- nee vakiintuneena ja säännöllisenä tapana, joka ei herätä juurikaan erilaisia näkemyk- siä. Tutkielmassa nousee esille myös perheen merkitys saunan kontekstissa (ks. Rii- konen, 2019, s. 39), kuten tämän tutkielman Saunominen osana yhdessäoloa -diskurs- sissa. Aiemmassa tutkimuksessa on tarkasteltu jonkin verran Saunomisen normit - diskurssiin liittyviä teemoja, kuten alastomuutta. Taidekasvatuksen alan maisterin- tutkielmassa kuvataan sauna-alastomuuden olevan jokseenkin sosiaalisesti ja kult- tuurisesti pakotettua (Talasniemi, 2022, s. 42). Vastaavat teemat tulevat jonkin verran esille myös tässä tutkimuksessa, sillä tutkimuksen aineistossa painotetaan alastomu- uden kuuluvan olennaisesti saunomiseen, ja sitä myös toivotaan kansasaunojilta. Sen sijaan perheiden käytänteitä, esimerkiksi saunavuoroille jakautumisesta, ei tiettävästi olla tehty tutkimusta. Aihe voi olla nähdäkseni myös jokseenkin tabuaihe, sillä kuten tästä tutkimuksesta ilmenee, aihe herättää runsaasti erilaisia mielipiteitä. Tämän takia aihe olisikin mielenkiintoinen tutkimusaihe. Erityisen mielenkiintoista olisi saada ti- lastollista tietoa, kuinka yleistä koko perheenä saunominen on suhteessa jakautumi- seen mies- ja naisvuoroille.

Tutkimukseni aineisto on hyvin laaja, minkä takia se antaa kattavan kuvan, mi- ten saunomisesta keskustellaan luonnollisessa keskustelussa. Korpukset edustavat kuitenkin yleensä vain jotakin tiettyä tekstilajia (Stubbs, 2002, s. 25), kuten tässä tutki- muksessa juuri verkkokeskusteluja. Tutkimuksen tulokset olisivat voineet olla erilai- sia, jos tutkimusaineistona olisi ollut jokin toinen aineisto, kuten uutistekstit tai haas- tattelut. Jollakin toisella aineistolla, kuten haastatteluilla olisi mielestäni voinut pa- neutua saunomiseen ja siihen liittyviin teemoihin syvemmin. Tämä tutkimus antaa yleiskuvan saunomisen diskursseista suomalaisessa verkkokeskustelussa. Aiemman tutkimuksen mukaan keskustelupalstan tyypillinen kirjoittaja on kaupungissa asuva avio- tai avosuhteessa oleva keski-ikäinen mieshenkilö (Harju, 2018, s. 54), mikä voi myös vaikuttaa keskustelun aiheisiin ja luonteeseen. Tutkimuksen aineistossa tämä nähdäkseni näkyy ihmissuhteisiin tai ryhmiin liittyvissä kollokaateissa ja keskuste- luissa. Aineistosta nousi runsaasti naissukupuoleen liittyviä kollokaatteja, jotka voivat viitata siihen, että keskustelijana toimii juuri suhteessa oleva mieshenkilö. Sen sijaan

miessukupuoli nousi esille pääasiassa isompien miesporukoiden saunailtoihin liittyvässä keskustelussa. Toisaalta keski-ikäinen suomalainen mies on nähdäkseni melko tyypillinen saunoja. Luulisin että saunakeskustelu ei kuitenkaan merkittävästi poikkeaisi, vaikka keskustelijoina olisi runsaammin naissukupuolen edustajia. Tutkimuksen aineisto ja analyysissa tekemäni huomioni edustavat yleistä käsitystä, että esimerkiksi juuri perhe nähdään keskeisenä ryhmänä, joka saunoo yhdessä. Aineistossa tämä vain painottuneee keskustelijakunnan takia naissukupuolta merkitseviin kollokaatteihin.

Tutkimuksen analyysi pohjautuu korpusavusteiseen diskurssintutkimukseen (CADS), joka pyrkii löytämään diskursseja, jotka eivät välttämättä ole täysin ilmiselviä (ks. Partington ym., 2013, s. 10–11). Tutkimukseni tulokset ovat nähdäkseni melko ilmeisiä, minkä takia tutkimusmenetelmä voisikin toimia paremmin jonkin toisen aiheen tutkimukseen, esimerkiksi yhteiskunnallisempien aiheiden, kuten vähemmistöryhmiin kohdistuvan keskustelun tutkimukseen. Kuitenkin tutkimuksen menetelmäksi valitsemani kollokaatioanalyysi ja tilastollinen testi MI-testi toimivat tässä tutkimuksessa mielestäni onnistuneesti. MI-testi pyrkii nostamaan esille enemmän sisältösanoja kuin kielitieteellisiä sanoja (Stubbs, 1995, s. 12), mikä näkyy tutkimuksen aineiston kollokaateissa, jotka ovat pääosin sisältösanoja. Tämän ansioista tutkimuksen kollokaatit kuvaavat saunomista ilmiönä kattavasti, minkä takia saavutin tutkimuksessa sen mitä tavoittelin – tutkia saunomiseen liittyvää laajaa verkkokeskustelua. Sen sijaan tutkimuksen tuloksissa ei ole nähdäkseni juurikaan mitään merkittävän yllättävää, mikä johtuneee siitä, että saunominen on melko pysyvä kulttuurinen tapa Suomessa.

Saunomista aiheena voisi tutkia tarkemmin syventymällä johonkin tarkempaan saunomiseen liittyvään ilmiöön. Esimerkiksi sauna-alastomuutta voisi tutkia juuri perheiden näkökulmasta. Tämän lisäksi saunominen on ollut aiheena runsaasti esillä mediassa ja olisikin mielenkiintoista tarkastella, miten saunomista merkityksellistetään esimerkiksi verkkoartikkeleissa. Median uutisointia voisi verrata verkkokeskusteluihin, sillä nähdäkseni mediassa nousee esille verkkokeskusteluja enemmän terveyteen liittyvät aiheet. Myös varsinaiset saunassa käydyt keskustelut voisivat olla kiinnostava tutkimuskohde esimerkiksi keskusteluanalyysissa, sillä saunakeskusteluja pidetään yleisesti erityisenä paikkana käydä sekä arkisia, syvällisiä, mutta myös poliittisia keskusteluja. Tämän tutkimuksen aineiston kollokaateiksi nousivat VIHTA ja VIHTOA, mutta sen sijaan synonyymi VASTA ei noussut 200 merkitsevimmän kollokaatin joukkoon. Synonyymien käyttöä ja niiden yleisyyttä voisikin tutkia tarkemmin.

Saunomisen vähäinen kiinnostus kielitieteiden alalla on yllättävää, sillä saunomisen kulttuurinen merkitys Suomessa on suuri. Suomalaiset nähdään tyypillisesti sisäänpäin kääntyneinä, ujoina ja omassa rauhassa viihtyvinä (Edelsward, 1991, s. 132–133), minkä takia suomalainen saunomiskulttuuri onkin siinä suhteessa

poikkeavaa. Tutkimuksen tuloksissa korostuu juuri yhdessäolon merkitys saunan kontekstissa, mikä eroaa yleisestä käsityksestä yksinviihtyvistä suomalaisista. Nyky-yhteiskunnan ajassa monet asiat ovat muutoksessa, ja muun muassa Yle uutisoi helmikuussa 2024, että nuorten miesten ja naisten arvot ovat kahtiajakautuneet (ks. Nuutila, 2024). Saunomisen kulttuurisen tavan pysyvyys suomalaisia yhdistävänä asiana voidaan nähdä positiivisena asiana. Saunomisen kulttuurista onkin hyvä pitää kiinni, ei vain peseytymisen kannalta, vaan yhdessäolon ja sosiaalisen kanssa käymisen paikkana, jossa ihmiset voivat kohdata toisiaan.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2006). Ruumiillisuus, rituaalit ja valta. Teoksessa J. Herkman, P. Hiidenmaa, S. Kivimäki & O. Löytty (toim.), *Tutkimusten maailma: suomalaista kulttuurintutkimusta kartoittamassa* (s. 97–111). Jyväskylän yliopisto.
- Baker, P. (2006). *Using corpora in discourse analysis*. Continuum.
- (2010). *Sociolinguistics and Corpus Linguistics*. Edinburgh University Press.
- Barnbrook, G. (1996). *Language and computers: A practical introduction to the computer analysis of language*. Edinburgh University Press.
- Borin, L., Forsberg, M. & Roxendal, J. (2012). *Korp the corpus infrastructure of Språkbanken*. Viitattu 6.11.2023. https://www.kielipankki.fi/korp/-?corpus=ftb3_europarl.ftb3_jrcacquis&cqp=%5B%5D
- Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.
- (1965) *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Cover, R. (2003). The naked Subject: Nudity, Context and Sexualization in Contemporary Culture. *Body & Society*, 9 (3), 53–72. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1357034X030093004>
- Edelsward, L. M. (1991). *Sauna as symbol: Society and culture in Finland*. Lang.
- Eerola, T., Sarpo, O., Seppälä, P. & Tornaeus, T. (2023). *Saunamuistoja*. Reuna Publishing House.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Taylor & Francis.
- Gallen-Kallela, A. (1889). *Saunassa*. [maalaus]. Ateneum.
- (1891). *Saunan ulkopuolella*. [maalaus]. Ateneum.
- Gee, J. P. (2005). *An introduction to discourse analysis: Theory and method* (2nd ed.). Routledge.
- Granger, S. & Meunier, F. (2008). Introduction: The many faces of phraseology. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *An Interdisciplinary perspective*. (s. XIX–XXVIII). John Benjamins Publishing Company.
- Granger, S. & Paquot, M. (2008). Disentangling the phraseological web. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective* (s. 27–49). John Benjamins Pub.
- Gries, S. (2008). Phraseology and linguistic theory: A brief survey. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology: An Interdisciplinary perspective* (s. 3–27). John Benjamins Publishing Company.
- Harju, A. (2018). Suomi24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana. *Media & viestintä*, 41(1), 51–74. <https://doi.org/10.23983/mv.69952>
- Hoey, M. (2005). *Lexical priming: A new theory of words and language*. Routledge/AHRB.
- (2007). Lexical priming and literary creativity. Teoksessa M. Hoey, M. Mahlberg, M. Stubbs & W. Teubert (toim.), *Text, discourse, and corpora: Theory and analysis*. Continuum.
- Jantunen, J. H. (2001). "Tärkeä seikka" ja "keskeinen kysymys": Mitä korpuslingvistinen analyysi paljastaa lähisynonyymeistä. *Virittäjä* 2/2001, 170–192. <https://journal.fi/virittaja/article/view/40082/46615?acceptCookies=1>
- (2004). *Synonymia ja käännösuomi: Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännöskielen leksikaalisiin erityispiirteisiin*. Joensuun yliopisto.
- (2009). Minulla on aivan paljon rahaa – fraseologiset yksiköt suomen kielen opetuksessa. *Virittäjä*, 113 (3), 356–381. <https://journal.fi/virittaja/article/view/4202>
- (2018a). Homot ja heterot Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. *Puhe ja kieli*, 38 (1), 3–22. <https://doi.org/10.23997/pk.65488>
- (2018b). Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): Analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, 11, 20–44. <https://doi.org/10.30660/afinla.69259>
- Johansson, M., Jantunen, J. H., Heimo, A., Ahonen, M. & Laippala, V. (2018). Verkkokeskustelujen kansa: Korpusavusteinen diskurssianalyysi Suomi24-keskustelupalstasta. *Sananjalka*, 60 (60), 96–117. <https://doi.org/10.30673/sja.69963>

- Kalja-Voima, J., Jarva, V. & Tarvainen, J. (2023). Vertaileva korpusavusteinen diskurssintutkimus tiedekeskustelun teemojen muutoksesta Suomi24-keskustelupalstalla. Teoksessa E. Lillqvist, M. Eronen-Valli, V. Manninen, N. Nissilä & E. Salmela (toim.), *Communicating with Purpose*, 147–172. VAKKI Publications 15.
- Kansallismuseo. Tamminiemen sauna. Viitattu 6.4.2024.
<https://www.kansallismuseo.fi/fi/tamminiemi/tamminiemen-sauna>
- Karhunen, E. (2013). Rakennusperintö ja arjen arvot. Nylundin yleinen sauna aineettomana perintönä. Teoksessa O. Tuomi-Nikula, R. Haanpää & A. Kivilaakso (toim.), *Mitä on kulttuuriperintö?* (s. 267–292). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- (2014). *Porin Kuudennen osan tarinoista rakennettu kulttuuriperintö*. [väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub-julkaisuarkisto. <https://www.utupub.fi/handle/10024/96746>
- Kivi, A. (2010). *Seitsemän veljestä* (9. p.). Gummerus.
- Korhonen, T. (1993). Suomalaisuuden ainellisista symboleista. Teoksessa T. Korhonen. (toim.), *Mitä on suomalaisuus* (s. 86–107). Suomen antropologinen seura.
- KS = Kielitoimiston sanakirja (2022). Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Päivitetty julkaisu. Päivitetty 10.11.2022. Viitattu 29.2.2024.
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>.
- Kumpulainen, I. & Kumpulainen, A. (2021). *Kollotin*.
<https://colab.research.google.com/github/MusserO/Kollotin/blob/main/Kollotin.ipynb>
- Kunutsor, S. K., Khan, H., Zaccardi, F., Laukkanen, T., Willeit, P. & Laukkanen, J. (2018). Sauna bathing reduces the risk of stroke in Finnish men and women: A prospective cohort study. *Neurology*, 90 (22), e1937–e1944.
<https://www.neurology.org/doi/10.1212/WNL.0000000000005606>
- Laakkonen, M. (2017). *Lähisynonyymien keho, vartalo ja ruumis kontekstuaalista semantiikkaa*. [pro gradu - tutkielma, Oulun yliopisto]. Jultika-julkaisuarkisto.
<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201706012333.pdf>
- Laaksonen, P. (2005). Sauna – aatetta ja kulttuuria. Teoksessa T. Halonen & L. Aro (toim.), *Suomalaisten symbolit*. (s. 136–139). Atena.
- Laatikainen, S. (2019). *Saunan kansa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lagus, K., Pantzar, M., Ruckenstein, M. & Ylisiurua, M. (2016). *Suomi24: Muodonantoa aineistolle*. Helsingin yliopisto.
- Laukkanen, T., Laukkanen, J. & Kunutsor, S. K. (2018). Sauna Bathing and Risk of Psychotic Disorders: A Prospective Cohort Study. *Medical Principles and Practice*, 27 (6), 562–569.
<https://doi.org/10.1159/000493392>
- Leech, G. (1990). *Semantics: The study of meaning* (2. ed., repr.). Penguin.
- Lehti, L., Luodonpää-Manni, M., Jantunen, J. H., Kyröläinen, A., Vesanto, A. & Lappala, V. (2020). *Commenting on poverty online: A corpus-assisted discourse study of the Suomi24 forum*. Suomen kielitieteellinen yhdistys.
- Lehto, L. (2018). *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta*. [väitöskirja, Oulun yliopisto]. OuluREPO-julkaisuarkisto. <https://oulurepo.oulu.fi/handle/10024/36297>
- Leimu, P. (2004). Kansainvälinen suomalainen sauna. Teoksessa K. Saarikangas, P. Mäenpää & M. Sarantola-Weiss (toim.), *Suomen kulttuurihistoria: 4 Koti, kylä, kaupunki*. (s. 373–379). Tammi.
- Liikkanen, L. & Laukkanen, J. A. (2021). *Sauna bathing frequency in Finland and the impact of COVID-19*. *Complementary Therapies in Medicine*. 56, (102594).
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0965229920318616?via%3Dihub>
- Lönnrot, E. (2009). *Kalevala*. Otava.
- Manninen, A. & Veikkola, V. (2008). *Saunavuosi: Muisti- ja vieraskirja*. Gummerus.
- McEnery, T., Xiao, R. & Tono, Y. (2006). *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. Routledge.
- Mero, A., Tornberg, J., Mäntykoski, M., & Puurtinen, R. (2015). *Effects of far-infrared sauna bathing on recovery from strength and endurance training sessions in men*. *SpringerPlus*, 4, Article 321.
<https://doi.org/10.1186/s40064-015-1093-5>

- Muikku-Werner, P., Jantunen, J. H. & Kokko, O. (2008). *Suurella sydämellä ihan sikana: Suomen kielen kuvaileva fraasisanakirja*. Gummerus.
- Nuuttila, S. (7.2.2024). Railo repesi nuorten naisten ja miesten arvomaailmojen välille – tutkija näkee taustalla huolestuttavan kehityksen. *Yle*. Viitattu 4.6.2024. <https://yle.fi/a/74-20073201>
- Paakkanen, P. & Simpura J. (1993). Alkoholijuomat ja saunominen nyky-Suomessa. *Alkoholipolitiikka*. 58 (1993): 5, 331–341. <https://www.julkari.fi/handle/10024/127716?show=full>
- Palander, A. (2015). *Yleisen saunan merkitys nyky-yhteiskunnassa: 2010-luvun Helsingin uusien yleisten saunojen toimintakonseptien perusteella*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/48301>
- Palin, T., Haila, Y., Johansson, H., Hjerpe, R., Kalha, H., Kauppala, A. & Sarantola-Weiss, M. (2004). *Suomen kulttuurihistoria: 4, Koti, kylä, kaupunki*. Tammi.
- Paltridge, B. (2006). *Discourse analysis: An introduction*. Continuum.
- Partington, A. (1998). *Patterns and Meanings: Using Corpora for English Language Research and Teaching*. John Benjamins Publishing Company.
- Partington, A., Duguid, A. & Taylor, C. (2013). *Patterns and meanings in discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. John Benjamins Pub.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pirkola, S. (2016). *Synonyymien ehkä ja mahdollisesti kollokaatit ja semanttiset preferenssit*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/48576?locale-attribute=fi>
- Poju. Artistiesittely. Viitattu 18.3.2023. <https://www.poju.info/#:~:text=Poju%20nousi%20r%C3%A4j%C3%A4hdysm%C3%A4isesti%20koko%20Suomen,vuoden%202011%20myydyin%20kappale%20Suomessa>
- Poju. (2011). *Poika saunoo*. [kappale]. AXR Music.
- Reinikainen, A. (1977). *Suomalainen sauna: Finnish sauna = Finnische Sauna = Sauna Finlandaise*. MTR-studio.
- Riikonen, R. (2019). *Retorinen diskurssianalyysi suomalaisen identiteetin rakentumisesta saunan kontekstissa*. [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo-julkaisuarkisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/117841>
- Saunologia. (4.2.2021). *Kuivata sauna oikein*. Viitattu 4.6.2024. <https://saunologia.fi/saunan-kuivatus/>
- Savolainen, J. (Ohjaaja). (2019–). *Modernit miehet*. [televisiosarja]. Moskito Television Oy.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press.
- (1996). The Search for Units of Meaning. *Textus*, 9 (1), 75-106.
- (1998). The lexical item. Teoksessa E. Weigand (toim.), *Contrastive Lexical Semantics* (s. 1–24). John Benjamins Publishing Company.
- Stubbs, M. (1995). Collocations and semantic profiles: On the cause of the trouble with quantitative studies. *Functions of language*, 2 (1), 23–55. <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/fo1.2.1.03stu>
- (2002). *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. Blackwell Publishing.
- Suomen Saunaseura. *Saunarinki ja Unesco*. Viitattu 26.10.2023. <https://sauna.fi/saunarinki-ja-unesco/>
- *Saunan terveysvaikutukset*. Viitattu 4.6.2024. <https://sauna.fi/saunatietoa/sauna-ja-terveys/saunan-terveysvaikutukset/>
- Taajaranta, T. (2008). *Vaatteitta paras – kuvastimessa suomalainen naturismi*. [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto].
- Talasniemi, A. (2022). *Tittelit naulaan ja saunaan: sauna-alastomuuden monet merkitykset ja kriittinen kulttuuriperintötutkimus*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/85270>
- Tilastokeskus (2022). *Asuminen ja rakentaminen*. Viitattu 26.10.2023. https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_asuminen.html
- Tillotson, J. S., Tassiello, V., Rome, A. S. & Helaniemi, K. (2020). *The spirit of sauna: Legitimizing the Finnish place brand*. Emerald.

- Unesco. *Sauna culture in Finland*. Viitattu 26.10.2023. <https://ich.unesco.org/en/RL/sauna-culture-in-finland-01596>
- Uusitalo, S. & Tuomi, R. (2017). *Hyvä sauna: Suomalaisen saunaelämyksen jäljillä*. Moreeni.
- Visit Jyväskylä. *Saunatyypit*. Viitattu 4.6.2024. <https://visitjyvaskyla.fi/sauna/mita-on-sauna/saunatyypit/>
- VISK = Iso suomen kielioppi (2004). Hakulinen, A., Vilkuna, M., Korhonen, R., Koivisto, V., Heinonen, T. R. ja Alho, I. (toim.). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio. Viitattu 5.3.2024. <http://scripta.kotus.fi/visk>.
- Vähäajkkä, M. (2019). *Sosiaalinen pääoma yleisessä saunassa*. [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo-julkaisuarkisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/105811>

LIITTEET

LIITE 1: SAUNOA-NOODIN KOLLOKAATIT

Saunoa-noodin 200 merkitsevintä kollokaattia, jotka ovat järjestyksessä MI-arvon perusteella suurimmasta pienimpään. Taulukosta ilmenee kollokaattiesiintymien frekvenssi aineistossa, esiintymien frekvenssi koko aineistossa sekä t- ja MI-testien arvot.

Sija	Kollokaatti	frekvenssi (kollokaatit)	frekvenssi (koko aineisto)	t-arvo	MI-arvo
1	sekasauna	129	1794	11,3433	9,60847
2	yhteinensauna	51	1044	7,12796	9,05073
3	naturismi	465	10722	21,5181	8,87901
4	saunoja	141	3298	11,8488	8,85838
5	yhteinensauna	145	3794	12,0126	8,69661
6	sähkösauna	72	2406	8,45916	8,34371
7	puusauna	50	1801	7,04761	8,23548
8	rantasauna	151	6207	12,2417	8,04493
9	saunavuoro	79	3535	8,85156	7,92249
10	grillata	584	26748	24,0641	7,88889
11	savusauna	163	8252	12,7076	7,74441
12	avantouinti	53	2833	7,24426	7,66601
13	alasti	1031	61480	31,9328	7,50821
14	kietoutua	200	12032	14,0638	7,49547
15	uida	2631	160889	51,0044	7,4719
16	pulahtaa	72	4504	8,43639	7,43914
17	grillaus	58	3720	7,57078	7,4031
18	sähkökiuas	55	3547	7,37214	7,39518
19	mökkeily	85	5591	9,16368	7,36671
20	pyyhe	778	52002	27,7209	7,34355
21	uikkarit	148	10001	12,0898	7,3278
22	vihta	97	6987	9,78351	7,23566
23	Loordi	51	3849	7,09178	7,16836
24	naturisti	141	11225	11,7873	7,09133
25	löyly	355	29397	18,6977	7,0345
26	miesporukka	64	5473	7,93698	6,98809
27	peseytyä	231	21297	15,0696	6,87959

28	mökkeillä	62	5930	7,80464	6,82659
29	lauteet	203	22945	14,0995	6,58565
30	lauantaisin	85	9659	9,12304	6,57794
31	sauna	2777	319375	52,139	6,56063
32	palju	56	6818	7,39939	6,47843
33	alastomuus	195	24185	13,8047	6,45171
34	uinti	193	24101	13,7326	6,44186
35	kiuas	530	70305	22,7404	6,35472
36	uimapuku	67	9343	8,08021	6,28263
37	kylpeä	162	23630	12,5569	6,21773
38	avanto	65	9635	7,95217	6,19451
39	naku	73	10828	8,42726	6,19355
40	alaston	351	55871	18,4603	6,09172
41	kalastella	108	19869	10,2162	5,88286
42	mökki	1502	277656	38,0957	5,87594
43	kylpy	54	10311	7,21922	5,8292
44	veneillä	52	10372	7,07861	5,76624
45	kalastaa	141	28143	11,656	5,76527
46	kylpylä	187	39996	13,4054	5,66553
47	kahdestaan	141	30500	11,6377	5,64924
48	saunailta	53	12482	7,12218	5,52657
49	uimahalli	276	66782	16,243	5,48756
50	pukuhuone	51	12418	6,98125	5,47849
51	kaveriporukka	88	23700	9,14811	5,33304
52	suihku	541	150982	22,6615	5,28167
53	lomassa	75	21355	8,43311	5,25274
54	rentouttaa	99	28783	9,6834	5,22263
55	vihtoa	58	17137	7,4085	5,19936
56	ruokalaitto	56	17091	7,27294	5,15261
57	rentoutua	191	58338	13,4314	5,15149
58	lenkkeillä	89	28826	9,15252	5,06686
59	makkara	248	84344	15,2547	4,99641
60	ulkoilla	110	45110	10,0919	4,72641
61	kimppa	90	37409	9,1236	4,70696
62	ilmanvaihto	91	38599	9,16667	4,67773
63	olut	411	178253	19,4632	4,64563
64	lenkkeily	55	23904	7,11929	4,6426
65	rakastella	123	58064	10,6083	4,52337

66	ryypätä	224	106942	14,3084	4,50709
67	kuivattaa	56	26914	7,15202	4,49749
68	ulkoilu	60	29278	7,39779	4,47557
69	yhdessä	1880	937531	41,3672	4,44422
70	yöpyä	85	42442	8,7955	4,44239
71	kesämökki	88	44559	8,94329	4,42221
72	hikoilla	56	29234	7,12346	4,3782
73	lämmitys	145	79588	11,4328	4,30585
74	kalja	288	160606	16,0988	4,28297
75	hieronta	77	43266	8,32078	4,27205
76	siideri	63	37474	7,50235	4,18988
77	pääte	98	58437	9,35574	4,18632
78	ilta	1511	926322	36,6765	4,14634
79	hiihtää	81	50914	8,4789	4,11028
80	lämmittää	313	201411	16,6431	4,07644
81	pelailta	50	35368	6,61033	3,93991
82	kesäisin	57	40952	7,05018	3,91745
83	lämmittä	56	41385	6,97389	3,87674
84	järvi	181	137012	12,5155	3,84211
85	pyykki	70	55036	7,76066	3,7874
86	juhannus	146	115812	11,2002	3,77461
87	lauantai	210	174075	13,3849	3,7111
88	juoda	938	783499	28,2703	3,70008
89	kynttilä	69	58942	7,653	3,66772
90	luona	247	236033	14,3328	3,50595
91	kuivua	113	109908	9,67775	3,48045
92	kuivata	52	51735	6,55024	3,44779
93	nauttia	769	775310	25,1555	3,42863
94	kosteus	97	98527	8,92735	3,41789
95	kaa	114	116018	9,67615	3,41511
96	takka	73	74825	7,7373	3,4048
97	porukka	761	815863	24,8619	3,33999
98	pesu	106	115170	9,26521	3,32072
99	pestä	340	370421	16,5886	3,31679
100	terassi	53	57880	6,54776	3,31335
101	kesken	366	402845	17,1915	3,30204
102	vastakkainen	69	81858	7,39887	3,1939
103	viikonloppu	145	172339	10,7232	3,19123

104	viikkoloppu	146	175735	10,7433	3,17299
105	kävely	71	86095	7,48496	3,16231
106	kuuma	246	301724	13,9124	3,14585
107	viettää	424	521910	18,2565	3,14069
108	viini	127	158399	9,9747	3,12169
109	siivota	153	198172	10,8935	3,0672
110	syöminen	124	166414	9,75893	3,01599
111	sukupuoli	255	345193	13,9775	3,00352
112	luokse	169	237917	11,3142	2,94699
113	kanssa	5483	7768662	64,3831	2,93772
114	lämpö	196	278965	12,1645	2,93119
115	lämpötila	117	166611	9,39779	2,93045
116	vuoro	120	171185	9,51497	2,9279
117	nautinto	85	121305	8,00756	2,92732
118	luo	112	160603	9,18511	2,92042
119	jälkeinen	68	97625	7,15569	2,91871
120	leffa	117	168783	9,37929	2,91176
121	juominen	79	115335	7,69289	2,89452
122	sisko	157	231422	10,8287	2,88066
123	juhlia	92	135917	8,28637	2,8774
124	juoma	94	140439	8,36106	2,86121
125	kera	82	124353	7,79042	2,83968
126	pariskunta	81	127066	7,69948	2,79084
127	yksin	642	1008148	21,6726	2,78936
128	keskenään	194	305160	11,9102	2,78691
129	tykätä	621	977808	21,3055	2,78546
130	naida	145	234637	10,2467	2,74605
131	sunnuntai	131	214259	9,72114	2,73063
132	lenkki	141	230890	10,0832	2,72891
133	syödä	1333	2183300	31,0018	2,72859
134	jälkeen	2418	3963384	41,7487	2,7275
135	2-3	57	94347	6,39872	2,71341
136	ranta	197	328585	11,8792	2,70235
137	kytätä	62	107893	6,61181	2,64116
138	kans	231	407877	12,7267	2,62018
139	kaveri	1004	1819084	26,3977	2,58297
140	nukkua	442	802537	17,5075	2,5799
141	hieroa	52	94584	6,00288	2,57734

142	työkaveri	68	126070	6,83794	2,5498
143	perhe	713	1328649	22,1186	2,54244
144	rauha	447	840158	17,4819	2,53004
145	lämmin	225	424618	12,3924	2,52418
146	päällä	441	837372	17,3269	2,51533
147	paistaa	117	224384	8,9058	2,50096
148	vieras	283	548316	13,8202	2,48622
149	liikunta	125	244161	9,1687	2,47452
150	välttää	162	316898	10,4345	2,4724
151	tunti	578	1134195	19,696	2,4679
152	levätä	60	117944	6,34338	2,46536
153	poisto	83	163352	7,4588	2,46362
154	eilen	254	508836	12,9964	2,43805
155	viikko	1104	2227422	27,0513	2,42779
156	saari	86	174522	7,54009	2,41942
157	normaalisti	135	275717	9,43307	2,41019
158	kaava	70	143398	6,78781	2,40582
159	aste	171	352281	10,5952	2,39769
160	perinne	51	109121	5,73391	2,34306
161	kutsua	350	750838	15,0114	2,33928
162	jutella	224	485461	11,9788	2,32457
163	pesä	63	141748	6,29222	2,27052
164	tuttava	69	155621	6,58089	2,26705
165	perjantai	78	176006	6,99603	2,26634
166	erikseen	139	313855	9,33765	2,26541
167	iho	172	391627	10,3642	2,25335
168	taloyhtiö	53	120811	5,7515	2,25174
169	kunnolla	234	534557	12,0781	2,24859
170	huvittaa	81	189391	7,06159	2,21505
171	lukeminen	58	136138	5,96915	2,20948
172	kotona	291	689224	13,337	2,19647
173	mukava	513	1228689	17,6525	2,18033
174	kylä	149	357745	9,50689	2,1768
175	viina	129	311589	8,83075	2,16815
176	telkkari	55	133917	5,75285	2,15659
177	päivittäin	110	273245	8,08823	2,12773
178	huomenna	130	324332	8,78147	2,12146
179	puu	198	496691	10,8198	2,11357

180	isäntä	64	161597	6,13932	2,10417
181	harrastaa	268	682092	12,5327	2,09269
182	kutsu	57	147599	5,74899	2,06777
183	pakkanen	95	248728	7,39612	2,05185
184	kesä	389	1028601	14,9191	2,03758
185	seura	256	681820	12,0746	2,02718
186	istua	311	828868	13,3057	2,0262
187	auki	160	426654	9,54208	2,02543
188	anoppi	50	133804	5,328	2,0203
189	tanssi	51	137490	5,36799	2,00967
190	ruoka	467	1267141	16,2089	2,00034
191	tytär	121	329221	8,24308	1,99637
192	naapuri	248	688065	11,7233	1,96822
193	poika	793	2211146	20,9274	1,96102
194	käydä	2330	6619989	35,637	1,93392
195	tyttöystävä	67	190598	6,04044	1,93212
196	tanssia	72	205492	6,25449	1,92741
197	vesi	425	1215790	15,1831	1,92406
198	mielellään	90	264707	6,91659	1,88402
199	luonnollinen	97	286676	7,16762	1,87706
200	vaate	189	563352	9,97306	1,86477